

Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Raporu 2025

Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Raporu 2025

Yayın Sahibi: Gençlik Örgütleri Forumu
Saha Araştırması: KONDA Araştırma ve Danışmanlık

Katkı Sunan: Ela Serpil Evliyaoğlu

© Şubat 2025

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek şartıyla faydalanılabilir.
Ancak yayın, Gençlik Örgütleri Forumu'nun (GoFor) izni olmadan çoğaltılamaz.

go-for.org | [@gofortr](https://twitter.com/gofortr)

konda.com.tr | [@kondaarastirma](https://twitter.com/kondaarastirma)

Bu araştırma, İsveç Büyükelçiliği desteğiyle yapılmıştır. İçerik tamamıyla Gençlik Örgütleri Forumu Derneği'nin (GoFor) sorumluluğu altındadır ve İsveç Büyükelçiliği'nin resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

GoFor hakkında

Gençlik Örgütleri Forumu (GoFor) Türkiye'nin Ulusal Gençlik Konseyi olmak amacıyla bir araya gelen 29 gençlik örgütü tarafından kurulmuştur. 2015 yılında tüzel kişiliğine kavuşan ve bir şemsiye örgüt olan GoFor'un şu anda 58 üye örgütü bulunmaktadır. GoFor, 18-35 yaş arası genç olarak tanımlıyor; yönetim kurulu ve üye örgüt temsilcileri bu yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. GoFor, gençlik alanında çalışan hak temelli dernek, vakıf, kooperatif, inisiyatif, platform ve topluluklardan oluşmaktadır.

GoFor'un iki temel amacı vardır. Bunlardan ilki Türkiye'deki çok çeşitli yapıda olan gençlik gruplarının katılımıyla yerel ve ulusal düzeyde kapsayıcı gençlik politikalarının hazırlanmasına katkı sunmak, ikincisi ise üye örgütlerinin kapasitelerinin güçlendirilmesine katkı sunmaktır. Bu amaçla GoFor yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde savunuculuk faaliyetleri, üye örgütlerinin kapasitelerinin güçlendirilmesi için eğitim ve atölyeler, gençlik haklarının görünür kılınması için raporlama ve üye örgütlerinin kurumsal politika üretmeleri için destekleyici faaliyetler yürütmektedir.

GoFor Avrupa'nın en önemli gençlik ağı olan Avrupa Gençlik Forumu'nun (European Youth Forum) gözlemci üyesidir. Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Birleşmiş Milletler mekanizmalarında gençlik haklarına alanına dair savunuculuk faaliyetlerini yürütmektedir.

GoFor'un son yıllardaki projeleri üyesi olan örgütleri güçlendirmeye, aynı destek sağlamaya ve gençlerin karar alma mekanizmalarına katılmasına yönelik çalışmalar yapmaya odaklanmıştır. Genç kadınların siyasete ve yerelde karar alma mekanizmalarına katılması da öncelikli çalışma alanlarındandır. Bunların yanı sıra, 2024 yılında başlayan Yerel Gençlik Politikası Programı kapsamında GoFor, yerel yönetimlerde gençlik katılımını artırmak, kanıta dayalı ve katılımcı yerel gençlik politikaları üretmek için çalışmalar yürütmektedir.

GoFor'un ilgili çalışmalarını go-for.org adresinden, seçimlere yönelik çalışmaları, seçim sonuçlarının gençlik kırılımıyla verisi ve genç adaylarla ilgili bilgileri kacgencvar.org adresinden ve 2024 yılının son çeyreğinde başlayan, yerel yönetimlerde gençlik örgütleri ve gençlerin katılımını izlediği ve güçlendirdiği çalışmaları yerelgenclikpolitikasi.org'tan takip edebilirsiniz.

KONDA Araştırma hakkında

KONDA bir araştırma ve danışmanlık şirketi olarak en temelde bilgi üreten ve bu bilgiyi ihtiyaca yönelik olarak yorumlarıyla anlamlandıran bir kuruluştur.

Tarhan Erdem'in 1986 yılında kurduğu KONDA Araştırma ve Danışmanlık Şirketi araştırmalar aracılığıyla Türkiye toplumunu anlamaya, anlatmaya ve böylece anlaşılır kılmaya çalışıyor. Toplumun değişen dinamiklerini gözlemleyip, bu değişimlerle ilgili analizler yapıyor. Sadece var olan durumu değerlendirmekle kalmayıp toplumsal dalgaların ne yöne doğru hareket edeceğine dair öngörüler ortaya koyuyor. KONDA'nın analizleri ve öngörülerini özel veya kamu her türlü ölçekte kurumun stratejilerini belirlemede ve toplumsal bir temele oturtmasına katkı sağlıyor. KONDA'nın toplumsal temsili hedef aldığı anket ve farklı saha çalışmaları neticesinde ortaya çıkan bilgi ve yorumlardan oluşan raporlar, öngörülemez toplum hareketleri içinde kılavuz görevi görüyor.

Kurulduğundan beri iki milyonu aşkın kişiyle yüz yüze anket görüşmesi gerçekleştirmiş olan KONDA, Mart 2010'dan beri her ay düzenli olarak gerçekleştirdiği KONDA Barometresi araştırmaları ve 2008 yılından beri daha seyrek aralıklarla gerçekleştirdiği KONDA Hayat Tarzları araştırmalarıyla Türkiye toplumunun genetik kodlarına dair en derin bilgi ve tecrübeye sahip kurum olarak tarif edilebilir.

KONDA Türkiye'yi, Türkiye'de yaşayanları ve bu topraklarda olan biteni anlamak isteyen tüm kişi ve kurumlar için birincil bilgi kaynağı olmaya devam edecektir.

İçindekiler

Giriş	5
Amaç	6
Yöntem	7
Kim bu gençlik örgütleri?	9
Temel bulgular	10
1. Örgütlerin genel profili	11
2. Kaynaklar	17
3. Faaliyet alanları ve gençlere erişim	24
4. Sivil toplum örgütleriyle ilişkiler	37
5. Yerel yönetimle ilişkiler	39
Kent konseyleri ile ilişkiler	45
6. Türkiye gündeminin etkileri	48
Türkiye'deki gelişmeler	49
Ekonomik kriz	50
6 Şubat depremleri	53
Kutuplaşma	56
İhtimaller	59
7. İhtiyaç ve Talepler	63
Kapasite geliştirme ihtiyaçları	64
Sivil toplum örgütleriyle ilişkiler	65
Yerel yönetimle ilişkiler	67
Fon ve kaynak geliştirme	68
8. GoFor'la ilişkiler ve GoFor'dan beklentiler	73
Sonuç	78
Örgütlerin genel profili ve kaynaklar	79
Yerel yönetimle ilişkiler	79
Türkiye gündemi	80
İhtiyaçlar	80
GoFor'la ilişkiler	80
<i>Sonuç olarak</i>	81

Giriş

Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Araştırması, GoFor'un gençlik alanına dair kapsamlı bilgi sunmayı hedefleyen periyodik çalışmalarından biridir. Bu araştırma, *Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması* ile gençlik örgütlerinin güncel durumu, olanakları ve karşılaştıkları kısıtlılıklara dair bir çerçeve sunmayı hedefliyor.

GoFor'un 2021'de gerçekleştirdiği Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin Haritalandırılması ve İhtiyaç Analizi Araştırması, gençlik alanına dair bilgi açığına dikkat çekerken COVID-19 pandemisinin ilk dönemlerinde gençlik örgütlerinin deneyimlerini de gözler önüne serdi. 2022'de yapılan Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin Yerel Katılımı ve İhtiyaç Analizi Araştırması ise pandeminin kapanmalar sonrası derinleşen etkilerini ve ekonomik krizin gençlik örgütlerine yansımalarını inceleyerek, GoFor'un yerel gençlik katılımını güçlendirme vizyonu doğrultusunda, yerel katılıma dair ihtiyaçları belirlemeyi amaçladı.

2025 edisyonu ise daralan sivil alan, derinleşen ekonomik kriz ve artan gençlik hakları ihlalleri arka planında gerçekleşiyor. 2022'den bu yana, 6 Şubat depremleri, 2023 genel seçimleri ve 2024 yerel seçimleri gibi önemli süreçler yaşandı. Pandemi ve ekonomik kriz daha da derinleşirken, barınma krizi, işsizlik ve yoksulluk gençleri en çok etkileyen sorunlar oldu. Pek çok genç eğitimi yarıda bırakmak ya da güvencesiz işlerde çalışarak eğitimine devam etmek zorunda kaldı. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin toplumsal ve siyasi etkileri sürerken, toplumsal cinsiyet karşıtı politikalar ve aileci yaklaşım, genç kadınlar ve LGBTİ+'lar üzerinde baskı unsuru haline geldi. Gençlik temsiliyeti seçimlerde yine sağlanamazken, yerel seçimlerin ardından kayyum atamaları gençlerin seçme hakkını engelledi. Zihin sağlığı krizinin gençler üzerindeki etkisi derinleşirken, ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik baskılar ve sivil topluma yönelik yasal düzenlemeler gündemdeki yerini korudu. Son olarak ise Avrupa'da sağ hükümetlerin yükselişle bağlantılı olarak fonların daralması, sivil toplum örgütlerinin yaşadığı ekonomik sorunları daha da derinleştirdi.

Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Araştırması 2025, bu çoklu krizler ortamında desteklenmesi her geçen gün daha önemli hale gelen gençlik alanının ve gençlik örgütlerinin mevcut durumunu ve ihtiyaçlarını anlamayı hedefliyor. Ekonomik kriz, antidemokratikleşme, yerel yönetimlerle ve fon kuruluşlarıyla ilişkilerin yanı sıra gençlere erişim ve depremin etkileri başta olmak üzere farklı alanlara dair alanın durumunu analiz ederek farklı katmanlarda müdahale ve savunuculuk araçları geliştirmeyi amaçlıyor.

2025 yılı, ayrıca, GoFor'un kuruluşunun 10. yıldönümüne denk geliyor. 2000'li yılların başından beri süregelen Ulusal Gençlik Konseyi ve gençlik hakları mücadelesinin taşıyıcısı GoFor'un tüzel kişiliğinin onuncu yaşını kutladığımız bu senede gençlik örgütlerinin ihtiyaçlarını anlamak daha da anlam kazanıyor. GoFor, bu mücadeleyi sürdüren tüm gençlik örgütleriyle birlikte alanı genişletmenin ve dayanışmayı büyütmenin kararlılığını taşıyor.

Amaç

Mevcut araştırmanın öncelikli amacı, gençlik alanına güvenilir ve kapsamlı bir bilgi kaynağı sağlamaktır. Gençlik çalışmaları, gençler ve hakları gibi ihmal edilmiş bir alan. Bu nedenle, gençlik örgütlerini odağına alan, uzun vadeli, sistematik ve düzenli araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. GoFor, bu önemli açığı kapatmak ve gençlik alanında bilgi üretimini sürekli kılmak amacıyla periyodik olarak ihtiyaç analizi araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar, gençlik örgütlerinin mevcut durumunu, karşılaştıkları zorlukları ve ihtiyaçlarını ortaya koyarak, gençlik politikalarının geliştirilmesi için kritik bir zemin sunmaktadır. Aynı zamanda, GoFor'un gençlik örgütlerine yönelik kapasite geliştirme, savunuculuk ve politika oluşturma faaliyetlerini, alanın değişen ve derinleşen ihtiyaçlarına göre şekillendirmesine olanak tanımaktadır.

Araştırmanın ikinci amacı, gençlik örgütlerinin kendi çalışmalarını tasarlarken örgütsel ihtiyaçlarını ve gelişim alanlarını daha sağlıklı bir şekilde değerlendirmelerine katkı sağlamaktır. Bu araştırma, gençlik örgütlerinin kendi kapasitelerini geliştirmeleri, sürdürülebilir stratejiler oluşturmaları ve faaliyet alanlarını daha etkili bir şekilde belirlemeleri için önemli bir rehber niteliği taşımaktadır.

Raporun bir diğer önemli amacı ise fon sağlayan ulusal ve uluslararası kurumlar, gençlere hizmet sunmakla görevli bakanlıklar, belediyeler ve diğer kamu kurumları için gençlik örgütlerinin ihtiyaçlarını analiz etmektir. Bu kurumların gençlik örgütlerine yönelik destek, fonlama ve iş birliği süreçlerini planlarken, araştırmadan elde edilen veriye dayalı bulguları dikkate alarak daha etkili politikalar geliştirmelerine katkı sunması amaçlanmaktadır.

Ayrıca rapor, örgütlü veya örgütsüz, farklı gençlik gruplarından gençlere bilgi kaynağı olmayı hedeflemektedir. Gençlerin sivil toplum alanına katılımlarını artırmak, haklarını savunmalarına destek olmak ve mevcut sosyal, ekonomik ve politik koşulların gençlik katılımıyla bağını kurmak, bu araştırmanın temel hedeflerinden biridir. Bu nedenle, rapor boyunca sadece bulgulara değil, aynı zamanda gençlik çalışmaları, haklar ve sivil toplum alanının dinamikleri gibi konularda arka plan bilgilerine de yer verilmiştir.

Yöntem

GoFor, Türkiye'de gençlik alanında çalışan örgütlerin ihtiyaç analizlerini düzenli olarak izlemeye 2019 yılında başladı.¹ O zamandan bu yana elinize ulaşan bu üçüncü raporda, önceki raporlarla tutarlılık göstermesi ve bazı değişkenlerin karşılaştırılması için soruların bir kısmı tekrar kullanıldı. Öte yandan önceki araştırmalardan öğrendiklerimizle birtakım değişiklikler de uygulandı. Örneğin, ilk defa ülke temsilini mümkün olduğunca sağlamak için GoFor üyesi örgütlerin temsili kadar GoFor üyesi olmayan örgütlerin de eşit oranda temsili sağlandı. Ek olarak, nicel yöntemlerle elde edilmesi güç olan bilgilerin sağlanması için belirlenen örgütlerle derinlemesine görüşmeler yapıldı.

Araştırmanın 2024 verisi, GoFor için KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından sağlandı. Araştırma, anket çalışması ve derinlemesine görüşme olmak üzere iki aşamadan oluşuyor. Anket çalışması, 13 Haziran-31 Temmuz 2024 tarihleri arasında 101 örgütle gerçekleştirildi. Ankete GoFor üyesi 54 örgüt, ve GoFor üyesi olmayan 47 örgüt katıldı. GoFor üyesi olmayan örgütler, GoFor ve KONDA tarafından hazırlanan örgütler havuzundan çalışma alanı temsiliyeti ve coğrafi dağılım gözetilerek belirlendi. Örgütler havuzu oluşturulurken GoFor'un gençlik örgütleri tanımı baz alındı, tüzel kişilik şartı aranmadı. Ayrıca, hak temelli gençlik örgütlerine öncelik verildi.

Bütün anketler veri kaybının önüne geçilmesi amacıyla yüz yüze veya görüntülü görüşmelerle kuruma dair bilgisi olan kişilerle dolduruldu. Derinlemesine görüşmeler için 5 Kasım-22 Kasım 2024 tarihleri arasında anketi dolduran örgütlerden coğrafi dağılım, faaliyet süresi ve çalışma alanı kriterlerine göre belirlenen 29 örgüt görüşmeye davet edildi ve görüşme onayı veren 15 örgütle derinlemesine görüşmeler sağlandı.

GoFor, 2024 yılında gerçekleşen 9. Genel Kurulu'nda sosyoekonomik nedenlerden ötürü gençlik yaşının uzaması gerekçesiyle gençliği 18-35 yaş arasında tanımlama kararı aldı. Bu doğrultuda bilgi ve politika üretim süreçlerinde kademeli olarak yaş aralığının 18-30'dan 18-35'e çekilmesi planlandı. Bu araştırma kapsamında araştırma sürecinin başlamış olması sebebiyle yönetim kurulu üyeleri, gönüllü sayısı, profesyonel çalışan sayısı gibi yaş dağılımı içeren sorularda 18-30 yaş aralığı temel alındı.

¹ Önceki raporlar için bkz. GoFor. (2021). *Türkiye'deki gençlik örgütlerinin haritalandırılması ve ihtiyaç analizi raporu*. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/03/Turkiyedeki-Genclik-Orgutlerinin-Haritalandirilmesi-ve-Ihtiyac-Analizi-Raporu-2021.pdf>

GoFor. (2022). *Türkiye'deki gençlik örgütlerinin yerel katılımı ve ihtiyaç analizi raporu*. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/03/Turkiyedeki-Genclik-Orgutlerinin-Yerel-Katilimi-ve-Ihtiyac-Analizi-Raporu-2022.pdf>

Bu araştırmanın bulguları, çalışmaya katılan örgütlerin ve örgüt temsilcilerinin kimlik bilgileri korunarak, tamamen anonim bir şekilde raporlandı. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin güvenliğini sağlamak amacıyla, raporlama aşamasında örgüt isimlerine yer verilmedi. Ayrıca, yüzyüze görüşmelerde bahsi geçen şehir ve paydaş kurumların isimleri de gerekli görüldüğünde anonimleştirildi. Bu yöntem, hem örgütlerin güvenliğini korumayı hem de hassas konular hakkında daha rahat ve açık bir şekilde görüş bildirmelerine olanak tanımayı hedefledi.

Anonimleştirme süreci, özellikle insan hakları, toplumsal cinsiyet, gençlik çalışmaları ve benzeri hassas alanlarda faaliyet gösteren örgütler için kritik bir öneme sahipti. Araştırmaya katılan örgütlerin karşılaştıkları zorlukları, ihtiyaçlarını ve önerilerini özgürce ifade edebilmeleri, araştırmanın güvenilirliğini ve bütünlüğünü güçlendirdi. Bu sayede, raporun yalnızca mevcut durumu yansıtmakla kalmayıp, sivil alanın sürdürülebilirliği ve gelişimi için atılması gereken adımlara dair önemli bir kaynak oluşturması amaçlandı.

Rapor boyunca zamansal değişime dair fikir vermesi amacıyla, temsili bir örneklem olmadığı göz önünde bulundurularak zaman zaman sorularda 2022 yılında yayımlanan *GoFor Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin Yerel Katılımı ve İhtiyaç Analizi Raporu* ve 2024 yılında ikincisi yayımlanan *Gençlerin Politik Tercihleri Raporu* ile karşılaştırmalar yapıldı.

Araştırmanın en büyük kısıtlılığı, gençlik örgütlerine erişimde yaşanan zorluklardan kaynaklandı. Araştırma sürecinde de açıkça ortaya çıktığı gibi, gençlik örgütlerinin büyük bir kısmı ofis, finansal kaynak ve profesyonel çalışan gibi temel altyapılardan yoksun durumda. Bu örgütler, çoğunlukla gönüllü emeğiyle ayakta kalmaya çalışmakta ve sabit bir mekâna sahip olmadan faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu nedenle, araştırma sırasında birçok örgüte çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla ulaşmak mümkün olmadı. Özellikle maddi imkânsızlıklar nedeniyle dijital altyapıya erişimi sınırlı olan, sabit bir ofisi bulunmayan ya da insan kaynağı açısından yetersiz kalan örgütlere erişim, önceki araştırma deneyimlerine paralel olarak zor oldu.

Bu durum, araştırmanın temel amacı olan gençlik örgütlerinin mevcut durumunu ve ihtiyaçlarını kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı kısmen engelledi. Başka bir deyişle, araştırmanın odağında yer alan ve alanda en fazla zorluk yaşayan örgütlerin bir kısmına, tam da bu zorluklar nedeniyle ulaşılamadı. Bu kısıtlılık, araştırma bulgularının yorumlanmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir faktör. Elde edilen veriler, halihazırda gençlik alanında giderek derinleşen ihtiyaçları ve karşılaşılan yapısal sorunları vurgulasa da, erişilemeyen örgütlerin yaşadığı ek zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, mevcut durumun çok daha karmaşık ve çetrefilli olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, bu kısıtlılık ışığında değerlendirilerek, gençlik örgütlerinin desteklenmesi için atılması gereken adımların daha derinlikli ve kapsayıcı bir perspektifle ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Öte yandan, araştırmanın yalnızca Türkçe olarak tasarlanmış olması, önemli bir erişim kısıtlılığı yaratmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren birçok gençlik örgütü, farklı dil ve kültürel arka planlara sahip bireylerden oluşmaktadır. Farklı dillerde iletişim kuran örgütler ve örgüt temsilcileri için, araştırmanın sadece Türkçe olması, katılımı zorlaştıran bir unsur olmuştur. Türkçe'de yetkinliği sınırlı olan ya da anadili farklı olan örgüt temsilcilerinin araştırmaya katkı sağlaması, bu dil bariyeri nedeniyle mümkün olmamıştır.

Kim bu gençlik örgütleri?

Derinlemesine görüşmelere katılan bir örgüt temsilcisi gençlik örgütlerinin amacını şu şekilde açıklıyor:

“Gençlik alanında çalışmak, sivil toplumun temel işlevlerinden birini yerine getirmek demektir. Sivil toplum, toplum ile karar vericiler arasında bir köprü görevi görür. Toplumdaki bireyler, kendilerine verilen ya da mücadele ederek kazandıkları haklar çerçevesinde yaşamaya çalışırken, çeşitli sosyal sorunlar ve ihtiyaçlarla karşılaşır. Bu sorunlara bireysel çözümler bulmak yerine, bir araya gelerek karar vericileri etkilemeye ya da karar alma süreçlerine katılmaya çalışan kişiler sivil toplum çalışanlarıdır. Biz de kendimizi toplum ile karar vericiler arasında konumlandırıyoruz. Gençlik çalışmalarını ve genel olarak sivil toplumun işleyişini en basit hâliyle bu şekilde tarif edebiliriz.”

GoFor gençlik örgütlerini gençler tarafından yürütülen ve gençler için faaliyet gösteren örgütler olarak tanımlıyor. 2024 yılına kadar Sivil Toplum İşleri Genel Müdürlüğü'nün sınıflandırmasında gençlik, ana faaliyet alanı olarak yer almıyordu. Yapılan değişiklikle artık dernekler, gençliği ana faaliyet alanı olarak seçebiliyor. Birçok gençlik örgütü, halihazırda başka ana faaliyet alanları altında listelendiği için Sivil Toplum İşleri Genel Müdürlüğü Dernekler Bilgi Sistemi'nden gençlik örgütlerine dair güncel veriler alana dair sağlıklı bilgi vermiyor.

Bununla birlikte, GoFor'un gençlik örgütü tanımında yalnızca tüzel kişiliği bulunan dernekler, vakıflar, federasyonlar, konfederasyonlar gibi kurumlar değil; gençler tarafından kurulmuş konseyler, ağlar, inisiyatifler, öğrenci toplulukları, gençlik grupları, kâr amacı gütmeyen sosyal girişimler, kooperatifler, farklı konularda çalışan sivil toplum örgütlerinin gençlik birimleri, kolları ve gençlik meclisleri de yer alıyor.² Bu da daha geniş bir gençlik alanına işaret ediyor.

Bunun yanı sıra, GoFor'un üyelik kriterleri arasında hak temelli çalışmalar gençlik çalışmaları yürütmek ve yönetim kademesinin en az üçte birinin 35 yaş altındaki gençlerden oluşması bulunuyor. Ayrıca, GoFor'un temel değeri olan toplumsal cinsiyet eşitliği gereğince yönetimde kadın-erkek dengesinin olması önem taşıyor. Bu kriterle beraber GoFor, gençlik alanında gençlik katılımını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmeyi hedefliyor.

² Ayrıntılar için bkz. GoFor. (2015). Çalışma Usul ve Esasları. <https://go-for.org/calisma-usul-ve-esaslari/>

Temel bulgular

Gençlik örgütlerinin büyük çoğunluğunun 2018 sonrası kurulmuş olması, gençlerin örgütlenmeye dair motivasyonunu gösterirken finansal sürdürülebilirlik, kurumsal yapı ve insan kaynağı kapasitesini artırma açısından hem fırsat hem zorluklar sunuyor. Örgütlerin yüzde 59'unun profesyonel çalışanı, yüzde 28'inin fiziksel ofisi bulunmuyor. Ekonomik kriz nedeniyle bu göstergelerde olumsuz değişimler gözleniyor.

Örgütlerin yarısının devam eden projesi olmaması, bu örgütlerin desteksiz bırakıldığını gösteriyor. Fon kaynakları içinde üye aidatları ve bireysel bağışlar artarken, Erasmus+ programından faydalanan örgütlerin sayısı azaldı. Kamu desteklerinden faydalanan örgüt oranı yüzde 18 ile sınırlı.

Örgütlerin yüzde 65'i gençlere erişimde zorlanıyor. Kırsalda yaşayan gençler ve ne eğitimde ne istihdamda olan gençler, ulaşılması en zor olan gençlik grupları olarak ortaya çıkıyor.

Yerel yönetimlerle ilişkiler tanımsız ve aksak; siyasi kutuplaşma ve tasarruf tedbirleri bu ilişkileri zorlaştırıyor. Kent konseylerine katılım düşük, çünkü gençlik örgütlerine göre bu yapılar aktif ve kapsayıcı değil. Gençlik örgütleri, bürokratik süreçlerin gençleri içermesi, belediyeye sivil toplum arasındaki iletişim kanallarının sürekli kılınmasını, belediyelerdeki gençlik çalışanları ve karar alıcıların gençlik çalışmasına yönelik kapasitesinin artırılması talep ediliyor.

Gençlik hakları arasında en çok ifade özgürlüğü, barınma hakkı ve örgütlenme özgürlüğünün kısıtlandığı belirtiliyor. Ekonomik kriz, kayyum atamaları, tasarruf tedbirleri ve anayasa değişikliği sürecinin gençlik çalışmalarını olumsuz etkilediği/etkileyeceği öngörülüyor. Ekonomik kriz nedeniyle gençlik örgütlerinin büyük bir kısmı faaliyetlerini azaltmak ve çalışanlarını işten çıkarmak zorunda kalıyor.

Gençlik örgütleri, kapasitelerini güçlendirmek için özellikle gönüllü ve finansal yönetim, beceri gelişimi ve kurum stratejisi oluşturma konularında desteğe ihtiyaç duyduklarını vurguluyor. Ayrıca, savunuculuk faaliyetleri kapsamında veri üretimi ve analizi, lobicilik çalışmaları ile etkili kampanya tasarımı ve yürütme süreçlerinde gelişim ihtiyaçları öne çıkıyor.

Fon ve kaynak geliştirme açısından ise en çok etkinlik organizasyonları, ofis giderleri ve profesyonel çalışan maliyetleri için desteğe ihtiyaç duyuluyor. Bu örgütler, fon sağlayan kuruluşlardan özellikle kurumsal desteklerin artırılmasını, gençlik çalışmalarına daha fazla fon ayrılmasını ve proje süreçlerinde daha fazla esneklik sağlanmasını talep ediyor.

Gençler tüm zorluklara rağmen örgütlenmeye devam etse de fon sağlayıcılar ve yerel yönetimler yeterli desteği sunmuyor. Fon sağlayıcılardan şeffaflık, esneklik ve adil fırsatlar talep ediliyor. GoFor'dan ise kapasite gelişimi, temsiliyet ve finansal destek bekleniyor. Ulusal Gençlik Konseyi olma iddiası ve savunuculuk çalışmaları, gençlik örgütleri için önemli bir referans noktası oluşturuyor.

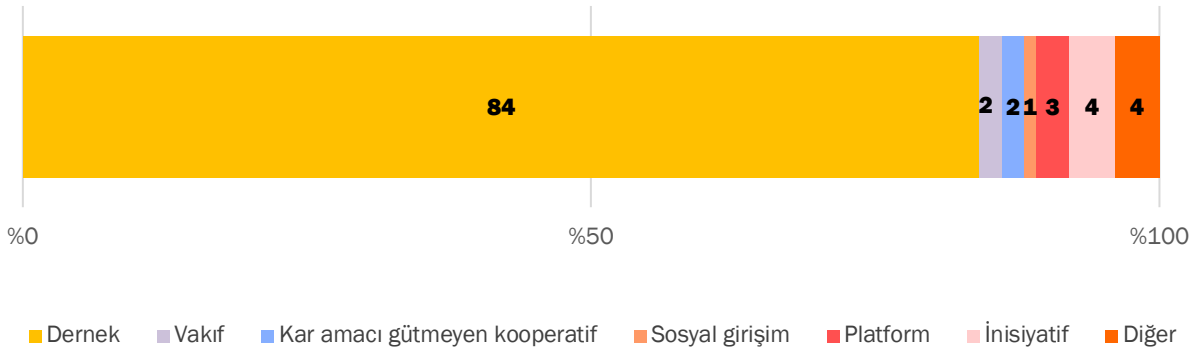

1.

Örgütlerin genel profili

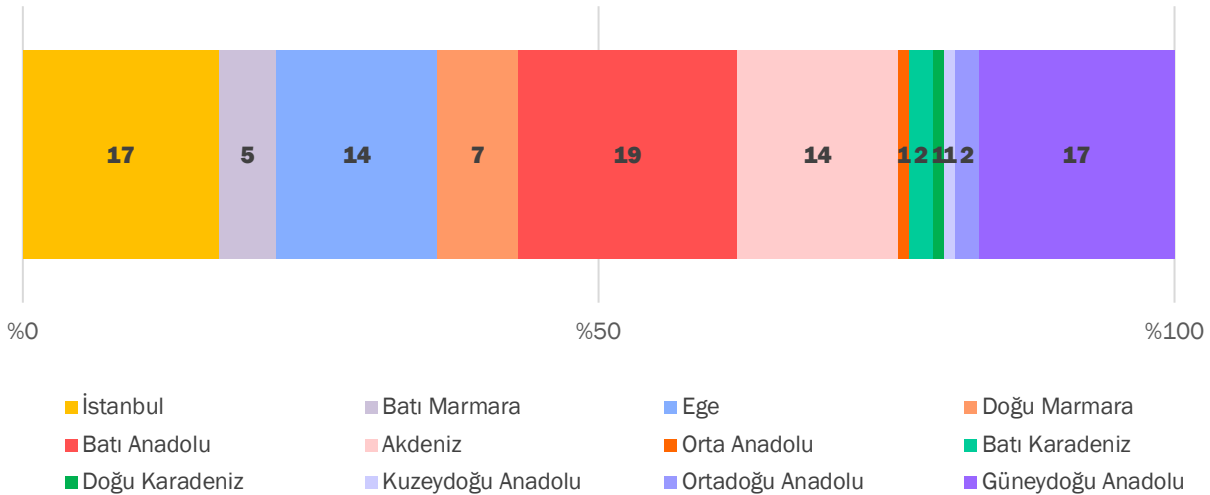
Araştırmaya katılan gençlik örgütlerinin büyük çoğunluğu, yüzde 84'ü, dernek statüsünde. Örgütlerin yüzde 4'ü inisiyatif, yüzde 3'ü platform, yüzde 2'si vakıf, yüzde 2'si kâr amacı gütmeyen kooperatif statüsündeyken yalnızca yüzde 1'i sosyal girişim statüsüne sahip. Toplumsal fayda ve kâr getirisini aynı yapıda amaçlayan sosyal girişimlerin dağılımdaki en dar paya sahip olması çoğunlukla gençleri hedefleyen bu yapıların gençler tarafından pek de benimsenemediğini düşündürüyor.

Örgütünüzün/kuruluşunuzun statüsü

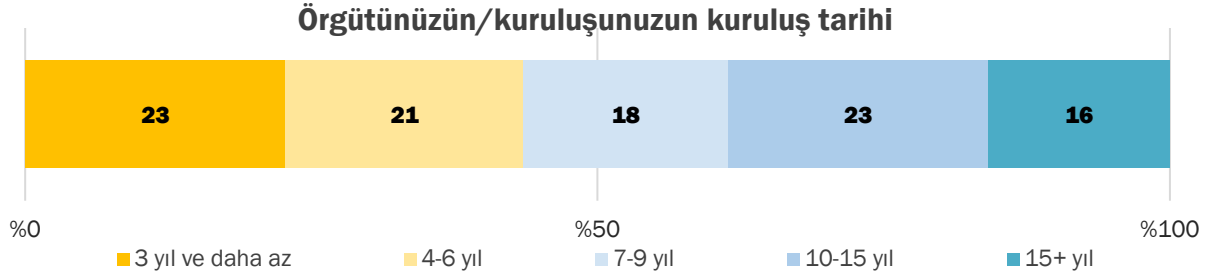

Araştırmaya katılan örgütler 81 şehri olan Türkiye'nin 25 farklı ilinde bulunuyor. Bölgesel dağılıma bakıldığında sadece İstanbul ve Ankara'da bulunan örgütler katılımcı örgütlerin yüzde 34'ünü oluşturuluyor. Öte yandan, diğer bölgelerdeki büyükşehirleri göz önünde bulundurduğumuzda örgüt dağılımlarının her bölge için büyükşehirlerde yoğunlaştığı görülüyor. Örneğin, Ege Bölgesindeki örgüt sayısı 14'ken bu örgütlerin 12'si İzmir'de kayıtlı.

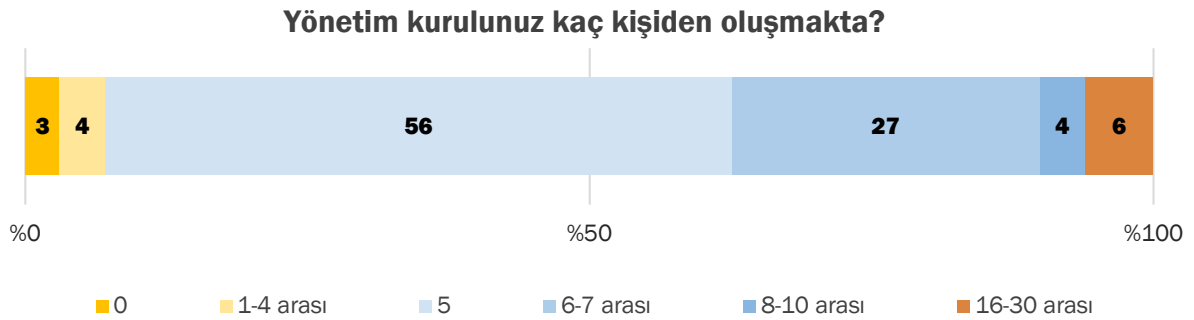
Örgütünüz/kuruluşunuz hangi ilde / şehirde kayıtlı? (bölge)

Görüşme yapılan örgütlerin yüzde 16'sı 15 yıllık veya daha eski. 10-15 yıl önce kurulan örgütler örneklemede yüzde 23'lük paya sahip. 7-9 yıl önce kurulan örgütlerin oranı yüzde 18 iken, 4-6 yıl önce kurulan örgütlerin oranı yüzde 21. En yeni örgütler (3 veya daha az yıl önce kurulan) örneklemin yüzde 23'ünü oluşturuyor. Örneklemin temsili olduğu varsayılırsa, gençlik örgütlerinin 2018 yılından itibaren artan bir eğilim gösterdiğini söylemek mümkün. Bu durum, gençlerin genel politik söylemde apolitik oldukları iddiasının aksine, kararlara ve politikalara katılım konusunda motivasyonunu gösteriyor olabilir.

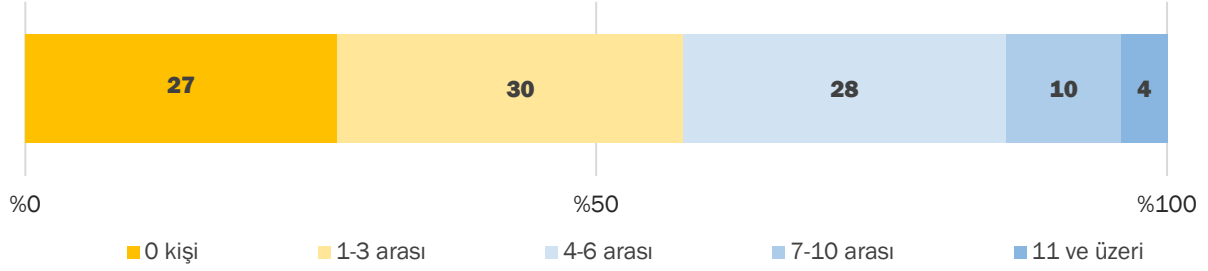

Araştırmaya katılan örgütlerin yüzde 56'sının yönetim kurulunda 5 kişi bulunuyor. Örgütlerin yüzde 27'sinin yönetim kurulu ise 6 veya 7 kişiden oluşuyor. Yönetim kurulu bulunmayan örgütler ise tüm örgütlerin yüzde 3'ü. Tüzel kişilikleri olmaması nedeniyle yönetim kurulu gibi yapıları kullanmaları zorunlu olmayan inisiyatif ve platformların da bir yürütme mekanizması olan yönetim kurulunu çoğunlukla kullanmaları katılımcı yöntemlerin kullanıldığına dair bir işaret olarak yorumlanabilir.

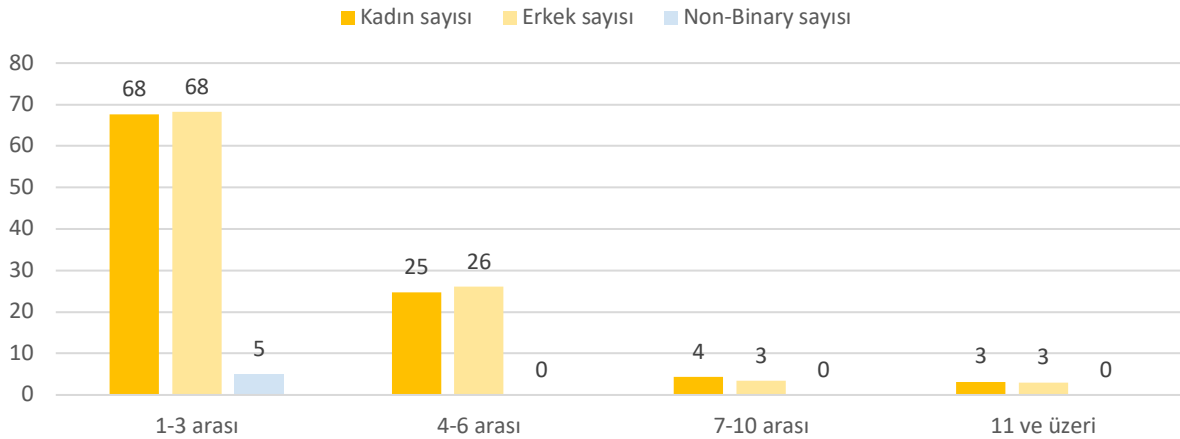
Gençlik örgütlerinin yüzde 27'sinin yönetim kurullarında 18-30 yaş arası gençler bulunmuyor. Yaklaşık yüzde 60'sının ise yönetim kurullarında ya dengeli ya da gençlerin yoğun olduğu bir yönetim biçimi görülüyor. Örgütlerin yaklaşık dörtte birinin yönetim kurulunda genç bulunmaması, gençlik alanına gösterilen ilginin yaştan bağımsız olduğunu gösterse de gençlerin kendilerini ilgilendiren konularda yeteri kadar söz hakkı olmamasının bir yansıması olarak yorumlanabilir.

Yönetim kurulunda 18-30 yaş arası kaç kişi bulunmakta?

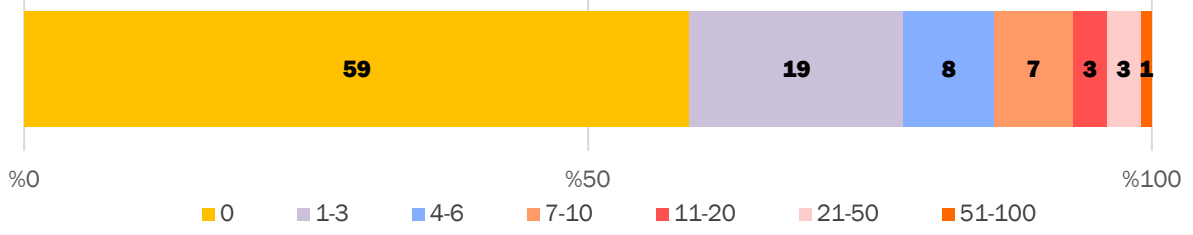
Gençlik örgütlerinin yönetim kurulundaki cinsiyet dağılımına bakıldığında, kadın-erkek üyeler arasında dengeli bir dağılım olduğu görülüyor. Bu durum, uzun yıllardır hak temelli çalışan sivil toplum örgütlerinin ısrarlı cinsiyet eşitliği kampanyalarının gençlik örgütleri özelinde karşılık bulduğu şeklinde yorumlanabilir. Kadın-erkek ekseninde olmayan cinsiyetler (non-binary) ise yalnızca yüzde 5 oranında temsil ediliyor.

Yönetim kurulunda hangi cinsiyetten kaç kişi çalışıyor?

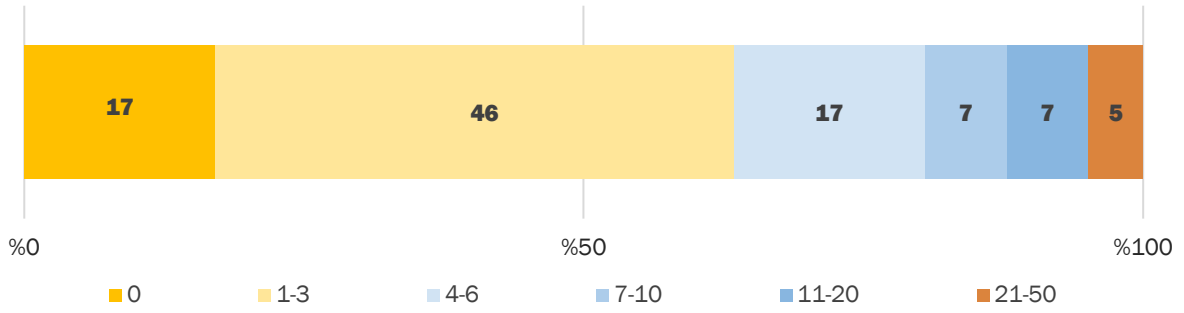
Örgütlerin yaklaşık yüzde 59'unun profesyonel bir çalışanı bulunmuyor. Bu, gençlik örgütlerinin ciddi bir çoğunluğunun gönüllü-ücretsiz şekilde gençlik alanında faaliyet göstermeye çalıştığını gösteriyor. Yüzde 19'unun ise yalnızca 1 ila 3 çalışanı var. 21-50 arası çalışanı bulunan örgütler tüm örgütlerin yüzde 3'ünü, 51-100 arası çalışanı bulunan örgütler ise tüm örgütlerin yüzde 1'ini oluşturuyor. Bu durum, araştırmanın diğer bulguları ile beraber gençlik örgütlerine sağlanan desteklerin yetersizliğinin bir sonucu olarak yorumlanmalı.

Örgütünüzde kaç profesyonel çalışan var?

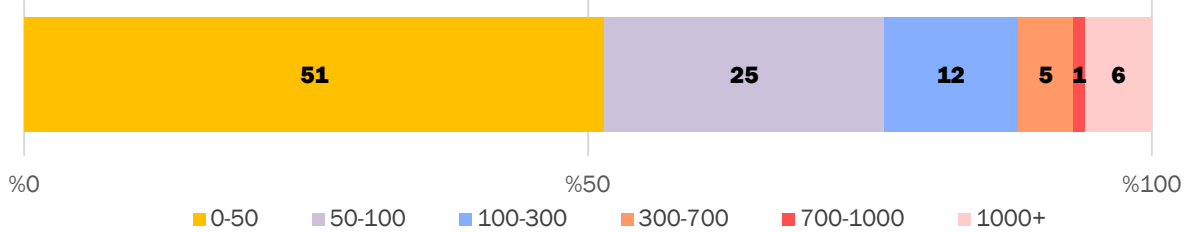
Araştırmaya katılan gençlik örgütlerinin yalnızca yüzde 41'inin profesyonel çalışanı bulunuyor. Bu örgütlerin yüzde 17'sinin genç çalışan bulunmuyor. Yüzde 46'sında ise bir ile üç arasında genç çalışan yer alıyor. Bu durum, yönetim kurulundaki genç dağılımının yetersizliği ile beraber gençler için çalışan gençlik örgütlerinin gençler tarafından yürütülmediğine işaret ediyor.

Örgütünüzde 18-30 yaş arası kaç profesyonel çalışan var?

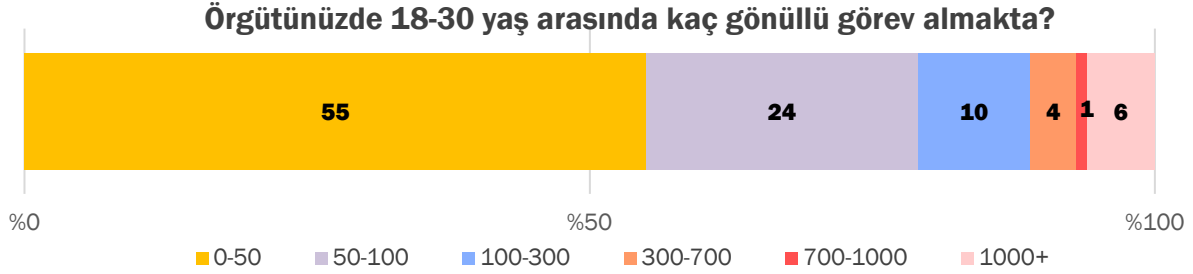

Profesyonel çalışanı bulunmayan örgütler çoğunlukla gönüllü emeği ile faaliyetlerine devam etmek durumundalar. Araştırmaya katılan örgütlerin yüzde 51'inde 0-50 arası gönüllü bulunuyor.

Örgütünüzde kaç gönüllü görev almakta?

Örgütlerin yüzde 55'inde ise 0-50 arası genç gönüllü bulunurken yüzde 6'sındaki gönüllülerin tamamı gençlerden oluşuyor.

Bu sayılar, beklentilerin ve daha önceki verilerin epey altında görünüyor. İdeal olmasa da gençlerin deneyim kazanana kadar gönüllü, bir diğer anlamda ücretsiz emek kaynağı olarak, görülmesinin normalleşmesi nedeniyle sivil toplum örgütlerinde gençlerin daha ağırlıkla gönüllülük temelinde faaliyet göstermesi sık rastlanan bir durum. Ancak ekonomik sıkıntıların artış göstermesi, demokratik bir katılım aracı olan sivil toplum örgütlerine gönüllü olarak dahil olmayı engellemeye başlamış görünüyor.

"Şöyle ki biz yüzde 100 gönüllülük esaslı yürüyen bir gençlik örgütüüz şu anda. Aslında biz banka hesabını geçen ay almıştık, o derece bir gönüllülükten bahsediyoruz. Hani hiç resmi çalışmamız olmadı. Başta daha güçlüydük bu gönüllülükte ama ekonomik sebeplerden dolayı... Yani artık insanların daha fazla çalışması gerekiyor, dolayısıyla kendilerine veya işte bizimki gibi sosyal çalışmalara ayıracak zamanları daha da azalıyor. Biz bunu ne yazık ki iliklerimize kadar hissediyoruz"

"(Merkezde) genel koordinasyon toplantıları yapıyor ayda iki defa. Bunu bir gönüllü takip ettiği zaman ayda iki defa harcama yapıp o toplantıya gitmesi gerekiyor. Ama işte iki gönüllü olduğunda bir ayda bir kere harcama yapmak durumunda kalıyoruz, sineğin yağını sıkmak gibi."

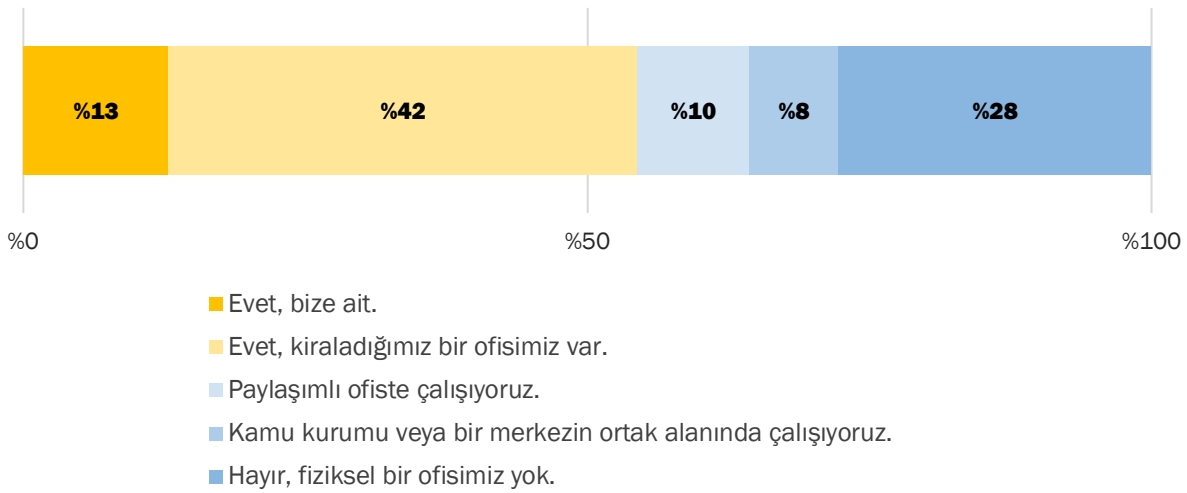

2.

Kaynaklar

Gençlik örgütlerinin yaklaşık yüzde 13'ünün kendisine ait, yüzde 42'sininse kiraladığı ofisleri bulunuyor. Yaklaşık yüzde 10'u paylaşımlı bir ofiste, yüzde 8'i ise kamu kurumları ya da farklı kurumların ortak çalışma alanlarında çalışmalarını yürütüyor. Yüzde 28'inin fiziksel bir ofisi bulunmuyor. Özellikle COVID-19 pandemisinden sonra dijital olarak çalışmak hayatın bir parçası haline gelmiş olsa da uzaktan çalışma tartışmalı bir konu. Özellikle gençlik çalışması açısından aynı mekanı paylaşmanın, sosyalleşme ile birlikte zihinsel sağlık üzerindeki olumlu etkisi biliniyor.

Örgütünüzün/kuruluşunuzun kendisine ait bir ofisi var mı?

Fiziksel ofisi olmayan örgütlerin tercihen değil, kaynak yetersizliğinden bu yöntemi tercih ettiği ve fiziksel alanı paylaşmamanın çalışmaları olumsuz yönde etkilediği derinlemesine görüşmelerde de ortaya çıkıyor:

"Bir yıldır mesela ofisimiz yok. Daha önce belediyeyi kullanıyorduk, bundan sonra belediye kapılarını açacak mı bize, inanmıyorum. Bu sefer ofissiz ve evden çalışmaya devam edeceğiz."

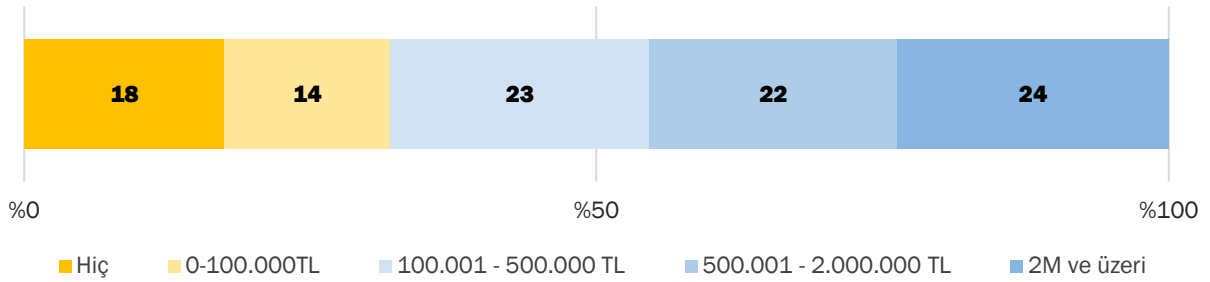
... ofissiz çalışmak da maalesef çeşitli alanlarda hem diğer örgütlerle temas kurarken hem de bir aktivite yaparken bizi çok kısıtlıyor. Zaten bu bölgede herhangi bir sivil toplum örgütünün yaptığı çalışmalar kriminalize edildiği için hiç kimse dahil olmak istemiyor. Bizim de önceliğimiz aslında çalışmalarımızın ne olduğunu insanlara anlatabilmek, bu amaçla etkinlikler düzenlemek. Daha sonra onları dahil etmeyi hedefliyoruz. Yani genç kadınların, genç erkeklerin, mültecilerin dahil olabilmesi için bizim ne yaptığımızı bilmeleri gerekiyor. Bu da yüz yüze bir temas gerektiriyor. Fiziki olarak bir alana sahip olmadığımız için ya da fiziki bir alan açacak bir yerel idare olmadığı için çok zorlanıyoruz açıkçası."

Bazı kentlerdeyse belediyenin sağladığı sivil toplum yerleşkeleri kaynak yetersizliği çeken gençlik örgütleri için destekleyici bir şekilde ortaya çıkıyor:

"Kıramızı, aslında bizim dernekte daha önceden projelerden kalan paralarımızla vs. ödedik. Yine o şekilde olacak muhtemelen. Yani projelere biraz ek maliyet ekleyerek onları ödeyebiliyoruz. Zaten ofisimiz sanal ofis olduğu için çok para da ödemiyoruz. Şimdi belediyenin sivil toplum yerleşkesine geçeceğiz. Öyle olunca zaten hiç para ödemek durumunda kalmayacağız. O gayet iyi oldu."

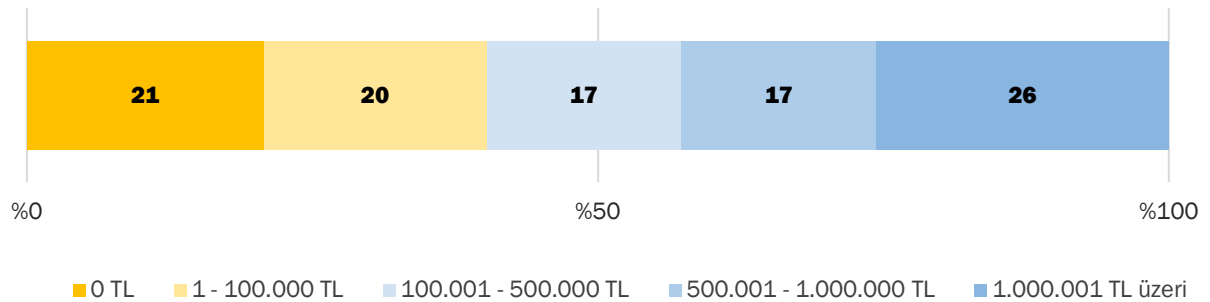
Son 2 yılda, örgütlerin yüzde 18'i fon sağlayan kurumlardan hiç bütçe almamış durumda. Yüzde 14'ü sadece 100.000TL'ye kadar bütçe kullanmış. Örgütlerin yüzde 24'ü ise 2 milyon TL ve üzeri bütçeye sahip olmuş.

Son 2 yılda fon sağlayan kurumlardan toplamda yaklaşık ne kadar bütçe aldınız?

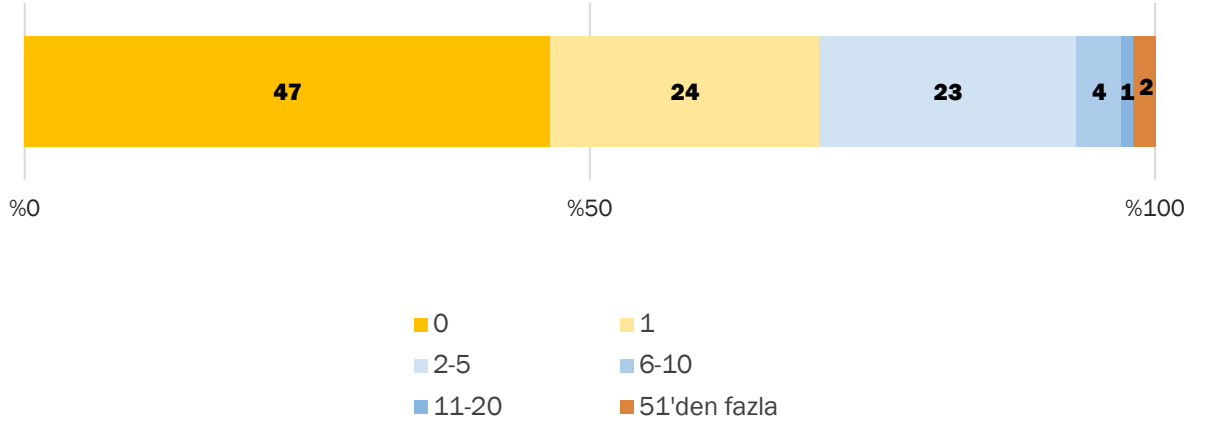
Gençlik örgütlerinin 2023 yılı bütçesi sorulduğunda yüzde 21'inin hiç bütçesi olmadığı görülüyor. Yaklaşık her beş gençlik örgütünden biri, çalışmalarını finansal kaynak olmadan gerçekleştirmeye çalışıyor. Yüzde 20'si ise 1-100.000TL arasında bir bütçeye sahip. Yüzde 26'sı ise 1.000.001TL ve üzeri bir bütçeyle çalışmalarını sürdürüyor.

Örgütünüzün/kuruluşunuzun 2023 yılı bütçesi nedir?

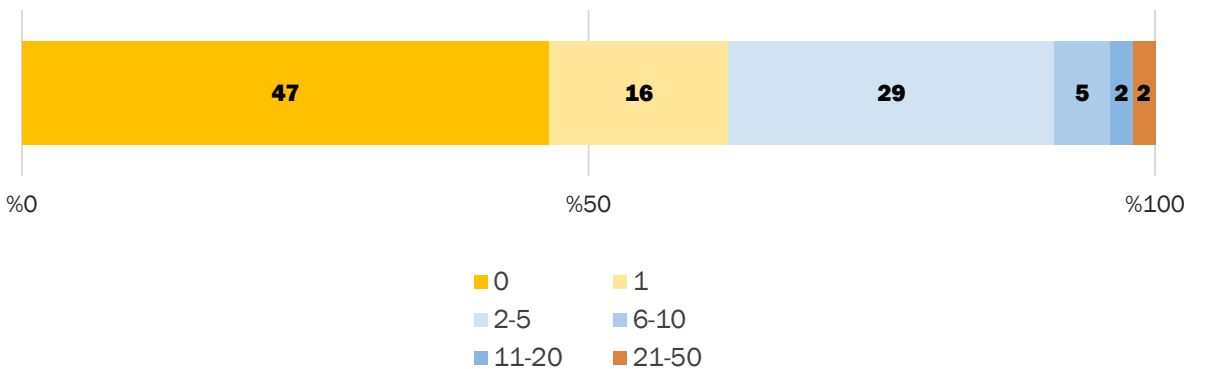
Örgütlerin projelerini hangi kaynaklarla yürüttüğüne bakıldığında daha önceki dengesiz dağılım devam ediyor. Gençlik örgütlerinin yaklaşık yarısının öz kaynakları ile devam eden bir projesi bulunmuyor. Örgütlerin yüzde 24'ünün öz kaynakları ile devam eden 1, yüzde 23'ünün ise 2 ila 5 arasında projesi bulunuyor. Örgütlerin yüzde 2'sinin ise 51'den fazla projesi bulunuyor.

Şu anda örgütünüzün öz kaynakları ile devam eden kaç projeniz var?

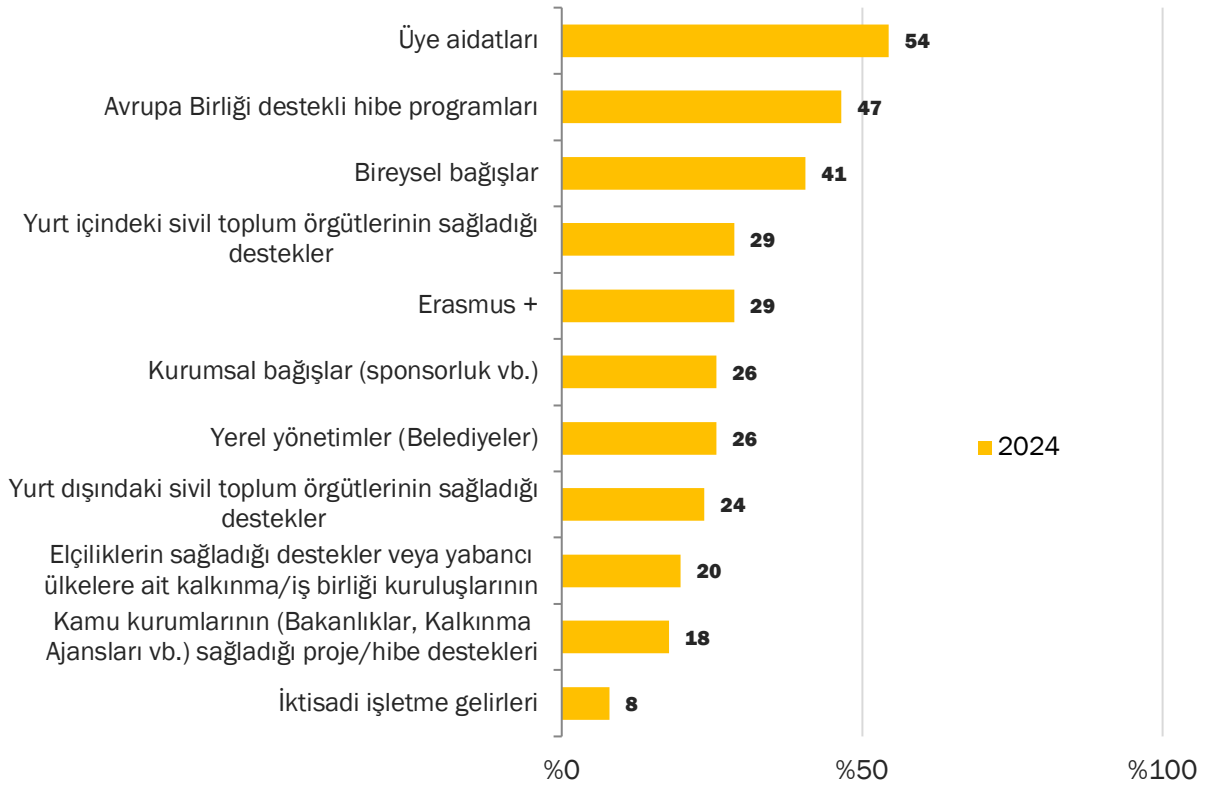
Örgütlerin yaklaşık yarısının araştırmanın yapıldığı tarihlerde fon kaynakları ile devam eden bir projesi bulunmuyor. Bu, gençlik örgütlerine ayrılan fonların yetersizliği ya da dengesiz dağılımıyla ilgili bir fikir verebilir. Fon kaynakları ile devam eden 1 projesi bulunan örgütlerin oranı yüzde 16 iken, 2 ila 5 projesi bulunan örgütlerin oranı yüzde 29.

Şu anda fon kaynakları ile devam eden kaç projeniz var?

Örgütlerin faydalandıkları fon kaynakları oldukça çeşitli. Örgütler, en yüksek oranda üye aidatlarından gelir sağlıyor. Avrupa Birliği destekli hibe programlarından faydalanan örgütlerin oranı yüzde 47 iken, örgütlerin yüzde 41'i bireysel bağışlardan yararlanıyor. Kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden faydalanan gençlik örgütlerinin oranı ise yalnızca yüzde 18. Bu, iktisadi işletme ve üniversite, özel kurum işbirliklerinden sonra en az oranda faydalanılan kaynak grubunu oluşturuyor.

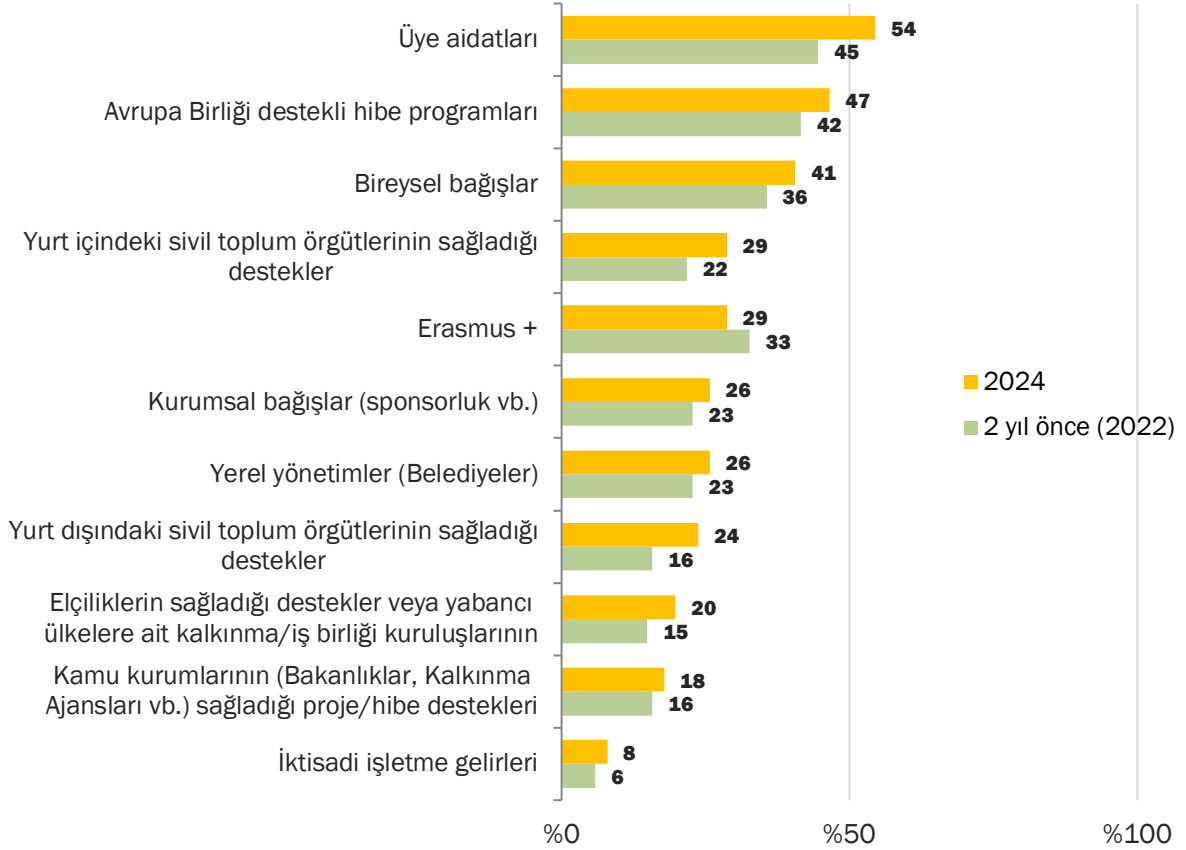
Son 2 yılda aşağıdaki fon kaynaklarından hangilerinden faydalandınız/faydalanmaktasınız?

Gençlik örgütlerin iki yıl önce, 2022'de faydalandıkları kaynaklarla kıyaslanınca fonlara erişim konusunda bir değişiklik olduğunu tahmin etmek mümkün olabilir. Örgütler, fon çeşitliliğine daha çok önem vermiş gibi görünüyor. 2022 yılı ile kıyaslandığında, kamu kurumlarının kaynaklarından faydalanmak görece sabit kalırken Erasmus+ fonlarından faydalanmada bir azalma olduğu görülüyor. Bu iki alan dışındaki diğer fon kaynaklarından yararlanmakta ise bir artış olduğunu söylemek mümkün.

Gençlik örgütlerinin ve gençlerin sıklıkla faydalandığı Erasmus+ programı ve Avrupa Dayanışma Programı (ESC), Ulusal Ajans tarafından yürütülen ve Dışişleri Bakanlığına bağlı olan kaynaklar. Araştırmada ayrıca bir şık olarak ele alınmasının nedeni, Erasmus + programının gençlik çalışmaları için özel bir bütçesinin de bulunması. Haliyle, gençlik örgütlerinin bu kaynaktan yararlanmasında bir azalma görülmesi, gençlik örgütlerinin kısıtlı kaynaklarının daha da daralması şeklinde değerlendirilebilir.

Son 2 yılda aşağıdaki fon kaynaklarından hangilerinden faydalandınız/faydalanmaktasınız?

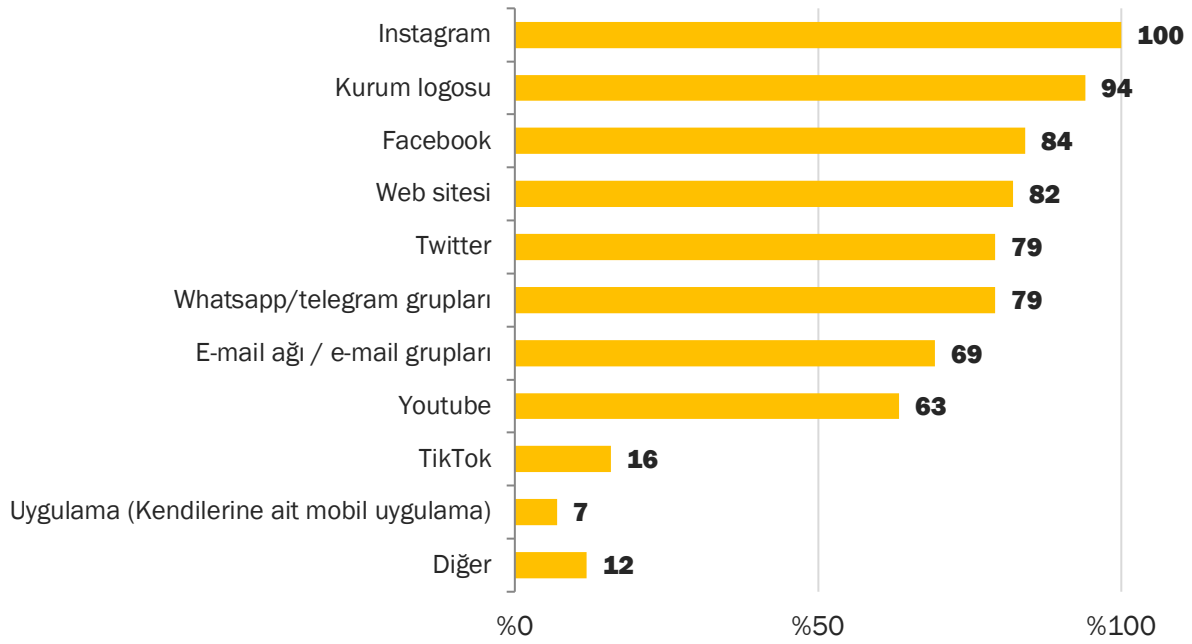

Derinlemesine görüşmelerde Ulusal Ajans'la ilgili deneyimlerde, Ulusal Ajans'ın erişilebilir olmadığından bahsediliyor:

"Yani biz bu zamana kadar Ulusal Ajans'la çalıştık, UNDP ile çalıştık, Gençlik ve Spor Bakanlığıyla çalıştık. Bu alanlarda proje desteği aldık ama Ulusal Ajans bizim ana kaynağımızdı. Ulusal Ajans'tan özellikle ESC'den gönüllüler gelirdi senelerce. Bunların dışında da gençlik değişimleri gibi projeler yaparak kaynağımızı sağladık. Ama daha sonrasında bir gün Ulusal Ajans tamamen ulaşılabılır olmayı kesti. Mail atıyoruz, cevap yok. Arıyoruz, cevap yok. Soru soruyoruz, cevabını alamıyoruz. Proje başvurusu yapıyoruz, cevap alamıyoruz. Yani bir süre böyle cevap alamamaya başladık."

Gençlik örgütlerinin kullandığı iletişim araçlarına bakıldığında tamamının Instagram hesabının bulunması dikkat çekiyor. Örgütlerin yüzde 94'ünün kurum logosu, yüzde 82'sinin ise web sitesi bulunuyor. Bu, bütçesi olmayan gençlik örgütlerinin dahi logo ve web sitesi olması demek. Örgütlerin yüzde 84'ünün Facebook, yüzde 79'unun X (eski adıyla Twitter) hesabı var. Whatsapp/Telegram gruplarına üye örgütlerin oranı yüzde 79 iken, e-mail ağı veya gruplarına üye örgütlerin oranı yüzde 69. Örgütlerin yüzde 63'ünün Youtube hesabı varken yalnızca yüzde 16'sının TikTok hesabı var.

Örgütünüz hangi görünürlük ve iletişim araçlarına sahip?

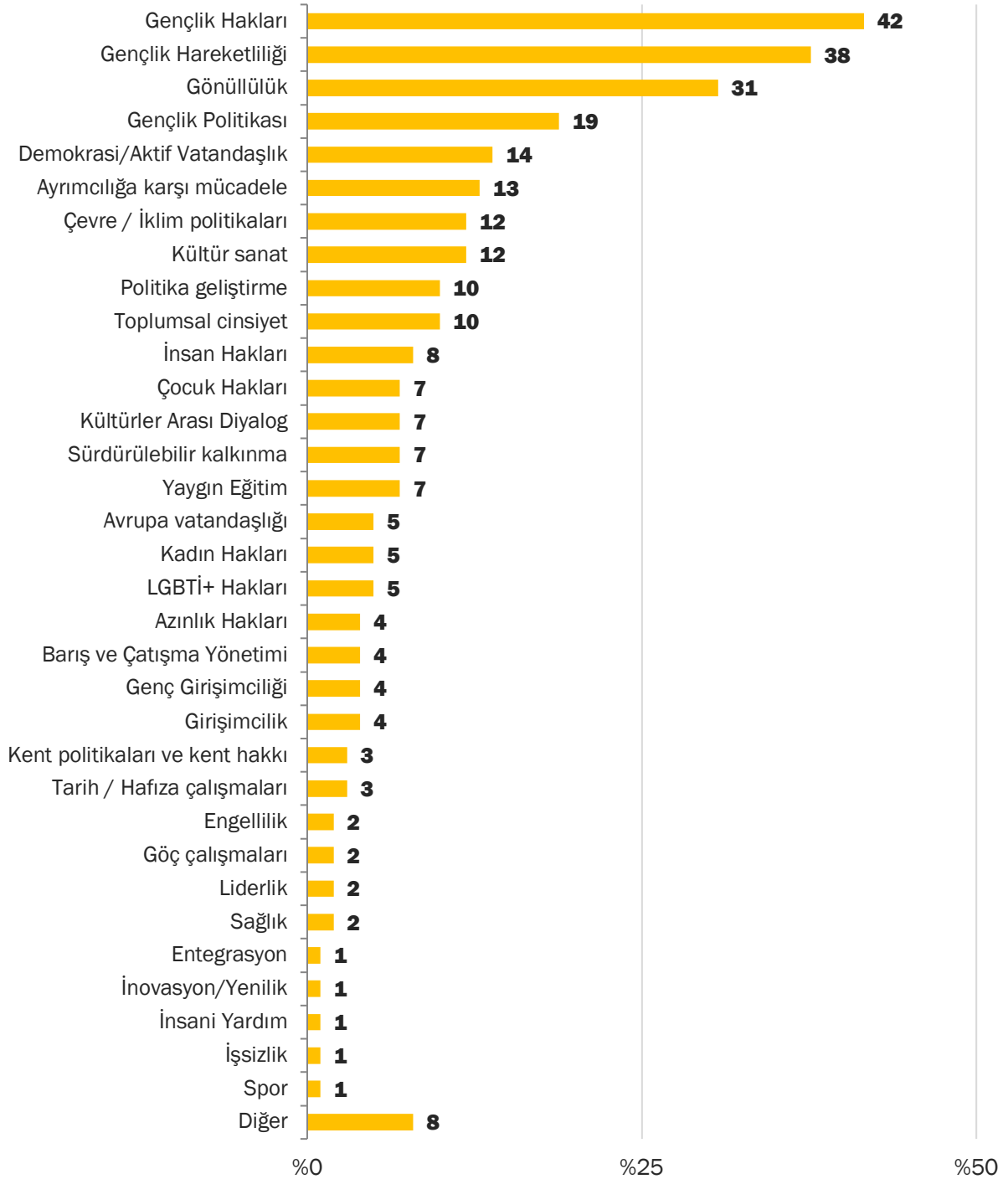

3.

Faaliyet alanları ve gençlere erişim

Gençlik örgütlerinin faaliyet alanlarına bakıldığında, örgütlerin en yüksek oranda gençlik hakları alanında, sonrasında ise gençlik hareketliliği ve gönüllülük alanında faaliyet yürüttüğü görülüyor. Gençlik ile aynı bakanlık altında yer alan spor ise gençlik örgütleri arasında yüzde 1'lik bir temsiliyete sahip.

Örgütünüzün gençlik çalışmaları kapsamında yürüttüğü faaliyetler hangi alanlara odaklanıyor?

Gençlik hakları, insan haklarından ayrı değildir; ancak gençler bu haklara erişimde dezavantajlı bir konumdadır. Toplumsal hayata, istihdama ve karar alma mekanizmalarına katılım açısından bakıldığında bu dezavantajlar daha da belirginleşmektedir. Gençliği çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi olarak gören yaklaşım, gençleri hakları temelinde değil, ait olmadıkları toplumsal grupların özellikleri üzerinden tanımlamaktadır. Öte yandan, son yıllarda gençleri yalnızca aile kurumunun bir parçası olarak ele alan aileci yaklaşım sosyal politikada öne çıkmaktadır. Her iki yaklaşım da gençleri hak sahibi, eşit yurttaşlar ve bağımsız özneler olarak görmeyi engellemektedir. Bu nedenle, gençlerin hak ihlallerini görünür kılmak ve çözüm üretmek adına, kadın, çocuk ve LGBTİ+ haklarında olduğu gibi, gençlik hakları da özel bir hak alanı olarak ele alınmalıdır.

Derinlemesine görüşmelerde gençlik örgütleri temsilcilerine gençlik hakları tanımının onlar için ne anlama geldiği soruldu:

"Eğer hâlâ gençliği 18-25 ya da 18-30 yaş aralığında tanımlıyorsak, gençlik haklarının en temelinde insanca yaşayabilme hakkı yer alıyor. Şu anda, gençlik haklarını insan hakları temelinde indirgememiz gereken bir dönemde olduğumuzu hissediyorum. Çünkü en temel ihtiyaç, insanca yaşamak ve insanca eğitim alabilmek. Hatta hayal kurabilme hakkı bile elimizden alınmış gibi görünüyor."

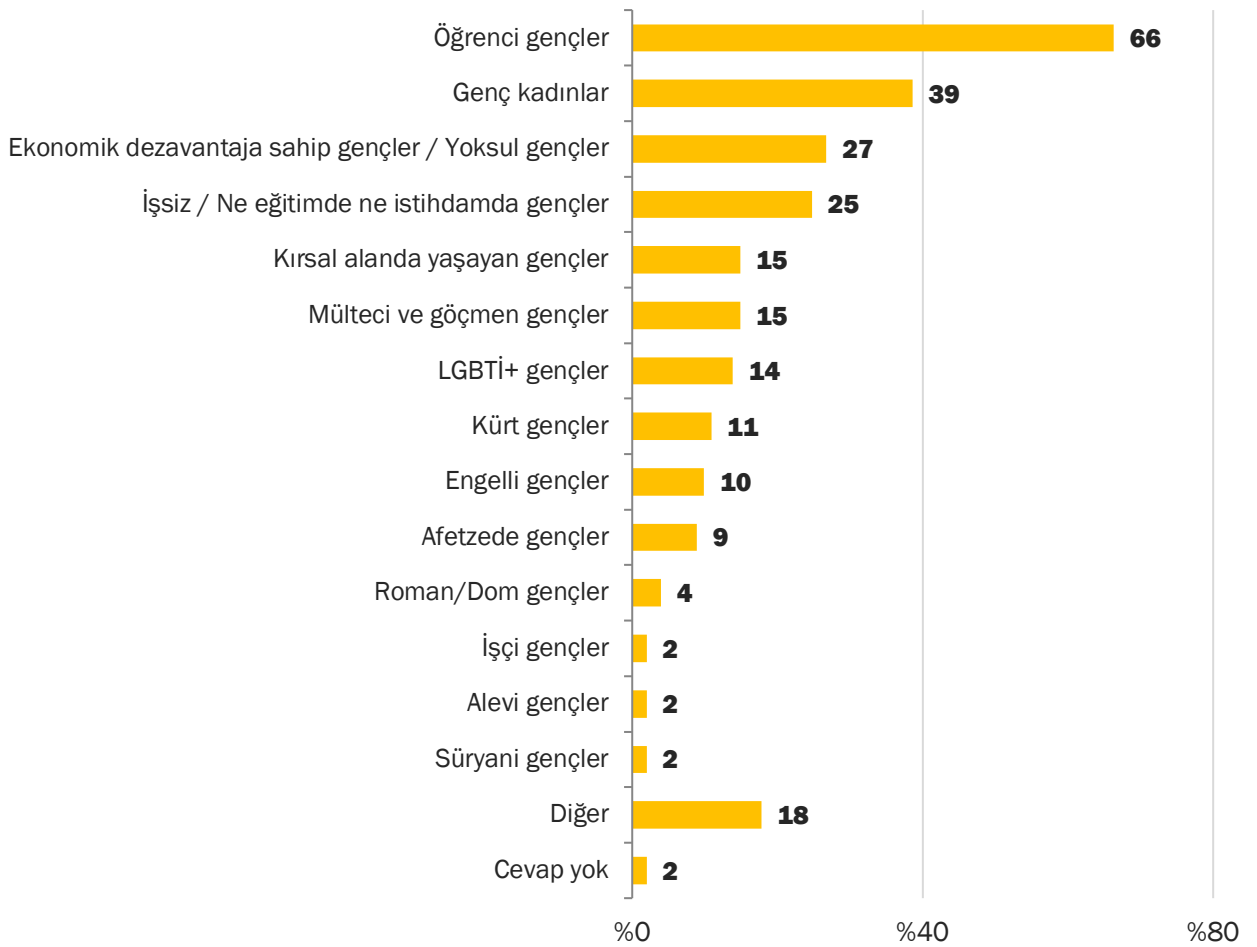
"Dolayısıyla, her şeyden önce açlık sınırının altında yaşamama hakkına sahibiz. Kendi hayatımıza dair karar alırken yalnızca ailemiz ya da partnerimiz değil, biz de bedenimiz ve yaşamımız üzerinde söz sahibi olmalıyız. Bu nedenle, gençlik haklarını özellikle ekonomik koşullar ve özgürlükler temelinde ele alıyorum."

"Gençlik hakkını nasıl tanımlıyoruz? Çok aslında biraz zor bir soru oldu bizim için. Şöyle, biz daha çok yani yaşadığımız bölge dolayısıyla bazı şeylerde çok geride kaldığımızı düşündüğümüz için aslında bizim için her şey bir gençlik hakkı olabiliyor."

"...Barış hakkı en çok konuştuğumuz konulardan biri, çünkü genellikle bir hak olarak görülüyor. Hatta bu alanda çalışan insanlara bile barışın bir hak olduğunu anlatmak zor olabiliyor. Oysa herkesin barış içinde yaşama hakkı var. Bu, temel haklardan biri olarak ele alınmalı çünkü barışın olmadığı bir ortamda yaşamak, hayat kalitesini ciddi şekilde düşürüyor. Barınma, eğitim veya sağlık hakkından çok da farklı değil; hatta bunlarla doğrudan bağlantılı..."

Gençlik, homojen bir grup değil. Ancak hem sivil alanda hem de politikada genç diyince akla yükseköğrenim gençliği geliyor. Bu tanımlama ve arkasındaki sebepler, eğitimdeki gençleri daha erişilebilir bir hedef kitle haline getirirken, gençlik örgütlerinin çalışmalarında da benzer bir eğilim gözlemleniyor. Araştırmaya katılan gençlik örgütlerinin yüzde 66'sı öğrenci gençlere yönelik faaliyetlerde bulunurken, bunu yüzde 39 ile genç kadınlar, yüzde 27 ile yoksul gençler, yüzde 25 ile işsiz ve NEET gençler takip ediyor. Türkiye, ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençler Avrupa'da ilk sırada yer alıyor.³ OECD'nin araştırmasına göre Türkiye'de 20-24 yaş arası NEET genç oranı yüzde 33.

Örgütünüz hangi gençlik gruplarına yönelik çalışmalar yürütüyor?

³ OECD. (2024). Youth not in employment, education, or training (NEET). https://www.oecd.org/en/data/indicators/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.html?oecdcontrol-dec63071aa-var6=20_24&oecdcontrol-00b22b2429-var3=2024

Diğer sivil toplum alanlarına benzer şekilde gençliği farklı sosyoekonomik gruplar ve toplumsal kimliklerle olan kesişimiyle beraber ele almak önem taşıyor. Örneğin, kadın olma hali genel olarak haklara erişim anlamında dezavantajlı bir konumda olmak anlamına gelirken hem genç hem kadın olmak, kadın olmanın dezavantajı üzerine genç olmanın dezavantajını da eklemek demek. Benzer şekilde engelli gençler, genç LGBTİ+lar, mülteci gençler, Alevi gençler, Süryani gençler, Roman/Dom gençler, işçi gençler gibi farklı gençlik kırımları daha dezavantajlı grupları oluşturuyor. Gençlik örgütlerinin detaylı kırımlarda gençlere yönelik faaliyet gösterdiği fark ediliyor.

"Bu mücadelede bile zaman zaman genç kadınlara yönelik önyargılarla karşılaşılıyor. Örneğin, 'Genç kadınlar bir şeyler yapıyor işte' gibi ifadeler duyabiliyoruz. Ancak bir noktada, özellikle liseli genç kadınlar için aile içinde hapsedilme durumu ortaya çıkıyor. Sonuçta, burada güçlü bir iktidar ilişkisi var; gençlere bakan aile, eve kaçta gelineceğinden kimlerle arkadaşlık edileceğine kadar pek çok kararı veriyor. Bu süreçte, genç kadınlar yavaş yavaş 'Ben artık özgür olmak istiyorum' kıvılcımını hissetmeye başlıyor.

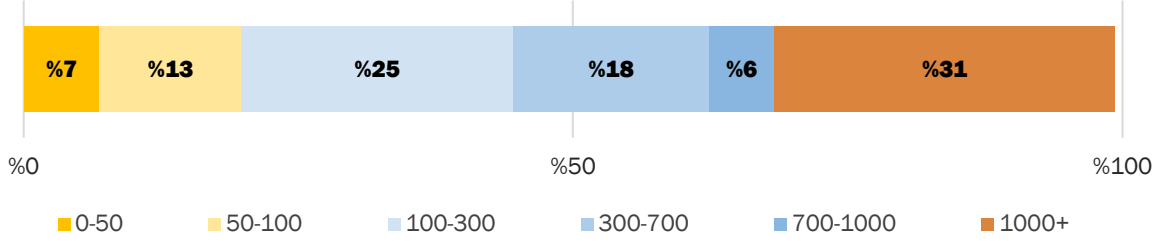
Öte yandan, genç kadınların maruz kaldığı şiddet türleri arasında ısrarlı takip ve dijital şiddet öne çıkıyor. Örneğin, geçtiğimiz 25 Kasım'da sloganımız 'İsrarlı takibe ve dijital şiddete son, çözüm 6284' oldu. Çünkü ısrarlı takip, fiziksel şiddetin yanında, genç kadınların en çok karşılaştığı şiddet biçimlerinden biri. Özellikle liseli genç kadınlar, sürekli mesaj almayı, birinin peşlerinde olmasını 'aşk' olarak nitelendirebiliyor. Oysa çoğumuz, bunun 6284 kapsamında uzaklaştırma kararı gerektiren bir şiddet türü olduğunu bilmiyoruz"

"Bizi eleştirenler de oluyor; örneğin, 'Genç kadın diyerek kendinizi kısıtlıyorsunuz' diyenler çıkabiliyor. Ancak biz, özne mücadelesini savunuyoruz. Nasıl ki kadın hareketini kadınlar yürütmeliyse—elbette LGBTİQA+'larla birlikte—biz de genç kadınlar olarak kendi özgün sorunlarımızı dile getiriyoruz. İşçi kadınlardan veya yetişkin kadınlardan farklı olarak, örneğin KYK yurtlarında sekiz-on kişilik odalarda kalma sorunumuz var. Aile içine hapsediliyoruz; sadece bir ay önce, Eylem Sevilen arkadaşımız, arkadaşının doğum gününe gitmek istediği için babası tarafından öldürüldü.

Bunun dışında barınmıyoruz, geçim sıkıntısı yaşıyoruz. KYK kredisi/bursu 2 bin lira, belki başka bir yerden burs alınabiliyor ama yine de yetmiyor. Ekonomik sorunlarla mücadele etmek zorundayız ve aile içine hapsedilme durumu, aile odaklı politikalarla daha da pekiştiriliyor."

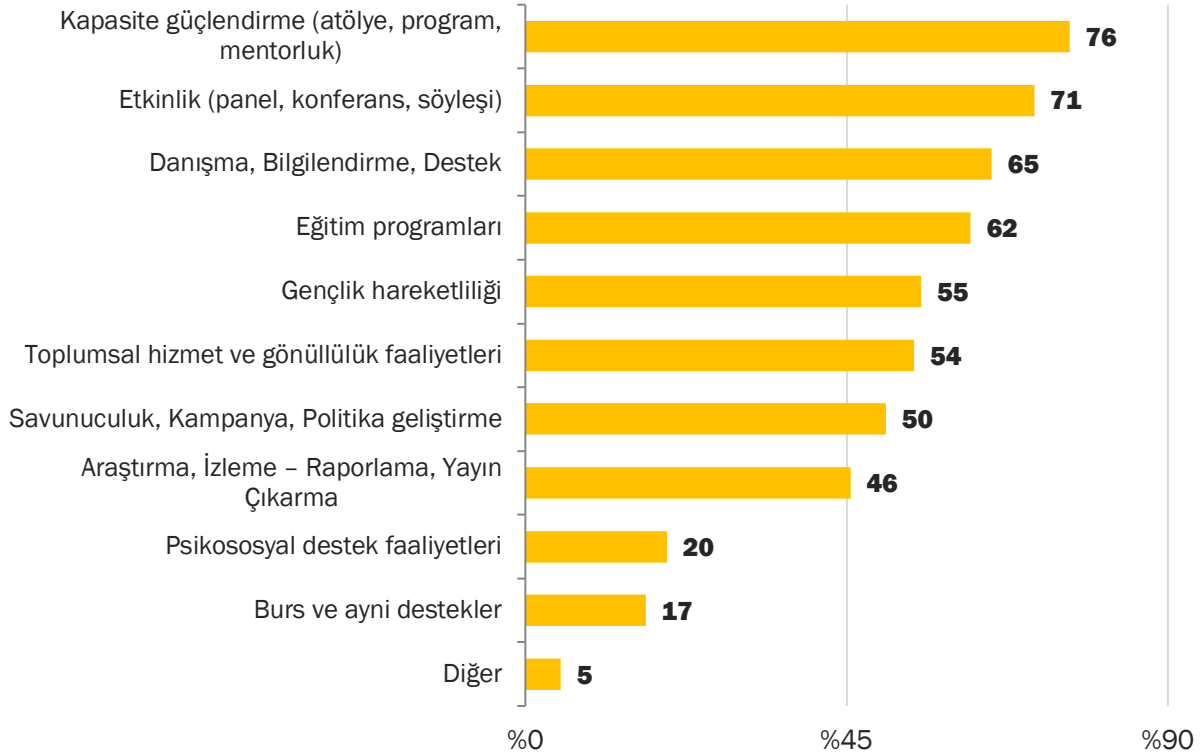
Örgütlerin yüzde 31'i 2023 yılı başından itibaren gerçekleştirdikleri faaliyetlerle 1000'den fazla, yüzde 6'sı 700-1000, yüzde 18'i 300-700, yüzde 25'i 100-300 gence erişmiş.

2023 yılı başından itibaren gerçekleştirdiğiniz faaliyetler kapsamında kaç gence eriştiniz?

Araştırmaya katılan örgütlerin de çeşitli yöntemler kullandıkları görülüyor. Örgütlerin, gençlik çalışmalarında en yüksek oranda kullandıkları yöntemler arasında kapasite güçlendirme etkinlikleri, danışma, bilgilendirme, eğitim programları yer alıyor. Yüzde 50'si savunuculuk ve politika geliştirme faaliyetlerinde bulunuyor. Burs ve aynı destek verme yöntemini kullanan örgütlerin oranı ise yüzde 17.

Bir gençlik örgütü olarak gençlik çalışmasına ilişkin hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?

"Kadınları güçlendirmeye yönelik çalışmalarımız da var. Hatta şu anda, doğrudan kadınlar ve genç kadınlara odaklanan bir projemiz kabul edildi. [Şehir] Barosu ile birlikte, Avrupa Konseyi desteğiyle yürüttüğümüz bu projede, özellikle üniversitedeki genç mülteci kadınları güçlendirmeyi hedefliyoruz. Proje kapsamında, genç kadınlar eğitici eğitmen eğitimleri alarak hem üniversitedeki diğer genç kadınları hem de dernek yapısındaki kadınları haklarına erişim konusunda güçlendirmeye yönelik çalışmalar yürütecek. Yani, dediğim gibi, toplumsal dinamikler birbiriyle çok bağlantılı; hiçbirini diğerinden ayırmak mümkün değil."

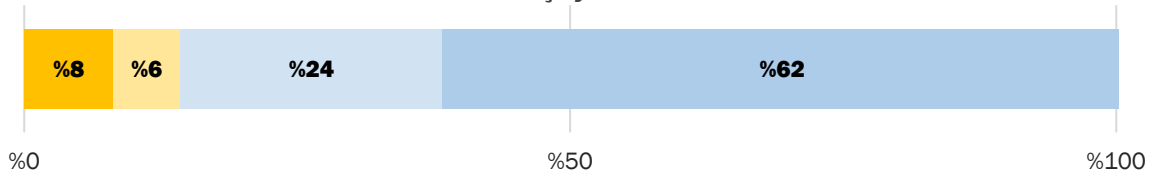
"Derneğimizin yaptığı çalışmalar arasında, öğrenci topluluklarının ihtiyaçlarını karşılamak, onların örgütlenme süreçlerinde savunuculuk kapasitesini güçlendirmek, gerektiğinde uzmanlık desteği sağlamak ve birlikte çeşitli etkinlikler düzenlemek yer alıyor."

"Gençlere yönelik uluslararası gönüllü çalışma kampları düzenliyor, gençlerin potansiyellerini ortaya çıkaran sosyal, kültürel ve eğitsel çalışmalar yapıyoruz. Gençlerin yaşam standartlarını iyileştirecek, kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi için çalışıyoruz."

"Bir akademi kurduk ve burada eğitimler veriyoruz. Online olarak, Roman dili, tarihi ve kültürü üzerine eğitimler düzenliyoruz. Türkiye'den çeşitli akademisyenlerin yanı sıra, Kanada ve Bulgaristan'dan da akademisyenler bu çalışmalara katkı sağlıyor. Ayrıca, mahallelerde sürdürülebilir enerji ve enerji yoksulluğu üzerine çalışmalar yapıyoruz."

Gençlik örgütlerinin gençlerle ilişkisinde, gençlerin karar ve faaliyetlere katılımı değerlendirildiğinde örgütlerin yüzde 62'si karar alma süreçlerini gençlerin başlattığını, yürüttüğünü ve kararları gençlerin aldığını beyan ediyor. Örgütlerin yüzde 24'ünde karar alma süreçlerini genç olmayan yetişkinler başlatıyor ancak kararlar gençlerle alınıyor. Faaliyetleri gençler tarafından tasarlanmayan fakat gençlerin görüşleri alınan örgütlerin oranı yüzde 6. Örgütlerin yüzde 8'inin faaliyetlerinde ise gençler yalnızca yararlanıcı konumunda.

Örgütünüzde gençlerin katılımı ile ilgili hangisi deneyiminizle örtüşüyor?

- Gençler faaliyetlerimizin yalnızca yararlanıcısıdır.
- Faaliyetlerimiz gençler tarafından tasarlanmaz fakat gençlerin görüşleri alınır.
- Örgütümüzde karar alma süreçlerini genç olmayan yetişkinler başlatır, kararlar gençlerle alınır.
- Örgütümüzde karar alma süreçlerini gençler başlatır, gençler yürütür, kararları gençler alır.

Bununla birlikte, örgütlerin yüzde 65'i gençlere erişim konusunda zorluk yaşadığını belirtirken yüzde 33'ü ise zorluk yaşamadığını ifade ediyor.

Örgütlerin çoğu üniversite öğrencilerine erişmekte hiç zorlanmadıklarını ifade ediyor. Üniversite öğrencileri hem daha istekli hem de sosyal medya gibi araçlar üzerinden de erişilebilirler. Benzer şekilde üniversitelerde yer alan öğrenci kulüpleri de gençlere ulaşmayı kolaylaştırıyor. Üniversite öğrencileri çoğunlukla diğer gençlik gruplarına göre zaman esnekliğinin olması da erişimi kolaylaştırıyor. Ancak, bazı gençlik gruplarına erişim farklılaşan sebeplerle zorlaşıyor.

"Üniversite öğrencilerine erişimimiz oldukça kolay, çünkü partner olduğumuz ya da birlikte çalıştığımız öğrenci kulüpleri mevcut. Ancak bizim öncelik verdiğimiz grupta üniversite öğrencileri ilk üçte yer almıyor diyebilirim. Çünkü biz, şehrimizde yaşayan gençler, özellikle genç kadın ve erkekler, mültecilerin kentte üretilen tüm politikalara etkin bir şekilde dahil olabilmelerini istiyoruz. Onlara erişebilmek için de onların bulunduğu alanlarda olmak gerekiyor. Bu grupları sınıflandırdığımızda, eğitimde olmayanlar, istihdamda olanlar, istihdam dışı kalanlar ve ne eğitimde ne de istihdamda olanlar gibi kategoriler ortaya çıkıyor. İşte bu yüzden üniversite öğrencilerine erişimimiz kolay olsa da, daha önce tanımladığımız gruplara erişimimiz maalesef zor."

Örneğin, bazı örgütler lise öğrencilerine erişmelerinin kolay olduğunu belirtirken, bazı örgütler için ise liseliler fazla erişilebilir değil. Bu gençlere ulaşmanın zor olduğunu belirtenler, ailelerinin çocuklarının örgütlerinin etkinliklerine katılmalarına izin vermemesi, reşit olmamaları nedeniyle onam süreçlerinin gerekliliği ve dershaneye gitmeleri nedeniyle yoğun olmalarını gibi nedenleri sıralıyorlar.

"Lise öğrencilerine veya spor kulübüne üye olan gençlere ulaşmak daha kolay, çünkü onların yeri belli. Sosyal medyada aktif olanlara da ulaşabiliyoruz. Ancak iş hayatında olan, okula aktif olarak katılmayan, sosyal medyada bizim radarımıza girmeyen ve evde kalan, çalışan ya da çalışmayan gençlere erişmekte daha çok zorluk yaşıyoruz."

"Bu aradaki süreçler, izin alınması, veliden onay alınması, veliyle iletişime geçme gerekliliği gibi durumlar maalesef bizi lise öğrencilerinden uzaklaştırıyor. Öğrenci katılımcı eğitime katılmak istemediği için, ya ailesinin haberi olmasını istemiyor ya da ailesi çocuğunun bu eğitime katılıp katılmamasıyla ilgilenmiyor. Ayrıca bazı aileler, çocuğunun bir sivil toplumda bulunmasına da ilgi göstermiyor. Bu gibi sebeplerle bağlantı kopuyor ve çok az sayıda öğrenciye ulaşabiliyoruz. Oysa izin süreçleri olmasaydı, hatırlıyorum, birkaç yıl önce 300-350, hatta 400 öğrenciyle bir araya geldiğimiz etkinlikler olmuştu."

Genç kadınlara erişim, bazı örgütler için daha kolayken, diğerleri için daha zor olabiliyor. Özellikle ailesiyle yaşayan genç kadınlara ulaşmak, çoğunlukla ailenin izin vermemesi nedeniyle daha zorlaşıyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkileri, gençler arasında güçlü şekilde kendini göstermeye devam ediyor.

"30 yaş ve üzeri kadınlara ulaşmak bizim için genellikle daha kolay oluyor, çünkü bu yaş grubundaki kadınlar genelde bu alanlardaki eğitimlere ulaşmakta zorlanıyorlar. Hem ücretsiz eğitime hem de yaş gruplarına uygun eğitime erişim güç olduğu için, biz de onların katılabileceği çok sayıda eğitim düzenlediğimiz için onlara ulaşmak bizim için daha kolay oluyor."

"Aile yanında yaşayan kadınlara ulaşmak ise biraz daha zor olabiliyor. Aslında katılmak istedikleri bir şey konusunda kararsız değiller, ancak 'Ailem öğrenirse ne der?' endişesi taşıyabiliyorlar. Ailesi başka şehirde yaşayan kadınlar için ise bu durum daha kolay oluyor, çünkü aileler ne kadar muhalif olsa da onlara daha önce örgütsüzlük aşılınmış oluyor. Önceki kuşakta 'Hiçbir şeye katılma, evlen, çocuk yap, yapacaksan da bireysel bir şeyler yap' gibi bir yaklaşım var. Bu yüzden, onların dönemindeki kadınlar için bir şeye katılmak çok tuhaf geliyor."

Erişimde zorlanılan bir diğer genç grubu ise ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençler. Bu gençler genellikle evde kaldıkları ya da düşük gelirli geçici işlerde çalıştıkları için toplumsal hayatta görünür değiller. Ayrıca, sosyoekonomik açıdan daha dezavantajlı olmaları da onlara ulaşılmasını zorlaştıran bir engel olarak kabul ediliyor.

"Üniversiteliye ulaşabiliyoruz ama burada kayıplarımızın büyük bir kısmını bence NEET gençler oluşturuyor, yani ne eğitimde ne de çalışma hayatında olan gençler. Bu gruba ulaşmakta gerçekten çok zorlanıyoruz. Ben de dönem dönem bu durumu yaşadım; bir eğitimimi tamamladım ama işe giremedim, sonra tekrar üniversite sınavına hazırlandım. Bu tür dönemlerde hep böyleydim, ancak bu gençlere ulaşmak çok zor çünkü çoğunlukla evde kalıyorlar."

"NEET gençliğe, yani eğitimde, iş gücünde ya da istihdamda olmayan gençliğe neredeyse hiç erişemiyoruz. Son üç yılda bu konuda bir çalışma yapıldı. Bu çalışmanın sonucu olarak gördük ki ne yazık ki bu gençlere erişemiyoruz."

Gençlik örgütlerinin ulaşamadığı bir diğer grupsa kırsal alandaki gençler. Gençlik örgütlerinin faaliyetleri şehir merkezlerinde, hatta büyükşehirlerin şehir merkezlerinde, daha çok öğrenci gençliğe yoğunlaşıyor. Kırsal alanda yaşayan gençlerin ise katmanlı ihtiyaçları bulunuyor; bu gençlere yönelik gençlik çalışması faaliyetlerin ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerekiyor.

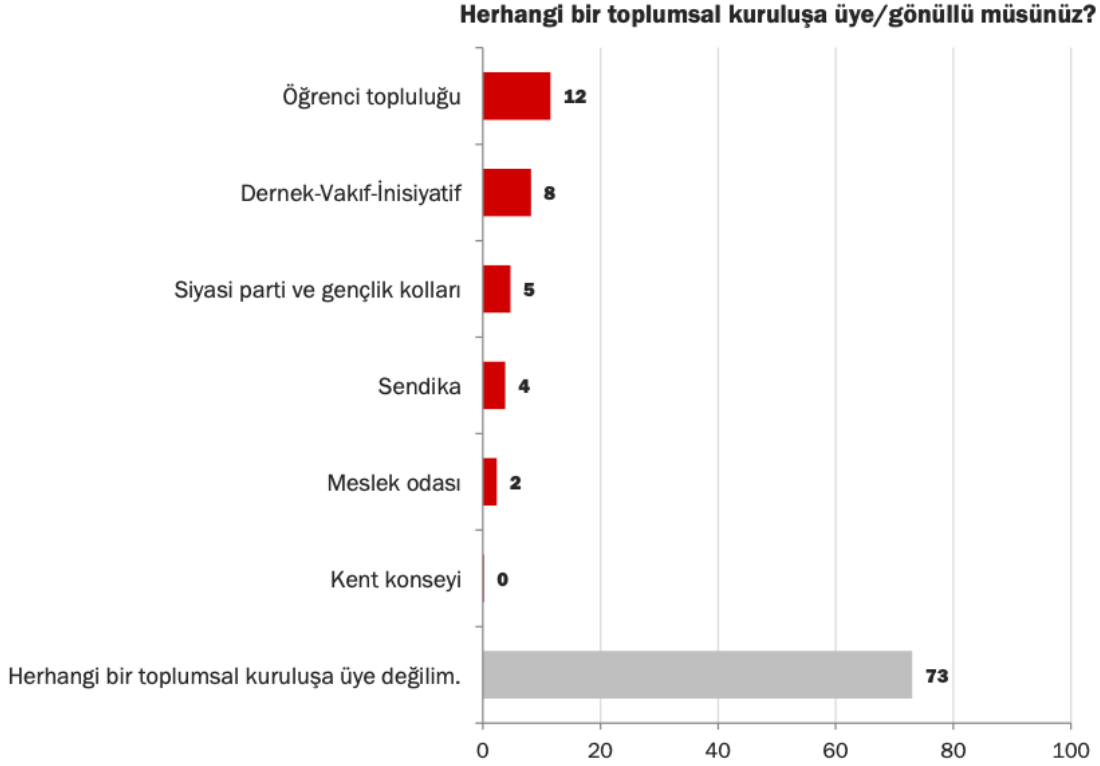
"Kırsal kesimde yaşayan gençlere erişmek genellikle çok daha zor oluyor. Hem dediğim gibi, bu gençler bize doğrudan gelip yüz yüze göremiyorlar; hem de buldukları alanda sivil toplum faaliyetleri genelde yaygın değil. Eğitim seviyesi daha düşük olan yerlerde de erişimimiz zor olabiliyor."

"Bizim gençlere erişimde zorluk yaşadığımız bir alan olmadı. Özellikle örneğin Diyarbakır'da Kürt gençlere erişim konusunda zorluk yaşamıyoruz. Kadınlara erişebiliyoruz ama kentsel alanda; kırsalda hiç erişimimiz yok. Kırsalda yaşayan gençlere erişemiyoruz. Eğitim seviyesi belli bir seviyenin üzerinde kişilerle iletişime geçebiliyoruz ama kırsal alandaki ve eğitim seviyesi düşük olan gençlerle iletişim kurmakta eksikliklerimiz var. Ancak kadınlar, LGBTİ+'lar, Kürtler, Türkler, Romanlar ya da Süryaniler gibi farklı gruplara her türlü etkinlikte erişebiliyoruz."

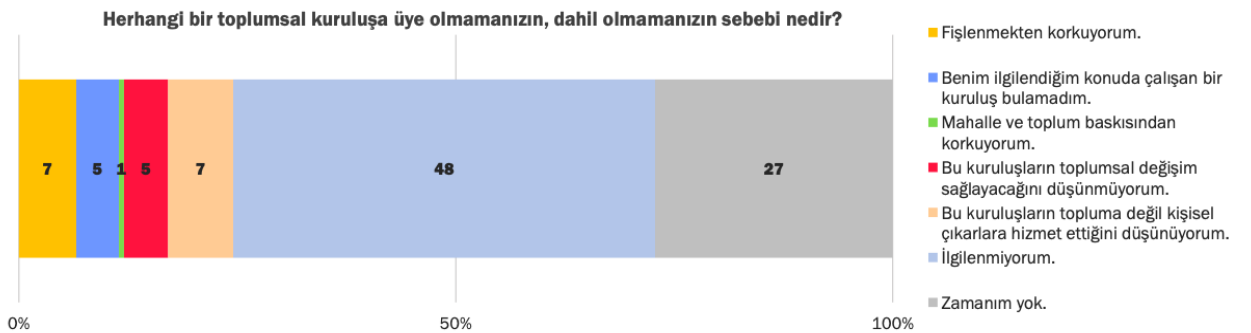
Sivil toplum örgütlerinin gençlere ulaşması ve gençlerin bu kurumlara katılmasının önünde farklı engeller var. Gençlere erişim konusunda zorluk yaşayan örgütler ekonomik nedenleri en büyük sebep olarak gösteriyor. Gençlerin fişlenmekten korkması yüzde 35, gençlerin sivil toplumun değişim sağlayacağını düşünmemesi 35, gençlerin zamanlarının olmaması yüzde 31 oranında gençlere erişim önündeki engel olarak gösteriliyor. Örgüt kaynaklı nedenlerin söylenme oranı ise daha düşük. Örgüt kapasitesini yetersiz gören temsilcilerin oranı yüzde 18, çalışma alanlarının gençlerin ilgisini çekmediğini düşünen temsilcilerin oranı yüzde 7, gençlerin örgütleri ile önyargılarının olduğunu belirten temsilcilerin oranı ise yüzde 4.

Bu soru benzer şekilde GoFor'un *Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması 2024*'te Türkiye temsili örneklemede gençlere sorulmuştu. Gençlerin yüzde 73'ü herhangi bir toplumsal kuruluşa üye olmadığını belirtmişti.⁴

Bununla birlikte, toplumsal kuruluşlara üye olmama nedenleri arasında yüzde 48'i ilgilenmediğini, yüzde 27'si ise zamanı olmadığını belirtmişti. Fişlenmekten korkanların ve kuruluşların toplumsal çıkarlara hizmet etmediğini düşünenlerin oranı ise yüzde 7 olarak yansımıştı.

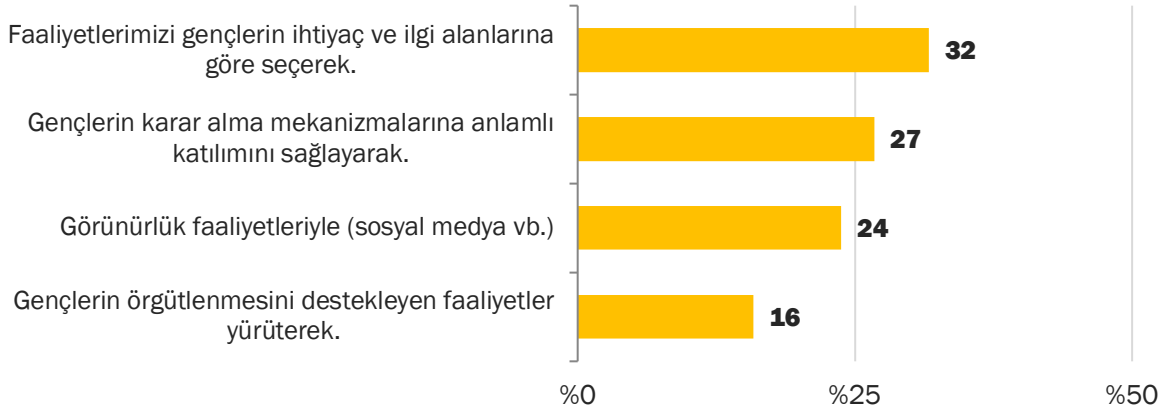
⁴ GoFor. (2024). Gençlerin politik tercihleri araştırması 2024.

<https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/03/Genclerin-Politik-Tercihleri-Arastirmasi-2024.pdf>

İlk bakışta güncel çalışma ve *Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması 2024*'ün sonuçları zıt sonuçları işaret etse de, GoFor'un saha deneyimi gençlerin zamanlarının olmamasının çoğunlukla ekonomik kaygılara işaret ettiğini gösteriyor. Gençler, mevcut ekonomik koşullar nedeniyle birden fazla esnek ve yarı zamanlı işte çalışıyor, mesai saatlerinin fazla ücretlerin düşük olduğu sektörlerde yoğunlaşıyor ya da zamanının büyük bir kısmını iş bulabilmeye ve iş bulabilmek için gereken becerileri edinmeye harcıyor. Temel ihtiyaçlarını karşılamak için önceki nesillere göre daha fazla çaba sarf etmek durumunda kalan gençler için toplumsal kuruluşlara ve sivil toplum örgütlerine katılmak, öncelikler arasında yer almıyor. Ayrıca, demokratik gerilemeyle beraber defalarca terörle ilişkilendiren sivil toplum örgütlerine katılmak, gençler için daha da riskli hale geliyor.

Güncel araştırmada örgütlerin yüzde 33'ü gençlere ulaşmakta sorun yaşamadığını belirtmişti. Gençlere erişim konusunda sorun yaşamayan örgütlerin farklı yöntemler izlediği görülüyor. Yüzde 32'si faaliyetlerini gençlerin ihtiyaç ve ilgi alanlarına göre seçtiklerini, yüzde 27'si gençlerin karar alma mekanizmalarına anlamlı katılımını sağladıklarını belirtiyor. Gençlere ulaşmakta sorun yaşamayan örgütlerin yüzde 24'ü görünürlük faaliyetlerine, yüzde 16'sı ise gençlerin örgütlenmesini destekleyen faaliyetler yürütmelerine bağlıyor.

Gençlere erişim konusunda sorun yaşamamayı nasıl başarıyorsunuz

Derinlemesine görüşme yapılan örgütlerin çoğu gençleri örgütlerine dahil ederken öncelikle etkinlik bazlı katılım yolunu tercih ettiklerini belirtiyor. Etkinlikler ilgi çekici hale getirilebiliyor. Örneğin, kamplar düzenleniyor, karaoke veya oyunlarla etkinlikler destekleniyor. Böylece katılımcıların örgüte ilgisi artabiliyor ve daha uzun süreli dahil olmayı düşünebiliyorlar. Örgütler, katılımcıları daha sonra farklı projelere veya rollere davet ediyor. Böylece katılımcıların sürekliliği sağlanmaya çalışılıyor. Whatsapp grupları gibi iletişim kanalları da iletişimin kesilmemesinde önemli rol oynuyor. Bu kanallar gençlerin örgütün etkinlik ve projelerinden sürekli haberdar olmasını sağlıyor. Ek olarak bazı örgütler sosyal medyada farklı stratejiler ve iş birlikleri ile hedef gruptaki gençlere ulaşmaya çalışıyor.

“Şu an mevcut durumda sosyal medya, özellikle Instagram, bizim için en önemli yol olarak görünüyor. Bu yüzden alternatif çözüm olarak sosyal medya üzerinden ilerlemeye çalışıyoruz. İnsanlar genellikle yerel haber sayfalarını, mizah sayfalarını veya spor sayfalarını takip ediyorlar. Biz de bu sayfalardan bazılarıyla iş birliği yaparak reklam yapıyoruz. Yaptığımız bir etkinliği, haber sayfalarında paylaşıyoruz çünkü bu sayfaların daha fazla takipçisi var ve yerel kitlenin ilgisini çekiyor. Bu şekilde ulaşmayı hedefliyoruz.”

Bazı örgütlerse gençleri yalnızca faydalanıcı olmaktan çıkarıp, faaliyet paydaşı olarak ekibe dahil ederek daha fazla gence erişmeye ve gençlerin dernekle bağını güçlendirmeye çalışıyor.

“Örneğin, kamplarda bunu sıkça uyguluyoruz; bir katılımcıyı, bir sonraki sene kolaylaştırıcı olarak davet ediyoruz. Yani bir süreç oluyor: bir yıl katılıyor, bir yıl kolaylaştırıcı olarak katılıyor, sonra tekrar katılıyor ve bu süreç onların da daha fazla angaje olmasını sağlıyor. Kamplardan, hâlâ yönetim kurulunda yer alan birçok arkadaşımız var. Genelde üyelerimizi bu şekilde tutuyoruz; isteyenler zaten kalıyor, biz de onlara alan açıyoruz. Ayrıca son altı ayda katılan, belirli bir proje fikri olan yeni arkadaşlarımız da var.”

“Önce etkinliklere katılıyor. Daha sonrasında diyor ki “Şöyle bir etkinlik yapılırsa nasıl olur” diye bize fikirle geliyor. Biz de diyoruz ki “Tamam, bu etkinliği yapalım ama sen yürütmek ister misin?” “Olur” diyor “ben yürütmek istiyorum” diyor. O zaman diyoruz “Biz yasal olan bütün işlemleri yapacağız, bunun yürütücülüğünü de sen yapar mısın?” “Yaparım.” “İşte hangi arkadaşlarınla, kaç arkadaşınla yapabilirsin” diye onu alıp soruyoruz, biraz da proje formatını öğretiyoruz: ne zaman yapılacak, nerede yapılacak, işte hedef kitlesi ne bunları belirleyip etkinliklerin yapılmasını sağlıyoruz.”

Bazı durumlarda ailelerin endişelerini gidermek için gençlerin aileleriyle birebir görüşmeler yaparak sorularını yanıtlamak ve gençleri haklarından faydalanmaya teşvik etmeye çalışmak da kullanılan yöntemlerden.

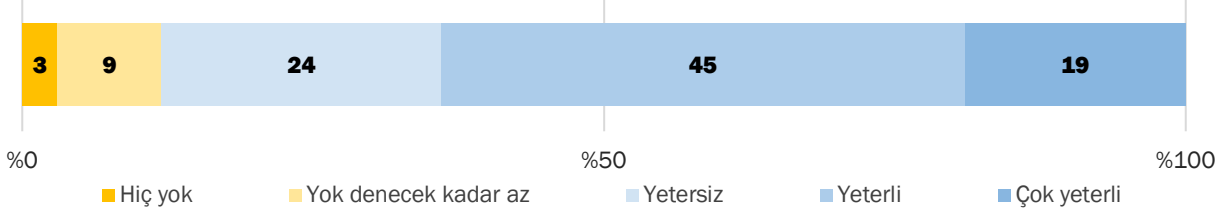
“Aslında gençleri biraz daha bilgilendirsek de, aileler bazen zorlanabiliyor. Gönüllüler, ailelerine durumu açıklamakta güçlük çekebiliyorlar çünkü kendileri dahil olmak istese de ‘Annem izin vermiyor, babam izin vermiyor’ gibi geri dönüşler alabiliyoruz. Hatta birkaç kez gönüllülerin ailesiyle veya öğretmenleriyle görüntülü görüşmeler yaptım, ‘Ben projeden kabul aldım ama annemle de konuşur musunuz, onu da ikna eder misiniz?’ şeklinde talepler geldi. Ne yazık ki, gönüllüler ikna olsa da ailelerini ikna etmek de ikinci bir çaba gerektiriyor.”

4.

Sivil toplum örgütleriyle ilişkiler

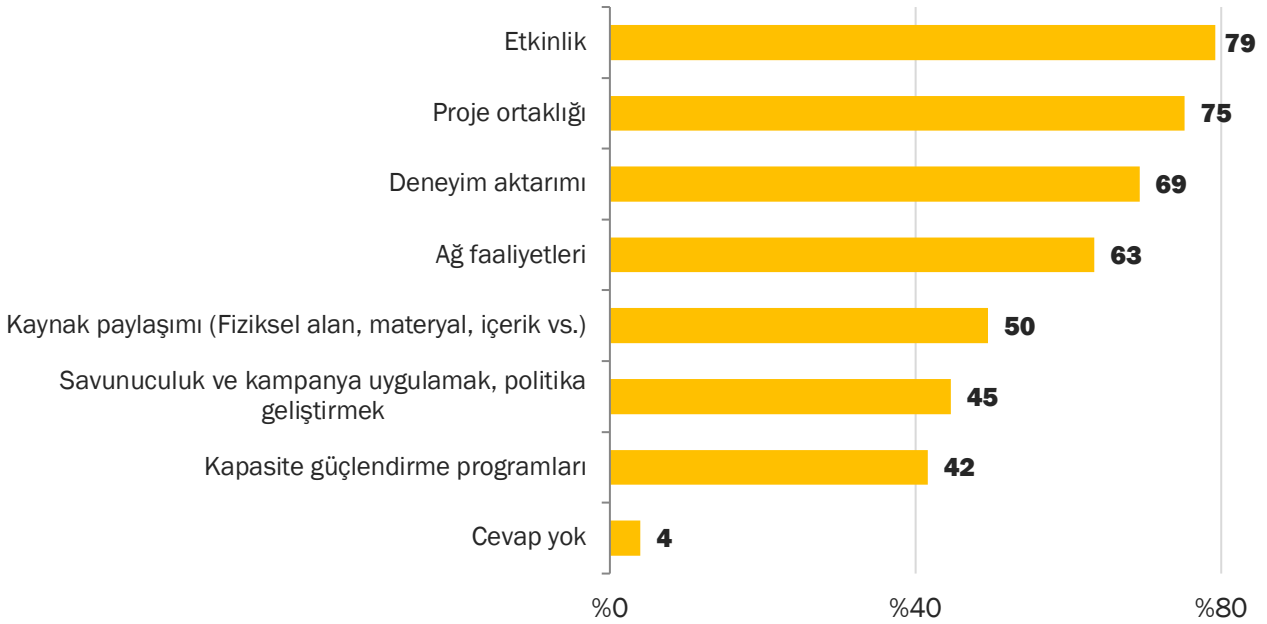
Örgütlerin yüzde 19'u diğer STK'larla iş birliği düzeyini çok yeterli, yüzde 45'i yeterli, yüzde 24'ü ise yetersiz görüyor. Örgütlerin yüzde 3'ü ise diğer STK'larla hiç iş birliği yapmadıklarını belirtiyor.

Diğer STK'larla işbirliği düzeyiniz nedir?

Diğer STK'larla iş birliği alanlarına bakıldığında etkinlik ve proje ortaklığı en yüksek oranda gerçekleşen iş birlikleri. Bunlar, deneyim aktarımı ve ağ faaliyetleri takip ediyor. Fiziksel alan, materyal paylaşımı yüzde 50'ye yakın şekilde kullanılırken, savunuculuk ve kampanya ortaklığı yüzde 45, kapasite ve güçlendirme programlarında ortaklık yüzde 42 oranında kullanılıyor.

STK'larla hangi alanlarda işbirliği yapıyorsunuz?

Ağ faaliyetleri, gençlik örgütlerinin alan deneyimi daha fazla olan kurumlardan bilgi edinebilmesi için kullanılan bir kaynak olarak öne çıkıyor:

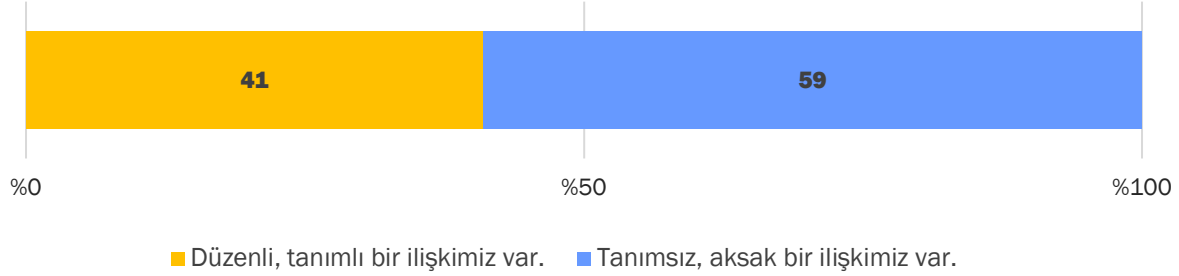
Bulduğumuz yerelde, bir sivil toplum dayanışma grubu var ve bu grup, yerel örgütleri geliştiren, deneyim kazanmalarını sağlayan organik bir topluluk oldu. Onlar sayesinde birçok bilgiye erişebildik. Ancak bu yapı olmasaydı hibe duyurularına nasıl ulaşacağımızı bile bilmiyorduk. Zaten profesyonel olarak kurulmuş kurumlar bu süreçleri çok iyi biliyor ve duyurulara erişebiliyor. Ama bizim gibi yeni oluşumlar için bu bilgilere ulaşmak oldukça belirsiz.

5.

Yerel yönetimle ilişkiler

Örgütlerin yüzde 59'u yerel yönetimlerle tanımsız, aksak bir ilişkileri olduğunu, yüzde 41'i düzenli, tanımlı bir ilişkileri olduğunu ifade ediyor.

Yerel yönetimlerle ortak olarak yürüttüğünüz faaliyet ya da projeler düzenli mi?

Örgütlerin yüzde 59'u buldukları il veya ilçelerde belediyelerin kendilerine mekân kullanımı, yüzde 39'u araç, ekipman, yemek gibi ayni destek sağladığını belirtiyor. Belediyeler tarafından proje ve etkinliklerine insan kaynağı/uzman/eğitmen desteği verilen örgütlerin oranı yüzde 23, görünürlüğüne katkı sağlanan örgütlerin oranı yüzde 23, diğer kamu kurumları ile iletişimi sağlanan örgütlerin oranı yüzde 20.

Bulduğunuz il veya ilçe belediyelerinin hangi hizmetlerinden yararlanıyorsunuz?

Fiziksel mekan kullanımı en yüksek oranda faydalanılan hizmet olarak belirtilse de giderek uygulamada bu desteğin de çekildiği görülüyor. Yerel yönetimlerde kayyum başta olmak üzere antidemokratik uygulamalar, siyasi kutuplaşma ve Kamuda Tasarruf Paketi, bu durumun nedenleri olarak ortaya çıkıyor.

"Açıkçası çok etkiledi, yani daha önce UNICEF destekli birkaç projemiz vardı, ama şu an o da yok. Finansal olarak, maliyetsiz içerikler üretmeye çalışıyoruz. Yani bir atölye yapıyorsak, bu atölyede ihtiyaç duyacağımız herhangi bir maliyetin olmamasına özen gösteriyoruz. Kayyumdan önce mesela atölye kullanırken ihtiyaç duyduğumuz her şeyi belediye sağlıyordu ama şimdi, bir atölye düzenlese, maalesef bunu yapamayacağız. Ofis olarak belediyenin alanlarını kullanabiliyorduk. Bir yıldır ofisimiz yok. Daha önce belediyeyi kullanıyorduk, bundan sonra belediye kapılarını açacak mı, inanmıyorum. Bu sefer ofissiz ve evden çalışmaya devam edeceğiz."

Derinlemesine görüşmelerde de sıklıkla örgütlerin belediyelerden mekân, ekipman, ulaşım, yemek gibi aynı destekler talep ettikleri, bu desteklerin sağlanma durumunun belediyelere ilişkilere bağlı olarak değiştiği ifade ediliyor. Küçük il ve ilçelerde belediyelerle daha kolay ve yakın ilişkiler kurulabiliyor; talepler daha hızlı sağlanabiliyor:

"Geçtiğimiz yıl çok şey yaptık. Örneğin, Gençlik Çalıştayı düzenledik. Çalıştay için belediyeye gidip alan istediğimizde, hemen verdiler. Ayrıca sponsorluk taleplerimiz oldu, örneğin 'Bize ses sistemi sağlar mısınız, sandalye masa verir misiniz, kalem ve defter temin eder misiniz?' gibi taleplerimiz oldu ve hepsini sağladılar, sağ olsunlar. Bunun dışında, 29 Ekim'de Cumhuriyet Balosu düzenledik. 'Balo yapmak istiyoruz ama alanımız yok' dediğimizde, 'Tamam, alan sizin, ses sistemi sizin, masalar, örtüler, her şey sizin, kullanın' dediler. İlişkilerimiz gayet iyi, herhangi bir kopukluk yok. Bir şey istediğimizde, belediye başkanına, başkan yardımcısına, meclis üyelerine rahatlıkla ulaşabiliyoruz. Hatta meclis üyelerinden bazıları, bu Gençlik Çalıştayı'nı düzenlediğimiz derneğimizdeki üyelerimiz, bu alanda da bağlantılarımız iyi."

Ne var ki, bazen büyükşehir belediyeleri ile iletişimde bürokratik engellerden dolayı zorluklar yaşanabiliyor:

"Daha önce Sivil Düşün'den aldığımız bir hibe ile gençlik alanında eğitim yapmayı planlıyorduk, fakat alana ihtiyacımız vardı ve maalesef alan bütçemiz yoktu. [Şehrimizdeki] Büyükşehir Belediyesi'nin tüm konferans salonlarına ve birçok yere başvurduk, ama başvurumuza eğitimimizi gerçekleştirdikten bir buçuk ay sonra geri döndüler. Yani çok zor bir süreçti; dilekçe yazıp gönderdik, aradık, ama yerel yönetimle iletişimimiz pek sağlıklı olmadı ne yazık ki."

Bir temsilci belediyeyi yöneten partiye bağlı olarak destek aldıklarını belirtiyor. Ayrıca, kendileri de her partinin yönetimindeki belediyeden destek almak konusunda çekinceli:

"Maalesef yalnızca belirli partilerin yönettiği belediyelerden sınırlı destek alabiliyoruz, bunu söylemek gerçekten acı ama gerçeği ifade etmek zorundayım. Büyükşehir belediyesinden destek almayı planlıyorduk, ama bu maddi değil, aynı destektir. Sonuçta bu tür bir bürokrasiye girmek bizim için mümkün değil. Tabii, o bürokrasiye girmek isteyip istemediğimiz de başka bir mesele. Kendimizi kandırmamak lazım; mesela Süryani gençler, kayyumla çalışmak ister mi? Bu da önemli bir soru. Belki Ankara'da, 'Hadi çalışalım, ne olursa olsun' gibi pragmatist bir bakış açısıyla, 'Yeter ki toplumsal fayda ortaya çıksın' diyebilirsiniz ama Süryani gençler bunu isteyecek mi, işte bu da bir başka konu."

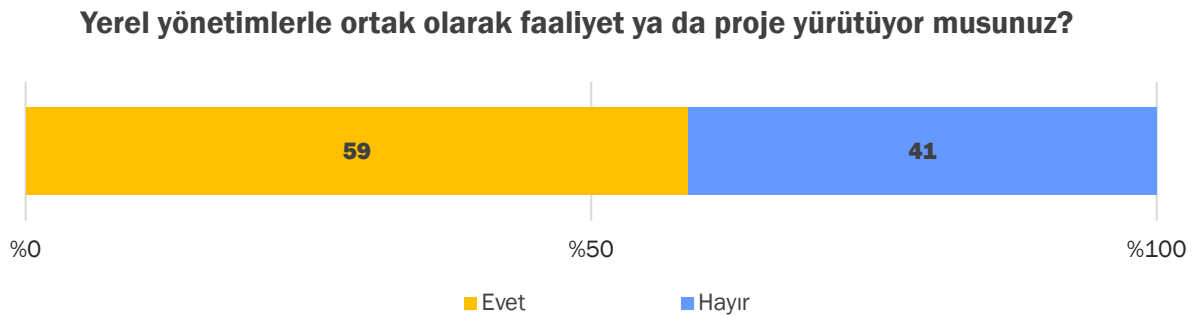
Bununla birlikte kendilerine hizmet sunabileceğini düşündükleri belediyelerden de destek göremediği için hayal kırıklığı yaşayan örgütler de mevcut:

"Bir de şu var, sağ partilerden destek almamayı bekliyoruz ama sol partiden destek alamayınca afallıyoruz. Türkiye'de nereden yumruk yiyeceğinizi bilemiyorsunuz yani."

LGBTİ+ hakları alanında belediyelerle iş birliği bazen kişilerin tutumları üzerinden şekilleniyor.

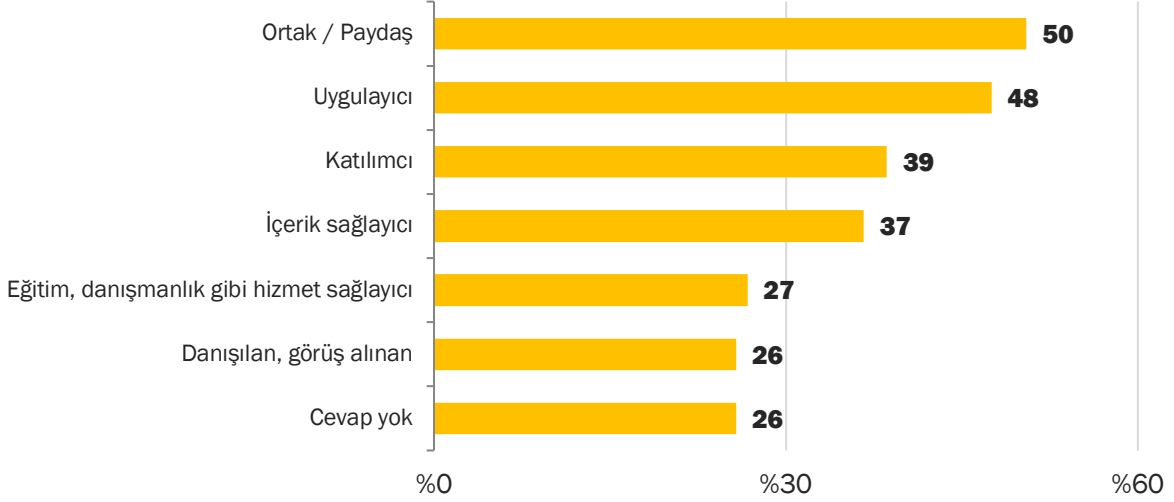
"Eşitlik birimi çok pozitif ve LGBTİ+ haklarını bilen, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği alanında uzmanlaşmış bir ekip. Doğal olarak bizim alanımıza da hâkimler. Ayrıca, burada başka LGBTİ+ örgütleriyle yapılmış önceki görüşmeler ve etkileşimler de büyük katkı sağlıyor. Bu sayede onların deneyim ve birikimleri artıyor ve herkes birbirine olumlu katkılarda bulunmuş oluyor. Bizim bu birimle gerçekten bir sorunumuz olmadı. Ancak, bizim de üzerinde yeterince çalıştığımız bir alan olmadığı için, 'Gidip şunu yapın, bunu yapın' gibi taleplerimiz pek olmuyor."

Anket sonuçlarına göre, örgütlerin yüzde 59'unun yerel yönetimlerle ortak faaliyet veya proje yürüttüğü görülüyor.

Yerel yönetimlerle yürütülen faaliyet veya projelerde örgütler en yüksek oranda (yüzde 50'si) ortak/paydaş ve uygulayıcı (yüzde 48'i) rolünde. Örgütlerin yüzde 39'u bu faaliyet veya projelerde katılımcı, yüzde 37'si içerik sağlayıcı rolünde.

Yerel yönetimlerle yürüttüğünüz faaliyet veya projelerde sizin rolünüz hangisi veya hangileri oluyor?

Derinlemesine görüşmeler yapılan temsilcilerden bazıları da örgütlerinin yerel yönetimlerle ortak faaliyet veya proje ekseninde iş birlikleri yaptıklarını belirtiyor.

"Yerel yönetimle proje bile yaptık. İŞKUR ve yerel yönetimle iş ve kariyer geliştirme ofisi projemiz var. Proje kurduğumuz ofis hâlâ belediyenin bünyesinde çalışıyor."

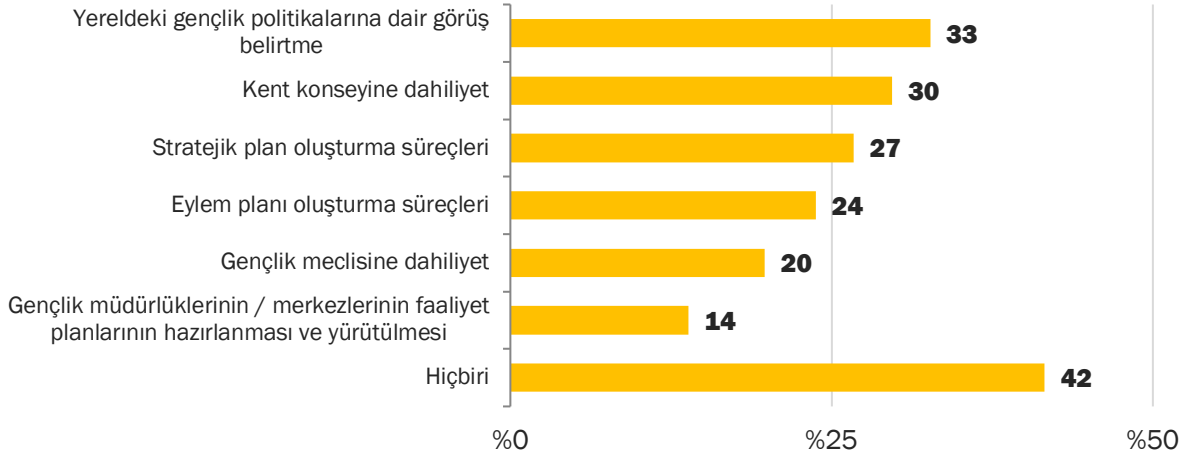
"Aslında şu an yürüttüğümüz dört büyük projemizin ortağı iki büyükşehir belediyesi. Yani bizim onlarla sıcak bir bağlantımız var ve bu bağlantıyı devam ettiriyoruz. Biriyle olan projede ortaklığımız gerçekten kâğıtta kalmıyor; ekip aktif olarak bizimle birlikte çalışıyor. Hatta direkt proje odağında çalışan kişiler de var. Bunun yanı sıra, iki belediyeyle birlikte sosyal medyada içerikler üretiyoruz ve bu içerikler doğrudan bizim alanımızda gerçekleştirdiğimiz çalışmalarla ilgili."

Belediyelerle imzalanan protokoller hem iş birliğinin somutlaşması ve devamlılığının sağlanması hem de belediyenin hizmet ve desteklerinden faydalanmak için önemli görülüyor:

"Var, destek görebildiğimiz yerler var. Evet, mesela kentimizdeki büyükşehir belediyesi ile protokolümüz var, beraber çalışmalar yaptık. Geçen sene Gençlik Konseyi dediğim alanı onlar sağladı, çok fazla imkân sağladı, yemeklerimizi de ayarladılar."

Örgütlerin yüzde 33'ü yerel yönetimlerin politika yapım ve yürütme süreçlerine yereldeki gençlik politikalarına dair görüş belirtmede, yüzde 30'u kent konseyine dahil olmada, yüzde 27'si stratejik plan oluşturma süreçlerinde, yüzde 24'ü ise eylem planı oluşturma süreçlerinde dahil oluyor. Örgütlerin yüzde 42'si ise yerel yönetimlerin politika yapım süreçlerinde hiçbir faaliyete dahil olmuyor.

Yerel yönetimlerin politika yapım ve yürütme süreçlerine hangi alanlarda dahil oluyorsunuz?

Örgütler politika yapım ve yürütme süreçlerine katılımında en çok bürokratik işlemlerin zorluğu ile karşılaştıklarını bildiriyor. Örgütlerin yüzde 46'sı bürokratik işlemlerin zorluğu, yüzde 36'sı yerel yönetimlerde görev alan gençlik çalışanlarının kapasite eksikliği, yüzde 35'i yerel yönetimlerdeki karar alıcıların gençlere bakışı, yüzde 34'ü ise partizanlık/siyasi kutuplaşma nedeniyle süreçlere katılımında güçlük çekiyor. Belediyelerin sivil toplumla ilişkiler prosedürlerini gençleri içeren bir dille ele alması, bu süreçte gençlik çalışanlarının oynadığı rol nedeniyle kapasitelerinin geliştirilmesi gençlik örgütleri için büyük önem taşıyor.

Yerel yönetimlerin politika yapım ve yürütme süreçlerine katılımınızda hangi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

Örgütler yerel yönetimlere ulaşmanın zorluklarını farklı yöntemlerle aşmaya çalışıyor. Kurumsallaşmanın hala tam olarak gerçekleşmediği yerel yönetimlerde örgütler en yetkili kişiden işleri yapacak birime doğru ters yönde bir rota izlemek durumunda kalıyor:

"Genelde, 'Mümkünse Özel Kalem'e ulaşmaya çalışın' diyoruz; çünkü insanlar direkt belediye başkanına ulaşmaya çalışıyorlar ya da özel telefon numaralarını bulmaya çalışıyorlar. Günümüzde Instagram üzerinden de yazıp ulaşmaya çalışanlar oluyor; bazen işe yaradığı da oluyor. Mesela bazı başkanlar 'Gelin görüşelim' diyebiliyorlar. Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı değişti, şimdi Sosyal Hizmet ve Projeler diye geçiyor şehrimizdeki büyükşehir belediyesinde. Birçok il ve ilçede ise Sosyal Hizmet Birimi'nden oluyor. Destek talepleri olduğunda, oradaki bir görevliye yönlendiriyorlar, başka talepler varsa oradan başka yerlere yönlendirme yapılıyor. Bu yüzden, belediyedeki danışma birimi ya da benzeri bir yer, ilk muhatap oluyor çünkü çok talep olduğu için nereye yönlendireceklerini biliyorlar."

Kent konseyleri ile ilişkiler

Kent konseyleri, 2006 yılında İç İşleri Bakanlığı'nın hazırladığı yönetmelikle vatandaşların yerel yönetimlerin karar alma süreçlerini katılımını güçlendirmek için kuruldu⁵. Buldukları il ve ilçe belediyesinin bir mekanizması olan kent konseyleri, alt meclisler ve çalışma grupları oluşturma yetkisine sahip. Özellikle, kadın ve gençlik meclisleri ilgili mevzuatta da özel olarak bahsedilen karar mekanizmaları. Bu mekanizmalar, sivil toplum örgütü temsilcilerine ve vatandaşlara açık yapılar. Belediyelerin her türlü hizmet ve bütçe çalışmalarına görüş bildirilmesi bu yapılarla mümkün olduğundan, kent konseyleri ve gençlik meclisleri gençlik örgütleri için de önemli fırsatlara sahip. Ancak, örgütlerin ciddi bir kısmı, yüzde 64'ü kent konseylerine üye değil.

Yerelinizdeki kent konseyine üye misiniz?

⁵ Resmi Gazete. (2006). Kent Konseyi Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Gençlik örgütlerinin kent konseylerine üye olmama nedenlerine bakıldığında kent konseylerinin aktif olmaması (yüzde 16), kent konseylerinin kapsayıcı olmaması (yüzde 16), üye olmanın bir işlevi düşünülmemesi (yüzde 14) sebep olarak gösteriliyor. Kent konseylerine katılmayan örgütlerin yüzde 13'ü bilgi ve deneyimleri olmadığı için yüzde 9'u ise kent konseyi yapısını bilmedikleri için katılmadıklarını belirtiyor.

Derinlemesine görüşmeler de bu verileri destekliyor ve özellikle gençlik örgütlerinin Kent Konseylerine mesafeli durmalarının arkasındaki nedenleri açığa çıkarıyor. Görüşülen 15 örgütün yarısından fazlası kent konseyine üye değil. Üye olanların çoğu ise zaman zaman temas hâlinde olduklarını belirtiyor.

Örgütlerin Kent Konseylerine üye olma veya aktif katılma konusundaki isteksizlikleri bu oluşumların yapısal sorunları, çok etkin olmamaları, gençlere ve gençlik konularına yeterince önem verilmemesinden kaynaklanıyor. Ayrıca, bazı illerde Kent Konseyleri kayyum atamalarından sonra kapanmış. Bu durum, bir kez daha antidemokratik uygulamaların gençlerin kararlara katılım haklarını nasıl engellediğini gösteriyor.

"Kent Konseyi 2016'dan beri yok, çünkü ilk kayyum atamasından sonra kayyumun ilk icraatı Kent Konseyi'ni kapatmak oldu. Süreç boyunca sürekli temaslar kurduk ama ne yazık ki tekrar eden bu süreçten bir sonuç alamadık. Şimdi tekrar bu konuda bazı sözler aldık, ancak nasıl olacak, inanmıyorum. Yine kayyum atandı ve büyük ihtimalle bir değişiklik olmayacak. Kent Konseyleri öncesinde daha çok yaşlıların elindeydi; gençlerin taleplerinden ve isteklerini duymayan ve anlamayan kişiler tarafından yönetiliyordu. Şimdi de önerilerimiz var; Kent Konseyleri kurulacak ama nasıl olacağına dair söz hakkımızı kullanmak istiyoruz. Eş temsiliyete, genç temsiliyete, mülteci temsiliyete önem veriyoruz ve belki zorlayabilirsek, kentte bir LGBTİ+ gündemi oluşturmaya çalışacaktık."

Kent konseylerinin çok aktif yapılar olmadığını, somut çıktı üretmediklerini düşünüyor. Gençlik meclislerinin siyasi partilerdeki gençlik kolları gibi gerçek mekanizmalara katılmak için üretilen etkisiz bir ara basamak olduğu düşünülüyor.

“Şehrimizdeki Kent Konseyi ile daha sık iletişim hâlindeyim. Çok aktif olmadığını ve elle tutulur, işe yarayan sonuçlar üretmediğini düşünüyorum. Belediye kararları, çalışmalar ve çalışma grupları açısından da pek faydalı görünmüyor. Açıkçası bana vakit kaybı gibi geliyor, çünkü somut bir çıktısı olmuyor ve böyle bir zamanımız da yok. Ancak, yeni insanlarla tanışmak için gidilebilir.

Öte yandan, Gençlik Konseyi'nin varlığını da eleştiriyorum. Kent Konseyi varken neden ayrıca bir Gençlik Konseyi olsun? Zaten gençler de Kent Konseyi'ne katılabilir. Gençleri neden ayrı bir yapıya alıyoruz? Bu da sürekli tartıştığımız konulardan biri.”

Bir örgüt temsilcisi ise nasıl üye olacaklarını bilmedikleri için üye olmadıklarını belirtiyor:

“Hayır değiliz, bunu sürekli görüyorum ama görüyorum, duyuyorum ama bir türlü nasıl dahil olunur ne yapılır, orada neler yapılıyor hiç araştırmadım.”

Sayıları az da olsa bazı örgütler Kent Konseyleri ile daha sıkı ilişkiler içinde birlikte faaliyetler gerçekleştiriyor:

“Evet, belli saha çalışmalarına katılıyoruz. Gençlik Konseyi'ne gidip gençlik ve çocuk hakları üzerine eğitimler veriyoruz. Aynı şekilde, belediyenin diğer birimlerine de ihtiyaç duyulduğunda bu tür eğitimler sağlıyoruz. Özellikle gençlik konularında, çalışmalarımızı ortak yürütmeye özen gösteriyoruz ve sürekli iletişim hâlindeyiz.”

“[Üç şehirde] Kent Konseylerine üyeyiz; [şehrimizdeki] iki ilçede de aktif olarak oy kullanıyoruz. Ancak katılımımız daha çok oylamalarla sınırlı kalıyor. Oradaki insanlarla iletişim kurabiliyoruz ama etkili olduğumuzu söyleyemem; destek taleplerini konuşabiliyor ya da ortak projeler üzerine fikir alışverişi yapabiliyoruz ama çok güçlü bir bağımız yok. Yine de seçim zamanlarında mutlaka hatırlanıyoruz. Bunun dışında da iş birliğine açık olduklarını düşünüyorum; yaklaşımları çok kötü değil.”

6.

Türkiye gündeminin etkileri

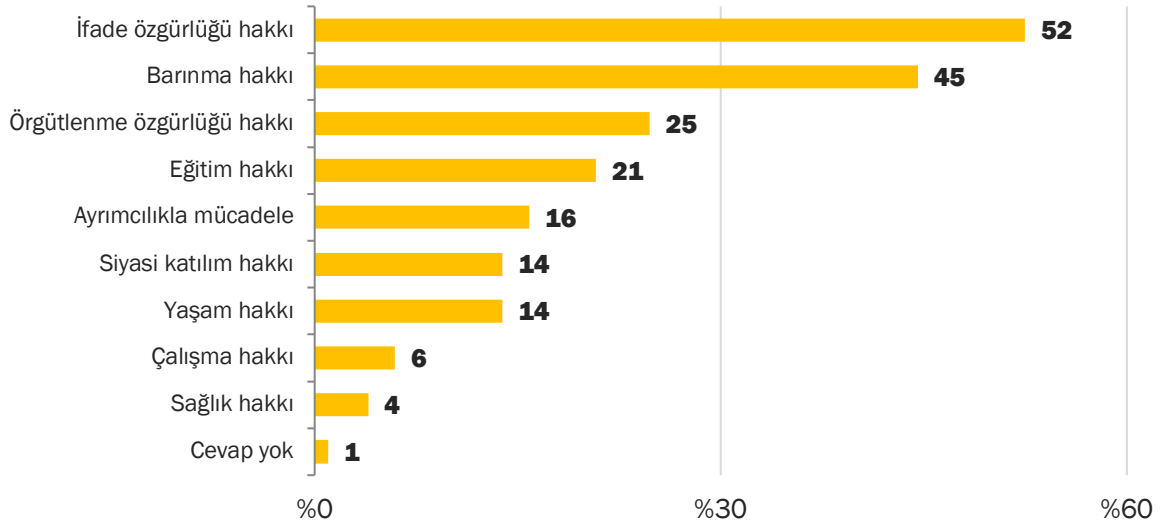
GoFor bir önceki *Gençlik Örgütleri İhtiyaç Analizi Araştırması*'ni 2022 yılında yürüttü.⁶ Bu iki sene içerisinde ülke içerisinde enflasyondaki artış, 6 Şubat depremi ve iki seçim gibi önemli dönemlerden geçildi. Ülke dışında ise savaşlar, büyük yer değiştirme hareketleri, COVID-19 pandemisi ile yayılan ekonomik sorunlar devam etti.

Daha detaylı hatırlanacak olursa, COVID-19 pandemisiyle birlikte daha da derinleşen ekonomik krizle, gençlerin barınma sorunu ön plana çıkmıştı. Pandemi döneminden başlayarak öğrenci gençler eğitim haklarından mahrum kalmış, yurtların kapatılması nedeniyle toplumsal cinsiyete dayalı aile içi şiddete maruz kalmış, sağlık hakkına erişememişti. Depremle birlikte deprem bölgesindeki gençler bir kere daha çoklu hak kaybına uğramıştı. Geçtiğimiz iki seçimde mecliste genç temsili yüzde 0.83'te, belediye başkanlığında ise yüzde 0.82'de kalmış, gençler yine yeteri kadar temsil edilememişti.⁷ Sivil alanın daralması, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne yönelik baskıların artması, genç işsizliği ve yoksulluğunun derinleşmesi, toplumsal cinsiyet karşıtı politikaların genişlemesi yine bu dönemde ana gündemleri oluşturdu. Bu bağlamda, çoklu krizlerin derinleştiği bu iki sene içerisinde gençlik örgütlerinin yaşadığı deneyimler soruldu.

Türkiye'deki gelişmeler

Örgüt temsilcilerine son 2 yılda Türkiye'de yaşanan gelişmeleri düşündüklerinde onlara göre gençlik haklarından hangi ikisinin sekteye uğradığı soruluyor. Temsilcilerin yüzde 52'si ifade özgürlüğü hakkının, yüzde 45'i barınma hakkının, yüzde 25'i örgütlenme özgürlüğü hakkının, yüzde 21'i eğitim hakkının sekteye uğradığını ifade ediyor.

Son 2 yılda Türkiye'de yaşanan gelişmeleri düşündüğünüzde sizce gençlik haklarından hangi ikisi sekteye uğradı?

⁶ GoFor. (2022). *Türkiye'deki gençlik örgütlerinin yerel katılımı ve ihtiyaç analizi raporu*. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/03/Turkiyedeki-Genclik-Orgutlerinin-Yerel-Katilimi-ve-Ihtiyac-Analizi-Raporu-2022.pdf>

⁷ Ayrıntılı istatistikler için bkz. GoFor. (2024). Kaç genç var? kacgencvar.org

Bu elbette gençlik örgütlerinin ifade özgürlüğünü kısıtlaması öngörülen anayasal düzenlemeler gibi ifade ve katılım hakkını derinden etkileyen gelişmelere olan yakınlıkları ile açıklanabilir. Siyasilerin sivil toplum hakkındaki temelsiz söylemler, toplum gözünde sivil toplum kuruluşlarını terörle ilişkili bir konuma itiyor. Netice olarak gençler de dahil olmak üzere sivil toplum mekanizması bir katılım hakkı olmaktan çıkıp tehlikeli, kaçınılması gereken bir konuma itiliyor.

"Belki bilginiz vardır, Süleyman Soylu döneminde 'terörün finansmanı' gibi bir iddia ortaya atıldı. Denildi ki, bazı dernekler teröre finansman sağlıyor. Biz de baktık ki şehrimizde Avrupa Birliği projeleri yürüten dört dernek, yüksek riskli gruba alınmış. Bu durum insanları fazlasıyla korkuttu. Biz bile 'Ne oluyoruz, terörle ne alakamız var?' diye şaşırдық."

Özellikle yine siyasi söylemlerle hedef gösterilen LGBTİ+ alanında çalışma yürüten örgütler terörle ilişkilendirilme listesinde daha yüksek sırada yer alıyor. Saldırıları kurumdan çıkıp kişilere yöneliyor.

"Bireysel hedef göstermeler de yaşanıyor. Sosyal medyanın geldiği garip noktada, herkesin linç kültürünün bir parçası hâline gelmesi söz konusu. Bazen bir fotoğraf ya da bir cümle bir yerden cımbızlanarak öne çıkarılıyor. Örneğin, bir arkadaşımız 'Hem terörist hem LGBTİ+' gibi başlıklarla, fotoğrafı kullanılarak hedef gösterildi."

Baskı ve yasaklar bu ölçüde artınca örgütlerde otosansürün de yapıldığı birçok temsilci tarafından dile getiriliyor.

"Her sabah kötü bir haberle uyanıyoruz ve bunun elbette etkileri oluyor. Sürekli başka bir ayrımcılığa maruz kalıyoruz. Bu yüzden, özellikle bazı konularda dikkatli bir dil kullanmamız gerektiğini düşünüyoruz. Açık bir şekilde kendimizi ifade edemediğimiz durumlar oluyor."

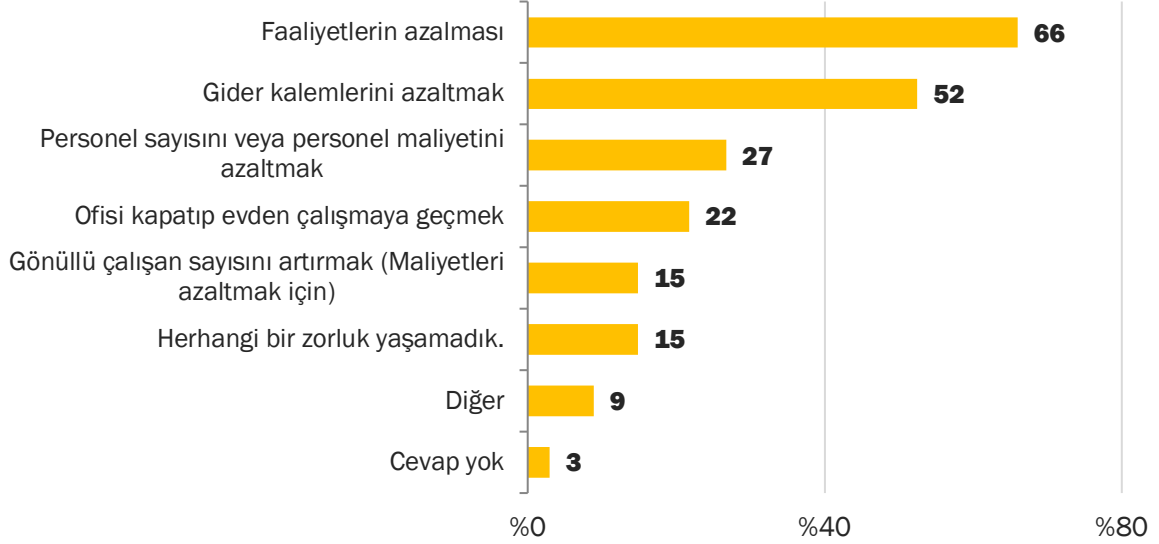
Özellikle AB projelerinde değil ama Ulusal Ajans projelerinde daha temkinli bir yaklaşım benimsiyoruz. Ne yazık ki bazen 'Nasıl yapsak da biraz daha uyumlu görünsek?' diye düşünebiliyoruz. Bu oldukça kötü bir durum, ancak kurum bazında, söylemleri yumuşatmak, ekleme veya çıkarma yapmak zorunda kalabiliyoruz.."

Ekonomik kriz

GoFor'un Türkiye temsili örnekleme yaptığı *Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması 2024*'te, son zamanlardaki en önemli sorununun ne olduğu sorulduğunda gençlerin yüzde 66'sı ekonomik sorunlar yanıtını vermişti. Gençlik örgütlerine ekonomik krizin etkisi sorulduğunda yüzde 66'sı faaliyetlerini azalttıklarını, yüzde 27'si personel sayısı veya maliyetini azalttıklarını, yüzde 22'si ise ofisi kapatarak evden çalışmaya geçtiklerini belirtiyor. Örgütlerin yüzde 15'i ise herhangi bir

zorluk yaşamadığını, yüzde 15'i ise ücretli çalışan çalıştıramadıkları için gönüllü-ücretsiz çalışan sayısını artırdıklarını belirtiyor. Ancak, derinlemesine görüşmelerde örgütlerde gönüllülerde de azalma yaşandığı ortaya çıkıyor. Önceki bölümlerde açıklandığı üzere, gençler boş zamanlarında bile yol veya yemek gibi masrafları düşündüğünden etkinliklere katılmaktan geri durabiliyor.

Son 2 senede ekonomik kriz nedeniyle hangilerini yaşadınız?

"Şu anda bir faaliyet düşündüğümüzde, gönüllülerimiz izin günleri bile olsa maliyeti hesaplıyor. 'Oraya gitmek için yol masrafı, öğle yemeği, bir kahve bile içsek 300-500 lira gider, hiç gerek yok.' diye düşünüyorlar. Çünkü biz bu masrafları karşılayamıyoruz; şu anki durumumuz bu."

"Küçülmeye gitmedik ama bu yüzden maaşları düşürmek zorunda kaldık. Aramızdan birinin ayrılmasındansa bu yöntemi tercih ettik. Ayrıca ekonomik krizden bağımsız olarak, fonun söz verilen tarihte gelmemesi nedeniyle bir iki ay çalışanlara maaş ödeyemediğimiz zamanlar oldu. Bu, fon sağlayıcıyla ilgili bir sorundu ama Türkiye'nin ekonomik krizi ve fonların daralması aynı anda gerçekleşti. Bu da sivil alanı iki yönden birden etkiledi ve hâlâ da daralma devam ediyor. Türkiye'den tamamen çekilecekleri gibi bir durum da söz konusu değil aslında."

Ekonomik krizle baş etme yöntemi olarak sunulan kamuda tasarruf paketlerinde de kaynakları kesilen bütçelerden birisi yine gençlik bütçeleri oluyor.

"Ekonomik durum bizi de doğrudan etkiledi. Örneğin, bir etkinlik düzenlemek için bir köye gitmemiz gerekiyor ve bunun için belediyeden servis talep ediyoruz. Ancak 'Tasarrufa gittik' denilerek servis sağlanmıyor. Aynı şekilde yemek talep

ettiğimizde de benzer bir durum yaşanıyor. Sürekli olarak 'Ekonomik sıkıntımız var, paramız yok' gibi yanıtlar alıyoruz.

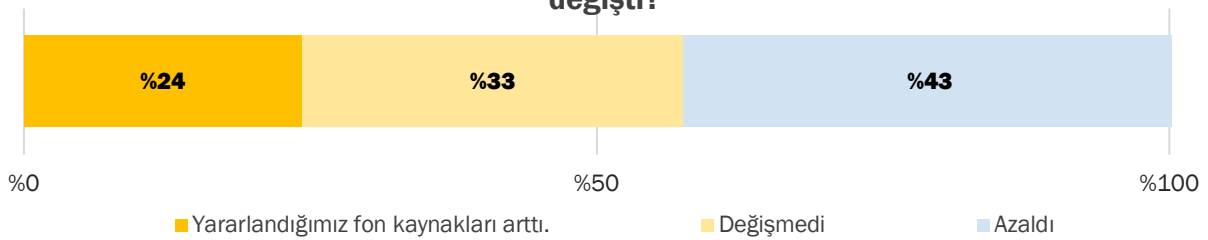
Bizim doğrudan bir fonumuz olmadığı için bağımsız hareket edemiyoruz, ancak Konsey veya belediye aracılığıyla destek alabiliyoruz. Dolayısıyla, belediyenin yaşadığı ekonomik sıkıntılar bizi de doğrudan etkiliyor."

Hem ulusal hem de uluslararası fonların azalması gençlik örgütlerini olumsuz yönde etkilemiş durumda. Özellikle bazı önemli uluslararası fonların Türkiye'den çekildiği veya bazı fonların askıya alındığı belirtiliyor.

"Şu anda sivil alanda sıkça duyulan bir ifade var: 'Daralan fonlar.' Sivil toplum kuruluşlarının çoğu proje bazlı çalıştığı için, fonlar daraldıkça insan kaynaklarını azaltmak zorunda kalıyorlar ya da planladıkları çalışmalarını yürütememeye başlıyorlar."

Gençlik örgütlerinin yüzde 43'ü son iki senede fon kaynaklarının azaldığını, yüzde 33'ü değişmediğini, yüzde 24'ü ise arttığını beyan ediyor. Bu sonuç birkaç faktörle açıklanabilir. Artan insan kaynağı ve etkinlik maliyetleri nedeniyle aynı miktardaki fon kaynaklarının bütçesi, birkaç sene önceye kıyasla aynı faaliyetleri aynı insan kaynağı ile yapmaya izin vermiyor. Bununla birlikte, 6 Şubat depremleri sonrası mevcut fonların insani yardım ve deprem bölgesi faaliyetlerine odaklanması, bu odakta da görece daha az proje yürütmüş gençlik örgütlerine öncelik verilmemesi gibi nedenlerin fon kaynaklarına erişimde etkisi görülüyor.

Son 2 senede fon kaynaklarından yararlanma deneyiminiz nasıl değişti?

Bu belirsizlik içerisinde gençlik örgütleri yüzde 43 oranında kaynak yetersizliği nedeniyle proje başvurularında daha seçici davrandıklarını, yüzde 37 oranında ise faaliyet iptalleri ve artan maliyetlerle yetersiz kalan maaşlar nedeniyle profesyonel çalışan bulmakta zorlandıklarını belirtiyor. Örgütlerin yaklaşık yüzde 13'ü maaş ödemelerinde sorun yaşadıklarını paylaşıyor.

Son 2 senede proje başvuru ve yönetme süreçlerinde hangilerini yaşadınız?

İlk üç sırada verilen cevaplar, ekonomik kriz ve sivil alanın daralmasının gençlik örgütleri nezdinde nasıl somutlaştığını gösteriyor. Öte yandan, gençlik örgütlerinin yüzde 24'ü proje çağrılarında gençlik öncelik alanı olarak belirtilmediği için farklı alanlara kaymak zorunda kaldıklarını belirtiyor.

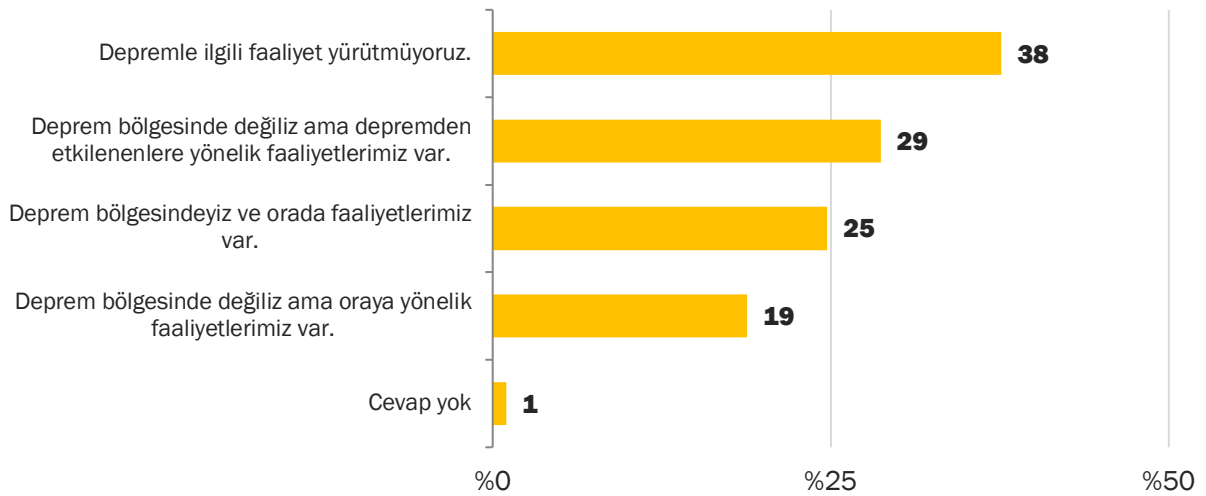
6 Şubat depremleri

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli 7.7 büyüklüğünde ve 7.6. büyüklüğünde depremler meydana geldi. Depremden, Adana, Adıyaman, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa dahil olmak üzere 11 il etkilendi. Depremler sonrası hem fon kaynakları mevcut proje odaklarını afet bölgesine çevirdi hem de acil müdahale fonları açıldı. Benzer şekilde depremden etkilenen illerde ve Türkiye genelinde faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri, mevcut projelerinde değişiklik yaparak ya da öz kaynaklarını kullanarak depremden etkilenenlere yönelik faaliyetlere başladı.

GoFor'un depremden etkilenen illerde sekiz üye örgütü bulunuyor. Depremlerden hemen sonra üye örgütler ile yapılan görüşmeler sonucunda on beş örgütün ve üyelerinin depremden etkilendiği, can kayıpları yaşadığı ve üç örgütün ofislerinin kullanılamaz hale geldiği biliniyor. Bölge genelinde hâlâ yeterli veri sağlanmaması nedeniyle hayatını kaybeden, yaralanan, eğitim hakkından, sağlık hakkından, barınma hakkından mahrum kalan kaç genç olduğu ise bilinmiyor.

Mevcut araştırmada, örgütlerin yüzde 38'inin deprem bölgesinde faaliyet yürütmediği görülüyor. Örgütlerin yüzde 29'u deprem bölgesinde bulunmasa da depremden etkilenenlere yönelik faaliyetler gerçekleştirirken yüzde 25'i deprem bölgesinde bulunarak bu faaliyetleri yürütüyor.

Örgütünüz deprem bölgesinde veya depremden etkilenenlere yönelik faaliyet gösteriyor mu?

Bunda hem toplumsal bilincin hem de o dönem fonların insani yardım ve deprem bölgesi yatırımlarına odaklanmasının etkisi var.

"Program kapsamında destek verdiğimiz tüm kuruluşlar, özellikle deprem bölgesinde faaliyet gösteriyordu. Aslında biz deprem olmadan önce de bu bölgede çalışıyorduk; proje zaten buraya hizmet ediyordu. Ancak deprem, çalışmalarımızın yürütüldüğü bölgede gerçekleştiği için projenin boyutu ve öncelikleri değişti. Bu süreçte, bölgedeki gençlik kuruluşları, kadın örgütleri ve çevre örgütleri bir araya gelerek birlikte hareket etmeye başladı."

"Başlangıçta böyle bir amaçla yola çıkmamış olsak da deprem odaklı çalışmak zorunda kaldık. Bu noktada, çocuklar ve gençler arasında bir denge kurarak hareket ettik. Örneğin, Çocuk Oyun Evi faaliyetimiz ya da projemiz vardı ve burada gençlik gönüllülüğü üzerinde daha çok durduk. Faaliyetler her ne kadar çocuklara yönelik olsa da, gençleri sürece dahil ederek hem fayda sağlamayı hem de onların bu süreçte iyi hissetmesini desteklemeyi amaçladık."

Bazı örgütler yürürlükteki fonların depremle yön değiştirmesi nedeniyle projenin devamlılığını başka arayışlarla sürdürdüklerini ifade ediyor:

"[Fon veren kuruluş], depremle birlikte çalışmalarını deprem bölgesine kaydırıldı. Bu süreci yönetebilmek için o bölgedeki faaliyetlerimizi sonlandırmamız gerekiyordu. İlk iki-üç ay içinde bu mekanizmayı yürütmek ve çalışmaların devamlılığını sağlamak amacıyla farklı kurumlarla iletişime geçtik ve şu anda projeyi orada da sürdürüyoruz. Elimizden geldiğince projelerin sürekliliğini sağlamak için çalışıyor ve birbirleriyle ilişkili olabilecek şekilde yeni projeler tasarlıyoruz."

Deprem bölgesinde en yüksek oranda gerçekleştirilen faaliyetler bölgede yaşayanların ihtiyaçlarına yönelik yardım kolisi organizasyonu ve diğer sivil toplum birlikleri ile ortak yürütülen çalışmalar. Deprem bölgesine ekip gönderen örgütlerin oranı yüzde 30, gençler için eğitim desteği sağlayan ve kadın ve çocuklar için etkinlikler düzenleyen örgütlerin oranı yüzde 24.

Deprem bölgesinde aşağıdakilerden hangilerini yaptınız veya yapıyorsunuz?

Örgütlerin yarısından fazlasının üye veya gönüllülerinin, yüzde 36'sının hedef kitlesinin depremden zarar gördükleri dikkat çekiyor. Örgütlerin yüzde 21'i deprem bölgesinde çalışma alanlarımız dışında alanlarda faaliyet gösterdiklerini, yüzde 17'si deprem yüzünden gelir kaynaklarının azaldığını, yüzde 11'i örgütlerinin sahip olduklarının fiziksel zarara uğradığını belirtiyor.

Depremden sonra aşağıdakilerden hangilerini yaşadınız?

Kutuplaşma

Türkiye siyasi kutuplaşmada Avrupa ülkelerinde ilk sırada yer alıyor⁸. Bu kutuplaşmanın etkisi, sivil toplum çalışmasında gençlik örgütlerinde de en yüksek düzeyde hissediliyor. Örgüt temsilcilerinin yüzde 47'si siyasi kutuplaşmanın çalışmalarını etkilediğini belirtiyor. Bunu yaklaşık yüzde 42 ile sivil topluma yönelik baskılayıcı düzenlemeler takip ediyor, benzer şekilde örgütlenmenin kriminalize edilmesi yanıtını verenlerin oranı yaklaşık yüzde 39. Çoğunlukla çalışma alanlarıyla ilgili olan diğer gelişmelerin etkisinden önce gençlik örgütlerinin uzlaştığı bir diğer başlıksa genç işsizliği ve güvencesiz çalışma. Güvencesiz çalışma ve işsizlik hem kendileri de konunun öznesi olan çoğu gençlik örgütü temsilcisi hem de hedef kitlesi gençlere ulaşmakta zorluk çeken örgütlerin öncelik listesinde.

⁸ Andres Reiljan (2024). Affective Polarization in Torcal, M., & Hartevel, E. (2024, November 1). Handbook of Affective Polarization. <https://doi.org/10.31219/osf.io/rh29g>

Aşağıdaki toplumsal olaylardan hangileri sivil alandaki çalışmalarınızı olumsuz yönde etkiledi ?

Bunlar dışında gençlik örgütleri kendi deneyim ve çalışma alanlarına göre İstanbul Sözleşmesinden çıkılması (yüzde 10), mülteci karşıtı söylemler (yüzde 11), belediyelere kayyum atanması (yüzde 18), LGBTİ+ karşı söylemler (yüzde 13) olarak kendi çalışmalarını olumsuz yönde etkileyen gelişmelerden bahsediyor.

Kutuplaşma, hedef gösterilme, kriminalize edici söylem ve uygulamalarla baskılanma sonucu sivil toplum örgütlerinin yüzde 56'sı gençlerin çalışmalarına katılmaktan çekindiğini veya geri durduğunu, yüzde 45'i faaliyetleri kapsamında otosansür uyguladıklarını, yüzde 35'i faaliyetleri nedeniyle hedef gösterildiklerini, yüzde 34'ü izin veya bildirim gerektiren faaliyetlerinde yasal otoritelerle sorun yaşadıklarını ifade ediyor.

Sivil alanda yürüttüğünüz çalışmalar kapsamında aşağıdakilerden hangilerini yaşadınız?

Derinlemesine görüşmelerde temsilcilere son on yılda belirgin şekilde artan antidemokratikleşme eğiliminin sivil toplum alanını nasıl etkilediği soruldu. Yanıtlara göre, bu eğilim ve beraberinde gelen baskılar örgütlerin sadece faaliyetlerini kısıtlamakla kalmıyor; aynı zamanda gençlerin kendilerinin veya ailelerinin çekincelerinden dolayı gönüllü katılımını ve toplumsal kararlara katılmaya dair ilgilerini de olumsuz yönde etkiliyor.

“Acaba ‘terörle iltisaklı’ gibi bir yaftayla mı karşı karşıyayız diye düşünüyoruz. Proje başvuruları yapıyoruz ama başvurular kesiliyor, onaylanmıyor ya da hiçbir geri dönüş alamıyoruz. Örneğin, terörün finansmanı ile ilgimiz olmadığına dair İl Dernekler Müdürlüğü’ne 200 sayfalık bir rapor sunduk. Bu raporda yaptığımız tüm faaliyetleri, birlikte çalıştığımız kurumları ve mali verilerimizi detaylı bir şekilde anlattık. Ancak kimsenin bu raporu okuduğunu düşünmüyorum. Üzerimize bir yafta yapıştırıldı ve öylece kaldı. O tarihten sonra başvurduğumuz hiçbir proje kabul edilmedi.”

Gençlik örgütleri, toplumsal cinsiyet karşıtı politikalar ve söylemlerin ortağı olmak istemiyor:

“Örneğin, İçişleri Bakanlığı’nın her yıl açtığı hibe çağrısına başvururken kullandığımız kelimelere çok dikkat etmek zorunda kaldık. Toplumsal cinsiyet eşitliği ifadesi yerine ‘kadın-erkek eşitliği’ gibi ifadelerin tercih edilmesi gerektiğini gördük. Bu, savunduğumuz değerlere aykırı olsa da dili uyarlamak zorunda kaldık. Aslında bu başvuruyu yapmadık; sadece ‘Yapsak nasıl olurdu?’ diye düşündük. Ancak bu süreçte dilimizi fazlasıyla evirip çevirmemiz gerektiğini fark ettik ve bu da bizim çalışma alanımıza ve ilkelerimize ters düştü. Örneğin, kendini kadın olarak beyan eden herkes bizim eğitimlerimize katılabiliyor ama bunu başvuru formuna yazmamız mümkün değil. Bu, anlatmak istediğim duruma basit bir örnek olabilir.”

LGBTİ+ gençler ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan gençlik örgütlerinin deneyimleri ise yıllar içerisinde güvensiz ortamın nasıl yayıldığını gösteriyor.

“Ben örgütlenirken burs alan bir öğrenciydim ve kampüste aktif olarak yer alıyordum. O dönemde ‘Gözaltına alınırsam bursum kesilir mi?’ gibi bir kaygı taşııyordum. Devlet üniversitesinde bursluydum ve en fazla gözaltına alınırım, ama sonuçta suç işlemediğimi biliyordum. İctihatlar da belli olduğu için beraat edeceğimi düşünüyordum. Bu yüzden mesleki ya da eğitim hayatımın büyük bir zarar göreceğinden endişe etmiyordum. Evet, bazı riskler vardı ama göze alınabilecek risklerdi. Ancak bugün öyle bir noktaya geldik ki, yalnızca gözaltına alındığı için –yasal bir dayanağı olmamasına rağmen– insanların KYK bursları kesiliyor.”

"Eskisine göre artık daha fazla insan örgütlenme konusunda çekiniyor. Etkinliklerde fotoğrafta yer almaktan ya da sosyal medyada görünmekten kaçınıyorlar. Biz de pek çok örgüt gibi etkinliklerimizde katılımcı listesi dolaştırıyoruz – isim, soyisim, e-posta, telefon gibi bilgileri ağımıza dahil etmek için topluyoruz– ancak birçok kişi bu bilgilerin devlet kurumlarına ya da ileride iş hayatında karşlarına çıkabileceğinden endişe ediyor. Ayrıca, gönüllülerimiz arasında CV'lerine yazabilecekleri önemli çalışmalar yapanlar da var; örneğin bir seminere katılmış ya da bir raporun yazımına katkıda bulunmuş olabiliyorlar. Buna rağmen birçok kişinin iki farklı CV hazırladığını biliyorum: Birinde tüm bu emek verdiği çalışmaları yer alırken, diğesinde ise bu deneyimlerin dezavantaj yaratacağını, 'Bir şey üretmiş' yerine 'Bu tür faaliyetlere katıldıysa sorunludur' denilebileceğini düşünerek yer vermediklerini biliyorum."

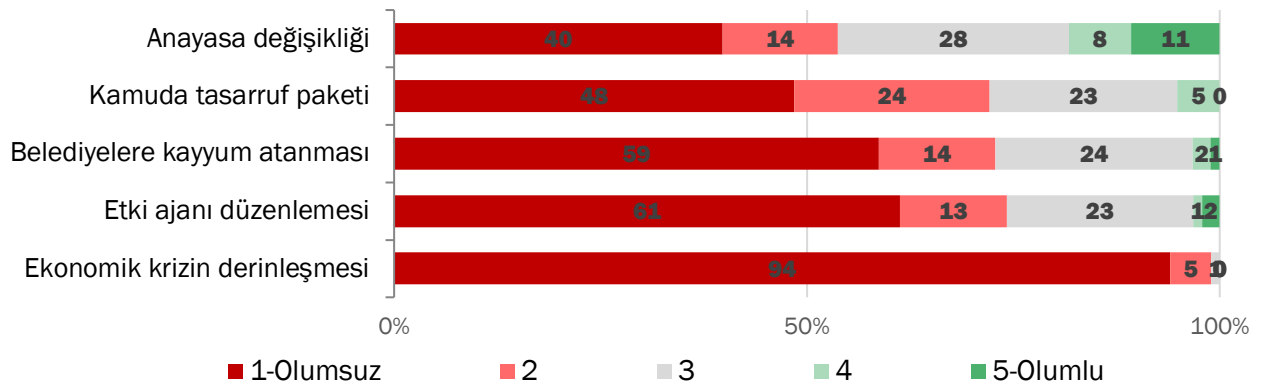
Örgütlerin en temel faaliyetlerinin bile kısıtlanması ve çalışmalarını yürütebilmek için ciddi engellerle karşılaşmaları, genel motivasyonlarını düşürüyor. Ayrıca, maruz kaldıkları ayrımcılıklar, toplum içinde yaygınlaşmalarını da zorlaştırıyor.

"Yaptığımız tüm çalışmalarda çok dilli bir yaklaşım benimsiyoruz. Sahada mutlaka Kürtçe ve Arapça simultane çeviri yapacak arkadaşlarımız oluyor, sosyal medya paylaşımlarımız ve afişlerimiz de çok dilli hazırlanıyor. Kayyum döneminde [bir belediye yöneticisi] ile yaptığımız bir görüşmede, 'Afişleriniz neden Kürtçe ve Arapça? Sosyal medyanızda neden Arapça paylaşımlar yapıyorsunuz? Neden şu eski bayramları kutlamıyorsunuz?' gibi sorularla karşılaştık. Bu tür yaklaşımlar hem ötekileştiriyor hem de ayrıştırıyor. Oysa biz gençlik çalışmaları yürütüyoruz ve çalışmalarımız belli bir partiye, gruba ya da etnisiteye yönelik değil; çağrımız tüm gençleredir."

İhtimaller

Araştırmada gençlik örgütlerine Türkiye'de gerçekleşmesi veya olumsuz yönde devam etmesi ihtimali olan bazı durumların çalışmaları üzerinde nasıl bir etkisi olacağı soruldu.

Aşağıdaki gelişmelerin çalışmalarınızı nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

Araştırmaya katılan gençlik örgütlerinin yüzde 54'ü anayasa değişikliği sürecinin çalışmalarını olumsuz etkileyeceğini düşünüyor. GoFor'un sahadaki gözlemlerine göre bu görüşün nedenleri arasında sürecin gençlerin ve gençlik örgütlerinin katılımını içermemesi, artan antidemokratikleşme ve kutuplaşmanın alana etkisi bulunuyor.

Kamuda Tasarruf Paketi'nin yüzde 72 oranla gençlik örgütlerinin çalışmalarını olumsuz etkileyeceği bekleniyor. Ekonomik krizin etkilerini ve enflasyonu azaltması hedeflendiği belirtilen Kamuda Tasarruf Paketi, gençlik örgütleri açısından krizin yükünü azaltmıyor, aksine derinleştiriyor. Kamuda Tasarruf Paketi, özellikle yerel yönetimlerden aynî destek alarak faaliyetlerini sürdürmeye çalışan gençlik örgütleri için bir engel oluşturuyor.

"Ekonomik durum bizi de doğrudan etkiledi. Örneğin, bir etkinlik düzenlemek için bir köye gitmemiz gerekiyor ve bunun için belediyeden servis talep ediyoruz. Ancak 'Tasarrufa gittik' denilerek servis sağlanmıyor. Aynı şekilde yemek talep ettiğimizde de benzer bir durum yaşanıyor. Sürekli olarak 'Ekonomik sıkıntımız var, paramız yok' gibi yanıtlar alıyoruz.

Bizim doğrudan bir fonumuz olmadığı için bağımsız hareket edemiyoruz, ancak Konsey veya belediye aracılığıyla destek alabiliyoruz. Dolayısıyla, belediyenin yaşadığı ekonomik sıkıntılar bizi de doğrudan etkiliyor."

Belediyelerde seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınarak kayyum atanması kazanılmış hakların sürdürülmesinin önünde büyük engel oluşturuyor. Gençlerin ve gençlik örgütlerinin siyasal katılımı olumsuz etkilenirken toplumsal cinsiyet ve gençlik katılımını önceleyen politika ve hizmetler de askıya alınıyor.⁹

"Örneğin, Mardin Büyükşehir Belediyesi iki hafta önce Jin Coffee adında bir kafe açtı. Kadın istihdamını önceliklendirerek tüm çalışanların kadın olduğu ve kafenin gelirlerinin kadın çalışmalarında kullanılacağı bir model önerdik. Ayrıca, belediye bünyesinde Kadın Emeğini Değerlendirme Birimi kurduk. Kadınlar farklı alanlarda çeşitli kurslardan geçiyor ve bu kurslarda üretilen ürünler, Kadın Emeğini Değerlendirme stantlarında ya da belediyenin açmayı planladığı –ancak kayyum atandığı için açılmayan– özel bir alanda satışa sunulacaktı. Bu süreçte önceliğimiz, eğitimden ve istihdamdan uzak kalmış kadınları tespit ederek genç kadınlarla birlikte bu süreci yürütmektir."

"Kent Konseyi, 2016'daki ilk kayyum atamasından bu yana kapalı. Kayyumun ilk icraatlarından biri Kent Konseyi'ni kapatmak oldu. Süreç boyunca temaslarda bulduk ancak tekrar eden kayyum atamaları nedeniyle bir sonuç alamadık. Son dönemde bu konuda yeniden sözler almıştık ama şimdi yine kayyum atandığı için"

⁹ GoFor. (2024). Türkiye Cumhuriyeti Evrensel Periyodik İnceleme 4.Döngüsü Paydaş Raporu. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/11/EPI-Paydas-Raporu.pdf>

büyük ihtimalle bu gerçekleşmeyecek. Daha önce Kent Konseyleri genellikle yaşlıların kontrolündeydi; gençlerin istek ve taleplerinden habersiz kişilerin elindeydi. Kent Konseylerinin nasıl şekilleneceğine biz de karar vermek istiyoruz. Eşit temsiliyete, genç temsiliyetine ve mülteci temsiliyetine önem veriyoruz. Ayrıca, mümkün olursa kentte bir LGBTİ+ gündemi oluşturmayı hedefliyorduk”

“Küçük bir şehir olduğu için erişim sıkıntısı yaşamıyoruz ama kayyum yönetiminde bu mümkün olmuyor. Belediye ile çalışmamamızın bir diğer nedeni de büyük bir borç devralmalarıydı. Kültür-sanat çalışmalarına mekân ayırabiliyorlardı ama maddi destek sağlayamıyorlardı. Yine de en azından mekân imkânı sunabiliyorlardı.”

Ekim 2024'te TBMM Adalet Komisyonu'nda kabul edilen, kamuoyunda “etki ajanı” yasası olarak bilinen yasa teklifi, sivil toplum örgütleri ve gazetecilere yönelik ifade özgürlüğünü kısıtlaması öngörülen maddeler içeriyordu. Kasım 2024'te TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi beklenen düzenleme, torba yasadan çıkarılarak geri çekildi. Gençlik örgütlerinin 74'ü olası bir düzenlemenin çalışmalarını olumsuz etkileyeceğini belirtiyor. Önceki bölümlerde de tartışıldığı üzere, bu ve benzeri düzenlemeler bir yandan gençlik örgütlerinin faaliyetlerini kısıtlarken bir yandan da gençlerin sivil toplum örgütlerine katılımını kriminalize ederek engelliyor.

“Bu durum giderek daha fazla sorun yaratıyor. Son yargı paketindeki 'casusluk ve ajanlık' maddesini biliyorsunuzdur; bu madde doğrudan sivil alanı etkiliyor. Yapılan her çalışmada sivil toplumun sesi biraz daha kısılıyor, daha az mücadeleye edilmesine ve daha temkinli hareket edilmesine neden oluyor. Çalışmalarımızı yürütürken artık iki kez düşünmek zorunda kalıyoruz.”

Beklendiği gibi gençlik örgütleri, ekonomik krizin derinleşmesinin çalışmalarını kuvvetli bir biçimde olumsuz yönde etkileyeceğini belirtiyor. Artan maliyetler, kira, ofis giderleri, çalışan maaşlarının karşılanamaması gibi zorluklara neden oluyor. Öte yandan en temel ihtiyaçlardan olan barınma, gıda, güvenliğe ulaşamayan gençlerin daha ileri bir ihtiyaç olan örgütlenme ve hak aramayı önceliklendiremeyeceği de biliniyor.

Fonların daralmasına eşlik eden enflasyon ve kur krizi, gençlik örgütlerinin yürüttükleri faaliyetleri sekteye uğratıyor.

“2010 yılından bu yana tek gelir kaynağımız projelerdi; herhangi bir işletmemiz ya da başka bir gelir kaynağımız olmadı. Bu yüzden proje yapamamak ve ekonomik gelir sağlayamamak bizi oldukça yıprattı. Ekonomik kriz nedeniyle yazdığımız projelere bütçe bulunamaması da sorun yarattı. Projelerimiz ön elemelerden geçse de bütçe engeline takılıyordu ve bu durum bizi daha da etkiledi.”

Aldığımız proje bütçeleri de ayrı bir sorun oluşturuyordu. Projenin tüm giderlerini önceden yazmamıza rağmen hibeler bazen bir yıl sonra yatıyordu. Ancak bir yıl önceki fiyatlarla bir yıl sonraki fiyatlar aynı olmadığı için büyük kayıplar yaşadık. Örneğin, denetlemeye girdiğimizde, hibe miktarı o günkü kur üzerinden hesaplanıyordu ama biz harcamaları hibeyi aldıktan bir ya da iki yıl sonra yapıyorduk ve aradaki kur farkı nedeniyle büyük mali açıklar ortaya çıkıyordu. Dernekler Müdürlüğü'ne bu farkın ekonomik kriz ve kur dalgalanmalarından kaynaklandığını anlatmakta zorlandık. 'Her gün ayrı hesaplama yapılması gerekiyor' dediğimizde, bunu hiç düşünmediklerini gördük. Bu da bizim için ciddi sıkıntılar yarattı."

"Şimdi şöyle bir şey var, projeyi yazıyorsun, proje üç dört ay sonra şey oluyor... Geçiyor, onaylanıyor, işte evrak süreci derken, şey süreci derken dört ayı, beş ayı buluyor ama o arada senin verdiğin bütçenin hiçbir anlamı kalmıyor, çünkü ülkede şey tavan yapıyor. Mesela geçen sene proje yazdık, işte ağustos ayı gibi yazdık, işte personel, İK şeyini ortalamanın üstünde koyduk, o seneye göre belli bir hesaplama yapıp 2024'e uyarladık ama 2024'te bunların miktarlarını bir yükselttiler, elimizdeki personel maaşı kuş gibi bir şey kaldı. Bu sefer mecbur iki personelin maaşını birleştirip tek personele yükseltmek zorunda kaldık."

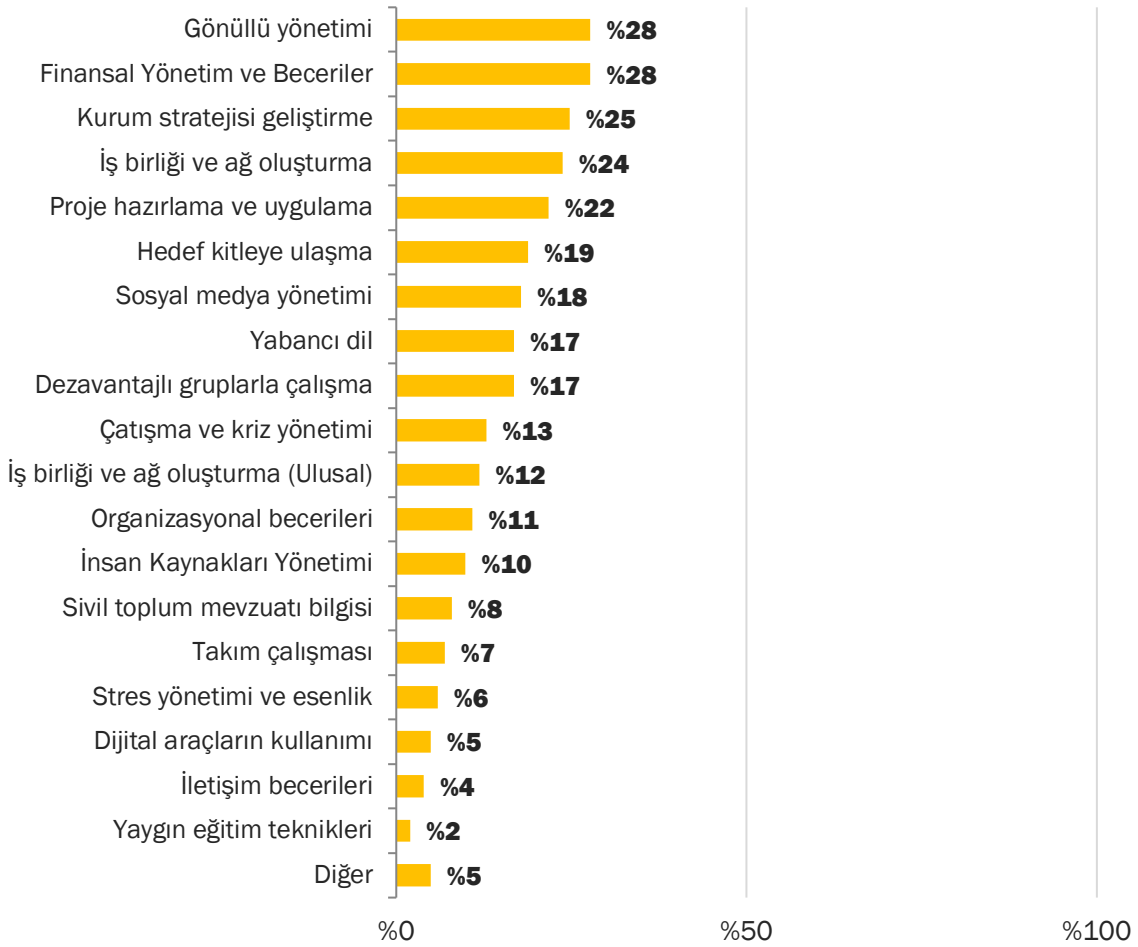
7.

İhtiyaç ve talepler

Kapasite geliştirme ihtiyaçları

Örgütlerin kapasite geliştirme ihtiyaçları oldukça çeşitli. Gençlik örgütlerinin yüzde 28'i gönüllü yönetimi, finansal yönetim ve beceriler; yüzde 25'i kurum stratejisi geliştirme; yüzde 24'ü iş birliği oluşturma ve yüzde 22'si proje hazırlama ve uygulama alanlarında kapasite geliştirme çalışmalarına ihtiyaç duyduğunu belirtiyor.

Çalışmalarınız ve ihtiyaçlarınız çerçevesinde kurumsal kapasite güçlendirmeye yönelik geliştirmeye en çok ihtiyaç duyduğunuz konular hangileridir?

Örgütlerin yüzde 51'i savunuculuk faaliyetlerinde bulduklarını belirtmişti. Savunuculuk faaliyetlerine yönelik geliştirmeye en çok ihtiyaç duyulan konular sırasıyla yüzde 41 oranında veri üretme ve veri analizi, yüzde 37 oranında lobicilik faaliyetleri, yüzde 36 oranında kampanya tasarlama ve yürütme ve yüzde 35 oranında politika geliştirme yer alıyor. Bunları, sırasıyla yasal mevzuat ve sosyal düzenlemeler, rapor-politika metni yazımı, gençlik hakları temel bilgileri ve izleme değerlendirme faaliyetleri takip ediyor.

Çalışmalarınız ve ihtiyaçlarınız çerçevesinde savunuculuk faaliyetlerine yönelik geliştirmeye en çok ihtiyaç duyduğunuz konular hangileridir?

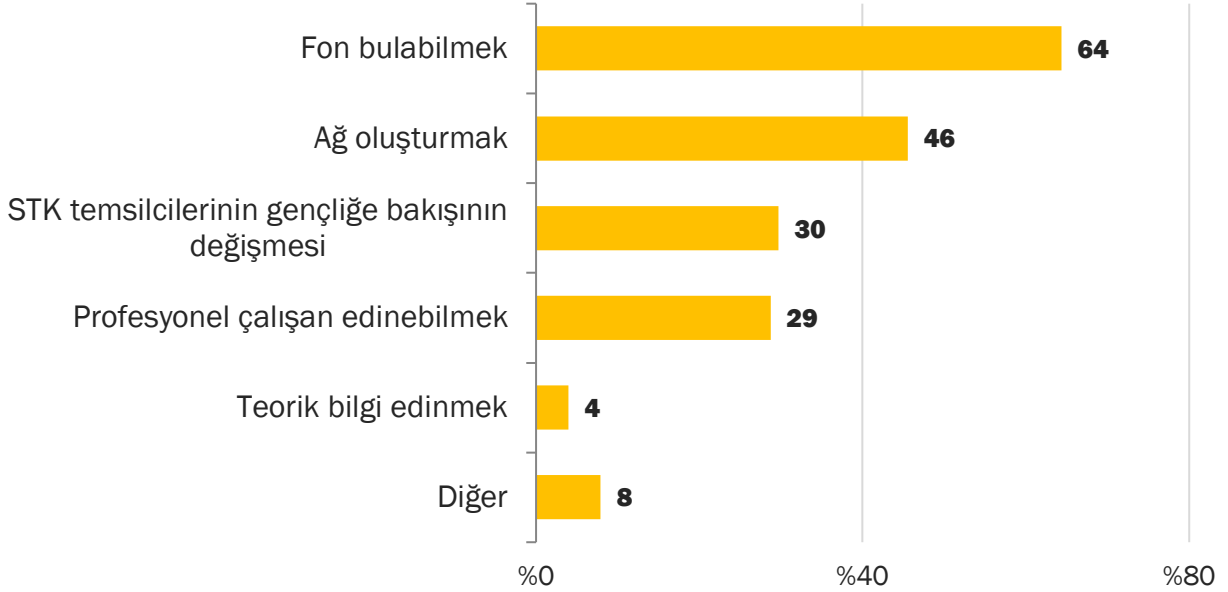
Gençler ve gençlik örgütlerinde düzenli ve güvenilir veriye ulaşmak oldukça güç. Gençlik örgütleri, hedef kitlelerinin ihtiyaçlarını ve sorunlarını anlayabilmek ve bunlara doğru temas eden hizmetler geliştirmek için veri üretmeye önem veriyor. Ancak fon veren kurumlar aynı fikirde değil gibi görünüyor:

"Alandaki en büyük sorunlardan biri veri eksikliği. LGBTİ+ alanında devlet hiçbir veri tutmadığı için mevcut veriler yalnızca sivil toplumun ve akademinin ürettiklerinden oluşuyor. Ancak bu alanda proje yürütmek ve fon bulmak oldukça zor, çünkü fon sağlayıcılar genellikle veri toplama ve araştırmayı değil, mevcut veriler üzerinden savunuculuk yapmayı destekliyor. Oysa bizim alanımızda en temel eksiklik veri. Dolayısıyla, elimizde yeterli veri olmadan bir sorun hakkında çözüm üretmek ve politika geliştirmek çok daha zor hâle geliyor."

Sivil toplum örgütleriyle ilişkiler

Örgütlerin yüzde 64'ü diğer sivil toplum örgütleriyle iş birliklerinin artması için en öncelikli ihtiyaçlarının fon bulmak olduğunu belirtiyor. Profesyonel çalışanı olmayan örgütlerin sayısı hatırlandığında bu ihtiyacın kaynağı fark ediliyor. Bu nedenle yüzde 29'luk oranla profesyonel çalışan ihtiyacı da aynı eksenle ele alınabilir. İkinci öncelikli ihtiyaç ağ oluşturmak ve sonrasında ise STK temsilcilerinin gençliğe bakışının değişmesi olarak öne çıkıyor.

Diğer STK'lar ile işbirliğinizin artması için en öncelikli ihtiyacınız nedir?

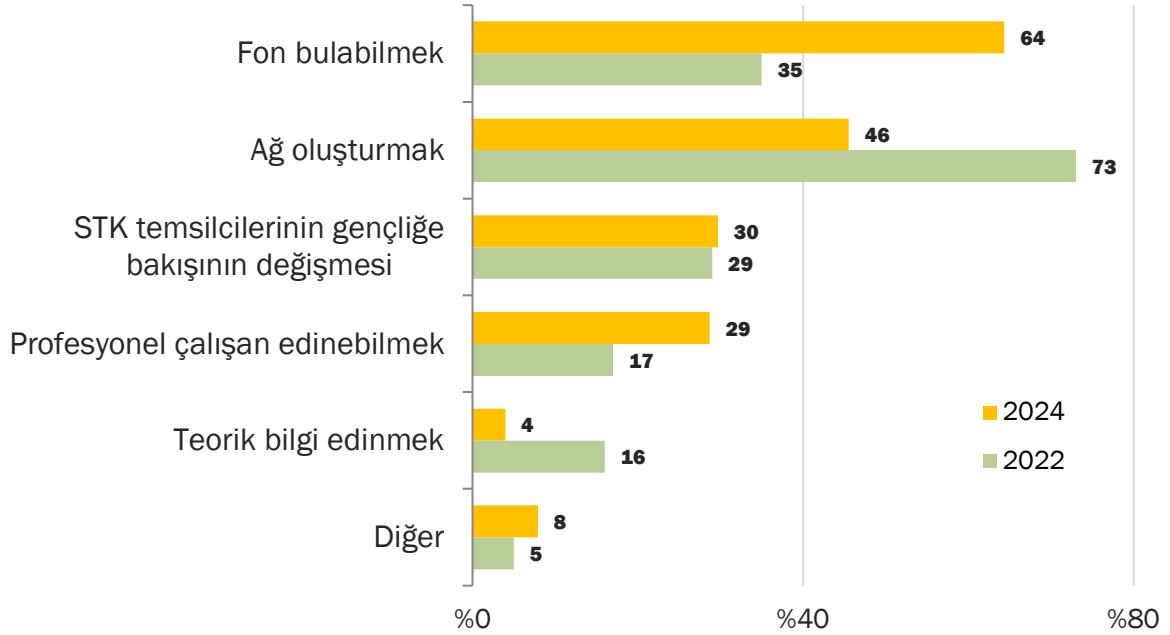
Derinlemesine görüşmelerde STK temsilcilerinin bakışının değişmesine dair verilen bir örnek, yalnızca gençliğe bakışın değil, çeşitli sosyal gruplara bakışın da değişmesine olan ihtiyaca işaret ediyor:

“Dezavantajlı gruplarla çalıştığımız için özellikle diğer STK'larla olan ilişkilerde önyargı ve etiketlenme ile karşı karşıya kalıyoruz. Bunun en büyük sebeplerinden biri, derneğin adında 'Roman' ibaresinin geçmesi ve çalışma alanımızın Roman topluluğu olması. Bu durum, zaman zaman iletişim eksikliklerine neden olabiliyor. Ayrıca, sivil toplum kuruluşu olmayı kendi çıkarları doğrultusunda kullanan yapılarla da karşılaşabiliyoruz. Bazı kuruluşlar projelere ve mali kaynaklara odaklandığı için biz de bu algıyla yaftalanabiliyoruz. Bu nedenle, doğru ve etkili iletişim kurmak, bu alanda en önemli unsurlardan biri.”

GoFor'un 2022 yılında yayınladığı ihtiyaç analizi verisi ile karşılaştırıldığında, aynı örneklem olmadığı göz önünde bulundurularak, fon kaynakları ve ağ oluşturma ihtiyacı arasındaki asimetrik değişim fark ediliyor.¹⁰ 2022 yılında örgütlerin öncelikli ihtiyacı ağ oluşturmak olarak belirtilirken, 2024 yılında fon kaynağı ve profesyonel çalışan ihtiyacı ön plana çıkmış görünüyor.

¹⁰ GoFor. (2022). Türkiye'deki gençlik örgütlerinin yerel katılımı ve ihtiyaç analizi raporu. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2024/03/Turkiyedeki-Genclik-Orgutlerinin-Yerel-Katilimi-ve-Ihtiyac-Analizi-Raporu-2022.pdf>

Diğer STK'lar ile işbirliğinizin artması için en öncelikli ihtiyacınız nedir?

Avrupa ülkelerinde yaygın olduğu gibi merkezi yönetimle Gençlik Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı üzerinden yasa ile belirlenmiş bir sivil toplum bütçesi ayrılmadığı için, diğer sivil toplum örgütleri gibi gençlik örgütleri de çoğunlukla çeşitli fon kaynaklarından edindikleri bütçeyle faaliyet yürütmek zorunda kalıyor. STK'larla ilişkilerinin gelişmesi için fon kaynaklarına ve aynı kökene bağlı olan profesyonel çalışan edinmek için ön koşulun ne olduğu sorulduğunda ise bir sarmal başlıyor.

Gençlik örgütleri STK'larla iş birliği için fon ve insan kaynağına, fon kaynaklarına ulaşmak içinse insan kaynağı ve fon verenlerle ilişkiye ihtiyaç duyuyor. Yeniden, örgütlerin yüzde 60'ının gönüllü olarak faaliyetlere devam ettiği düşünülürken, fon verenlerle ilişkileri kuracak ve takip edecek profesyonel olmadığı için fon kaynaklarına erişimde başarılı olamadıklarını tahmin etmek güç değil.

Yerel yönetimle ilişkiler

Örgütler yerel yönetimlere katılımlarını artırmak için en öncelikli ihtiyaçlarını belirtirken öne çıkan ilk ihtiyaç yüzde 55'lik oranla yerel yönetimlerle olan iletişim kanallarının sürekliliğinin sağlanması oluyor. Örgütlerin yüzde 45'i yerel yönetimler ve diğer sivil toplum örgütleriyle paydaşlık buluşmalarının yapılmasını önceliklerken, yüzde 26'sı profesyonel çalışan edinmeyi, yüzde 15'i gençlik katılımına dair iyi örnekleri öğrenmek, deneyim aktarımını ve yüzde 14'ü katılım mekanizmalarına dair bilgi edinmeyi en öncelikli ihtiyaçları olarak görüyor.

Yerel yönetimlere katılımınızı artırmak için en öncelikli olarak hangilerine ihtiyacınız var?

GoFor, önceki ihtiyaç analizi araştırmalarının sonuçlarına, üye örgütlerinin deneyimlerine ve sahadaki gözlemlerine dayanarak geliştirdiği Yerel Gençlik Politikası Programı'nı 2024 itibariyle başlatmış bulunuyor. Program, gençlerin ve gençlik örgütlerinin yerel yönetimlere katılımını güçlendirmek, yerel yönetimle gençlik örgütlerinin arasındaki bağları ve yerel yönetimlerin gençlik çalışmalarını geliştirmeyi amaçlıyor.

Gençlik örgütleri her geçen gün daha fazla yerel yönetimlerle ilişkilenebilmeyi tercih ediyor. Bu bağlamda gençlik alanının yerel yönetimlere katılımını güçlendirmek için öne çıkan ihtiyaçlara cevap vermek önem taşıyor.

Fon ve kaynak geliştirme

Önceki bölümlerde açıklandığı üzere sivil toplum örgütlerinin temel bütçe kaynakları fon ve hibe programlarından oluşuyor. Gençlik örgütlerinin en büyük giderleri etkinlik organizasyon giderleri, kira, aidat, faturalar gibi ofis giderleri ve çalışan maaşları. Bu nedenle en öncelikli olarak bu giderleri karşılamak için fon kaynağına ihtiyaç duyuluyor. Bunları uzman, kolaylaştırıcı, mentor desteği, görünürlük materyal ve işlemleri, bilgisayar, kırtasiye malzemesi gibi teknik ekipmanlar takip ediyor.

Hangi çalışmalarınız ve faaliyetleriniz için fon ve kaynak geliştirmeye ihtiyaç duyuyorsunuz?

Gençlik örgütlerinin fon verici kurumlardan taleplerinde yüzde 57 oranında kurumsal desteklerin şartsız artırılması var. Bunu yüzde 48 ile gençlik alanına daha fazla fon ayrılması takip ediyor. Örgütlerin yüzde 29'u proje bütçelerinde esneklik sağlanmasını isterken yüzde 26'sı süreçlerin şeffaf ilerlemesini talep ediyor.

Son 2 senedeki deneyimlerinizi düşündüğünüzde fon vericilerden öncelikli talebiniz nedir?

Bu verilerle beraber, gençlik örgütlerinin kaynaklardan yüzde 47'sinin fon kaynakları ile devam eden projesinin bulunmadığı, yüzde 59'unun profesyonel çalışanı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, fon kuruluşları ile ilişkilerinin daha detaylı değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkıyor.

Gençlik örgütleri temsilcileriyle derinlemesine yapılan görüşmelerde örgütlerinin fonlara başvuru ve seçim süreçlerinde, hibe yönetiminde ve fon veren kuruluşlarla ilişkilerde hangi konularda zorlandıkları soruldu. Öne çıkan yanıtlar;

- **Fon veren kuruluşların tecrübe araması:** Gençlerden iş başvurularında aranan yüksek ve fırsatları kısıtlayan standartlar gençlik örgütleri için başka şekilde karşımıza çıkıyor. Fon veren kuruluşların programlarında başvuru koşulu olarak genellikle örgütün belirli bir süredir faaliyette olması ve belirli miktarda bir bütçe yönetme tecrübesinin olması gibi kriterle karşımıza çıkıyor.

"Bence gençlik derneklerinin, özellikle de yeni kurulmuş olanların en büyük sorunu, fon sağlayıcıların genelde belli bir geçmişe, çalışmalara ve kapasiteye sahip olmalarını beklemesi. Ancak yeni kurulmuş bir gençlik derneğinin böyle bir kapasiteye sahip olması mümkün değil."

"Biz bugüne kadar sadece iki kez fon alabildik. Bunun dışında başvurduğumuz hiçbir fondan destek alamadık. Yeni bir örgüt olduğumuz ve gençler tarafından yönetildiğimiz için, daha önce bir bütçe yönetmediğimiz ya da yeterince etkinlik yapmadığımız gerekçesiyle ya da bazen hiçbir gerekçe sunulmadan başvurularımız reddedildi."

Bu oldukça problemlidir, çünkü Türkiye'de sivil toplum örgütleri zaten kendi ayakları üzerinde durmaya çalışıyor ve birçok fon ya da proje desteğinden hep aynı örgütler yararlanıyor. Peki, gençlerin kurduğu ve yönettiği örgütler ne yapacak? Nasıl çalışmalar yürütecek? Örgütlenme hakkımız var ama bu örgütler yaşayamaz ve faaliyetlerini sürdüremezse, bu hakkın bir anlamı kalmıyor. Buradan sizin aracılığınızla şunu söylemek istiyorum: Lütfen gençlerin kurduğu ve yönettiği örgütlere de güvenin. Gerekirse fonun yönetiminde siz de yer alın ama gençlerin de çalışma yürütebilmesi için desteğinizi esirgemeyin."

Gençlik örgütleri, fon verenlerin örgütlere güvenmemesinin oluşturduğu hak kaybını engellemek için yaratıcı çözüm önerilerinde bulunuyor: Kimi örgütler fon süreçlerinin en başından uzman desteği sağlanması veya projenin sadece teknik işleriyle ilgilenebilecek bir muhasebecinin örgütlerinde istihdam edilmesi öneriyor:

"Ne yazık ki elimizde bir örnek yok ama fon sağlayıcılar kriterlerini güncelleyerek daha genç dostu hâle getirebilirler. Örneğin, proje"

kapsamında bir muhasebeci işe alınabilir ve bu kişi tüm fonu, fon sağlayıcılarla işbirliği içinde yönetebilir. Biz de etkinliklerimizi bu muhasebeciyle iletişim hâlinde, ortak bir şekilde yürütebiliriz.

Fon sağlayıcıların en çok önem verdiği şey, verdikleri fonun miktarı, içeriği ve bu fonun nasıl kullanılacağı. Ancak şu an zaten fon vermiyorlar; verecekleri zaman da nasıl dağıtılacağına ve bizim onu nasıl kullanacağımıza fazlasıyla katı kurallar koydukları için ilerleme kaydedemiyoruz ve çalışma yürütemiyoruz. Bu durumda fonlar, yine yıllardır çalışma yürüten ama faaliyetleri oldukça tartışmalı olan bazı örgütlere gidiyor.”

- **Başvuru prosedürlerinin çok detaylı olması, profesyonellik gerektirmesi ve uzun zaman alması:** Profesyonel çalışanı olmayan, daha önce bir hibe programından faydalanamayan örgütler için karmaşık, anlaşılması zor bir dille yazılmış ve detaylı bilgi istenen başvuru formları gençlik örgütleri açısından dezavantaj oluşturuyor. Çoğunlukla gönüllülük temelinde faaliyet sürdüren kurumlar için bu çetrefilli süreç daha başvuru sağlanamadan sona eriyor. Örgütler aynı zamanda duyuru kanallarının yetersiz olduğunu ve hibe kaynakları duyurularını daha deneyimli örgütlerden edindiklerini belirtiyor.

“Başlangıç aşamasında her şeyin bu kadar detaylı olması biraz yorucu. Daha önce proje yazma deneyimimiz yoktu ve bu süreçle ilgili bilgiyi ancak tesadüfen edindik. ‘Bir iş yaparken fon başvurusu yapılabiliyormuş, bazı kurumlar fon sağlıyormuş ve onlara ulaşmanın belirli yolları varmış’ gibi bilgileri sonradan keşfettik.

Bulduğumuz yerelde, bir sivil toplum dayanışma grubu var ve bu grup, yerel örgütleri geliştiren, deneyim kazanmalarını sağlayan organik bir topluluk oldu. Onlar sayesinde birçok bilgiye erişebildik. Ancak bu yapı olmasaydı hibe duyurularına nasıl ulaşacağımızı bile bilmiyorduk. Zaten profesyonel olarak kurulmuş kurumlar bu süreçleri çok iyi biliyor ve duyurulara erişebiliyor. Ama bizim gibi yeni oluşumlar için bu bilgilere ulaşmak oldukça belirsiz.

Bir de ulaştığımızda, fon sağlayıcıların bizden profesyonel proje yazarlığı beklediğini görüyoruz. Oysa bu büyük bir süreç. Örneğin, bugün başvuruyorum ama sonuçlar üç ay sonra açıklanıyor. Bu süreçte pek çok şey değişiyor; baştaki ihtiyaçlarımızla üç ay sonraki ihtiyaçlarımız farklı olabiliyor.”

- **Kurumların şeffaf olmaması:** Çoğu zaman fon veren kurumların başvuru süreçlerindeki detaylardan birisi başvuru yağan örgütün şeffaflığı. Ancak gençlik örgütleri aynı şeffaflığı fon veren kurumlardan görmediklerini belirtiyor.

"Biz doğrudan fon alan bir kurum değiliz; sadece birkaç kez Sivil Düşün'den fon alabildik. Bunun dışında Avrupa Birliği'nden veya başka kurumlardan fon almadık ve şu anda da alamıyoruz. Gençlik değişimi gibi projeler yazdık ama hiçbiri kabul edilmedi.

Bu aşamada özellikle Avrupa Birliği fonlarının şeffaflık konusunda bazı zorluklar yarattığını düşünüyoruz. Belki reddedilen başvurularla ilgili daha açıklayıcı bir geri dönüş yapılabilir. Örneğin, 'Bu başvuru neden reddedildi, hangi sebepler etkili oldu, bir sonraki başvuruda neler yapılabilir, neler düzeltilmeli?' gibi bir yönlendirme sunulsa, bu süreç çok daha faydalı olur."

Bununla beraber kurumların hibelerinden faydalanmanın gitgide şekil değiştirdiği de belirtiliyor:

"Hibelerin tanıdık olmadan alınamaması giderek daha üzücü bir noktaya ulaştı. Eskiden yalnızca Ulusal Ajans için geçerli olan bu durum, ki oradan hâlâ fon almak neredeyse imkânsız, artık büyükelçilikler ve konsolosluklar için de geçerli hâle geldi. Bu kurumların da tanıdık ve ilişki ağı arayarak çalıştığını görmek gerçekten hayal kırıklığı yaratıyor."

- **Gençlik alanına özel fon olmaması:** Çocuk, kadın ve LGBTİ+ alanı, örgütlü mücadele ve yıllar süren emekler sonrası hâlâ kısıtlı da olsa özel fonların ayrıldığı alanlar olmayı ya da fonlarda öncelikli hedefler olarak görülmeyi başardı. Ancak gençlik alanı son yıllarda, nadir birkaç örnek dışında, yalnız bırakıldı. Bu desteksizliğin sonunda gençlik örgütleri, genç kadın, genç LGBTİ+ gibi gençlik alanının kesişimselliğini kapsayan fonlara başvurmak durumunda kaldı. Burada ise yukarıda bahsedilen deneyim eksikliği varsayımı, belirli bir bütçe yönetmemiş olmak ve karmaşık başvuru süreçlerini yürütecek profesyonel çalışan olmaması gibi nedenlerle ya en baştan süreçten elendi ya da sonrasında projeleri destek alamadı.

Yapılan görüşmelerde ve araştırma sonucuna göre gençlik örgütleri fon verenlerden küçük ve orta ölçekli, ancak gençlik örgütlerine özel hibeler açılmasını talep ediyor.

"Bence bazı fon kuruluşlarının, daha düşük bütçelerle daha çok sayıda projeye destek vermesi gerekiyor. Örneğin, yıllık 50-60 bin Euro gibi büyük bütçeler dağıtmak yerine, Sivil Düşün gibi daha kısa süreli ve daha küçük ölçekli projelere fon sağlanabilir. Çoğu dernek maaş bütçesi içeren projeler arıyor ama bizim önceliğimiz bu değil. Özellikle gençlik dernekleri için kısa süreli, üç-altı aylık projeler olmalı ki biz de büyümek için bir alan bulalım. Şu anda bir yıllık büyük bir proje almak bizim için çok zor ama daha kısa vadeli projelerle kapasitemizi geliştirip referans oluşturabiliriz. Çünkü küçük projeler olmadan daha büyük fonlara ulaşmak da mümkün olmuyor. Ne yazık ki şu an o küçük projeler bile yok."

8.

GoFor'la ilişkiler ve GoFor'dan beklentiler

Araştırma tasarımı gereği hem anket aşaması hem de derinlemesine görüşmelerde GoFor üyesi olan ve olmayan örgüt sayısı yaklaşık oranlarda tutuldu. Bu nedenle bazı veriler paylaşılırken GoFor üyesi olan ve olmayan örgütlerin yanıtları karşılaştırıldı.

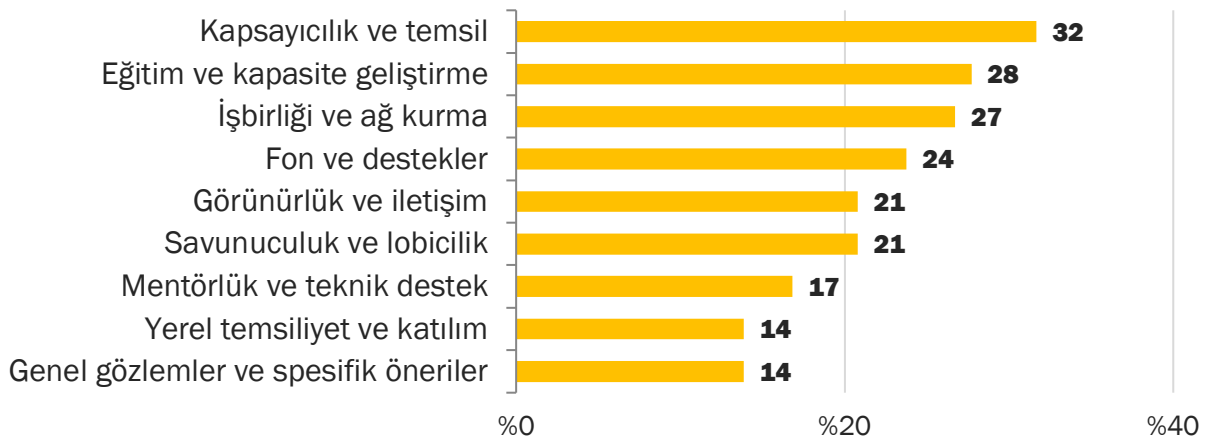
GoFor'un Türkiye'deki çok çeşitli yapıda olan gençlik gruplarının katılımıyla yerel ve ulusal düzeyde kapsayıcı gençlik politikalarının hazırlanmasına katkı sunmak ve üye örgütlerinin kapasitelerinin güçlendirilmesine katkı sunmak olarak iki temel amacı var.

"GoFor, üyelerinin temsilcilerinin kapasitesini geliştirmek için çok sayıda eğitim düzenliyor. Maddi ve finansal kapasitelerini artırmak için de iyi programlar sunuyor. Üyelerinin politik alana dahil olabilmesi için kendi ağını onlara açıyor ve belediyeler, Kent Konseyleri ve meclislerle bir araya getiriyor. Hem eğitim, hem finans, hem de örgütlenme alanında sunduğu destek oldukça fazla. Bu nedenle, bir GoFor üyesinin GoFor'dan gördüğü saygı sınırsız diyebilirim.

Bana kalırsa, üye örgütler GoFor'u büyütüyor ve GoFor büyüdükçe iyi örgütler de geliyor; aralarında mutualist bir ilişki var. Zaten GoFor'un var olma amacı da bu ilişkiyi sürdürmek. GoFor'un Avrupa ile ilişkileri çok güçlü ama üyelerinin uluslararası bağlantıları oldukça sınırlı. Şu anda GoFor'a üye olan sadece üç ya da dört örgütün uluslararası bir ağı var. Diğer hiçbir üyenin böyle bir bağı yok. GoFor, bu uluslararası bağlantıları güçlendirmeye çalışıyor ve bu bağlar güçlendikçe üyelerin yurtdışından fon bulma ve politik destek alma olasılıkları artıyor. GoFor'un temel amacı da bu mutualist ilişkiyi devam ettirmek."

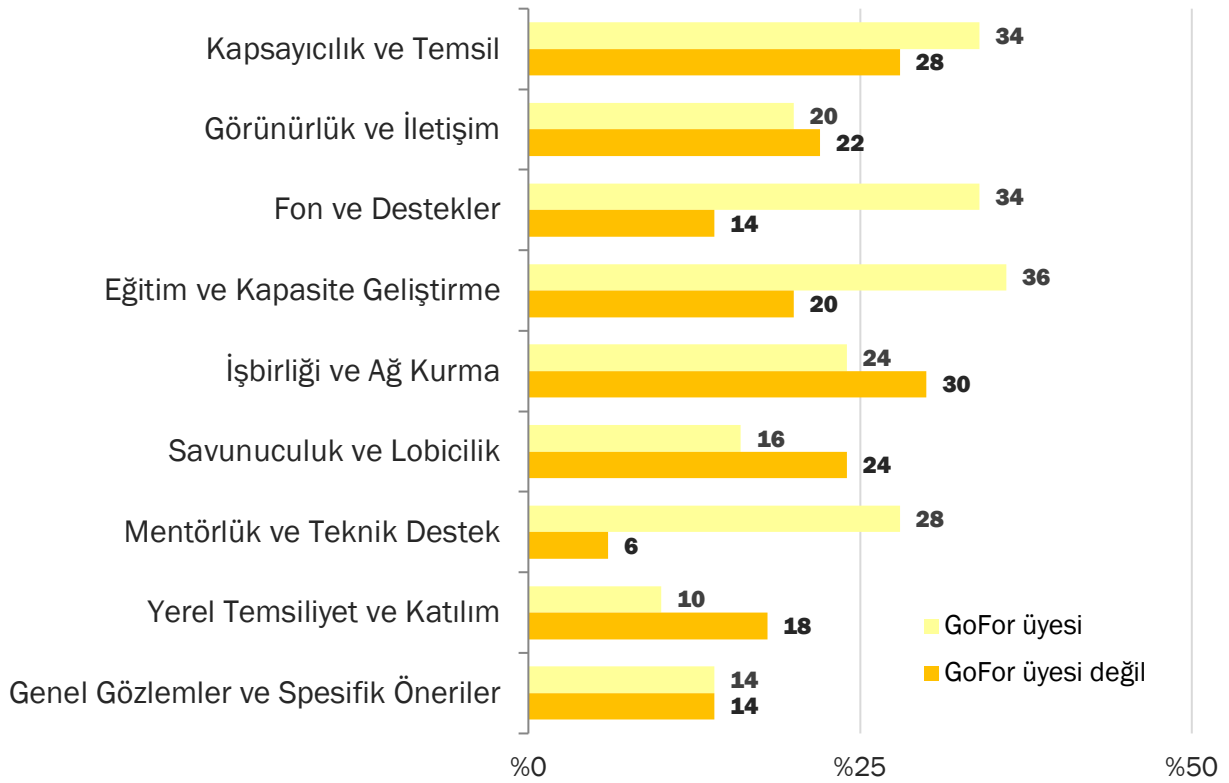
Bu amaçlarla uyumlu olarak örgüt temsilcileri ile yapılan anket sonuçlarına göre GoFor'un gençlik örgütleri için ne yapabileceği sorusuna sırasıyla kapsayıcılık ve temsil, eğitim ve kapasite geliştirme, iş birliği ve ağ kurma ve fon ve destek sağlama, kapsamlarında cevaplar veriliyor. Örgütlerin yüzde 21'i görünürlük ve iletişim, yüzde 21'i savunuculuk ve lobicilik, yüzde 17'si mentorluk ve teknik destek alanlarında GoFor'dan destek ihtiyacında olduğunu ifade ediyor.

GoFor gençlik örgütleri için neler yapabilir? Neler yapsın?

GoFor üyesi örgütler ile GoFor üyesi olmayan örgütlerin GoFor'un kendileri için yapabilecekleri faaliyetlerin kapsamı farklılık gösteriyor. GoFor üyesi örgütler GoFor'dan kapsayıcılık ve temsil, fon ve destekler, eğitim ve kapasite geliştirme, mentorluk ve teknik destek alanlarında GoFor üyesi olmayan örgütlere kıyasla daha çok destek bekliyor. Öte yandan, GoFor üyesi olmayan örgütlerin GoFor'dan beklentileri iş birliği ve ağ kurma, savunuculuk ve lobicilik, yerel temsiliyet ve katılım alanlarında GoFor üyesi örgütlere kıyasla daha çok yoğunlaşıyor. GoFor üyesi olmayan örgütlerin GoFor'dan beklentileri, derinlemesine görüşmelerde GoFor üyelerinin bu çatı örgütten sağladıklarını belirttikleri faydalarla birebir örtüşüyor.

GoFor gençlik örgütleri için neler yapabilir?

Kapsayıcılık ve temsil, GoFor'un faaliyet alanı olduğu gibi aynı zamanda temel değerlerinden. Kadın ve LGBTİ+ kapsayıcılığı bu grupların örgütleri açısından dikkat çekiyor

"Bu benim için biraz takıntı hâline geldi; bir sivil toplum kuruluşunun yayınladığı bilgi notu ya da raporu okurken her zaman 'LGBTİ' ifadesini ararım. GoFor'un yayınladığı tüm metinlerde bu ifadenin geçtiğini gördüm. Bizim katkımız alınsa da alınmasa da GoFor zaten bu konuda belli bir noktaya ulaşmış. Özellikle sekreteryası ve kendi imzasıyla yayımladığı metinlerde bu kapsayıcılık yerleşmiş durumda. Sekreteryası içinde de bu anlamda dengeleyici bir rol oynuyor. GoFor'a etki edebilmek de önemli, çünkü gençlik alanında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde saygınlığı giderek artan bir kurum. Türkiye'de gençlik örgütlerinin çatı yapısı olma iddiasını taşıyor ve Ulusal Gençlik Konseyi olma hedefini giderek daha fazla kişiye kabul ettiren bir yapı hâline geliyor."

GoFor'un Türkiye Ulusal Gençlik Konseyi olma iddiası çerçevesinde gerçekleştirdiği yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetler sadece üye örgütler tarafından değil üye olmayan gençlik örgütleri tarafından da fark edilen bir katkı.

"Üye örgütler için yaptıkları gerçekten değerli. Çatı kuruluş olmak ve çok farklı yapı, gündem ve beklentilere sahip örgütlerle birlikte hareket etmek çok zor bir süreç. Ancak GoFor bu misyonu başarıyla yerine getiriyor ve tüm zorluklara rağmen Ulusal Gençlik Konseyi meselesinde kazanımlar elde etmeye devam ediyor. Bu, hem şaşırtıcı hem de ilham verici. GoFor'un bu yolda devam etmesi bence yeterli. Bizim niyetimiz ise daha fazla kurumsal iş birliği geliştirmek. Bunu somutlaştırmamız gerekiyor. Özellikle gençlik politikaları açısından LGBTİ+ haklarının içselleştirildiği alanlarda daha fazla ortak proje üretmenin ve iki derneğin kurumsal kapasitelerini birleştireceği alanlar yaratmanın önemli olduğunu düşünüyoruz."

Bununla birlikte, Ulusal Gençlik Konseyi olarak farklı siyasi partilerle yapılan temasların, yereldeki gençlik örgütlerine yönelik algıya da olumlu bir katkısı olduğu fark ediliyor. GoFor'un bilinirliğinin artması, üye örgütlerin yereldeki temaslarını kolaylaştırıyor.

"GoFor zaten yapabileceği birçok şeyi yapıyor. Özellikle belediyeler, Cumhuriyet Halk Partisi, Türkiye İşçi Partisi ve Emek Partisi gibi yapılarla imzaladığı mutabakatı çok cesur bir hamle olarak görüyorum. Daha önce gençlik politikaları üretme konusunda eksiklerimiz vardı; baskı unsuru yaratamıyor, 'Gençlik için şu kararları alın' diyerek lobi faaliyetleri yürütemiyorduk. Bu bizim en büyük eksikliklerimizden biriydi. Gençlik çalışmalarına 'Aferin, gençler bir şeyler yapıyor' bakış açısıyla yaklaşılıyordu. GoFor'un bu çalışmasıyla bu algıyı kırdığını düşünüyorum. Gençlik alanında çalışan insanlar zaten birbirini tanıyor ve bu, işleri hızlandırıyor. Birinin 'GoFor'danım' demesi, çok daha kolay iletişim kurmamızı ve kendimizi daha rahat ifade etmemizi sağlıyor."

Üye örgütler GoFor'un kapasite geliştirme alanındaki hizmetlerinden haberdar olduklarını ve bu desteklerden faydalandıklarını belirtiyor:

"Son dönemde fon ve proje konusunda çok aktif olmadığımız için doğrudan bir şey söyleyemem ama GoFor'un bu konudaki destekleri mevcut. Hem uzman havuzu hem de proje havuzu aracılığıyla üye örgütlere yardımcı oluyor. Normalde destek almayan GoFor üye örgütleri bile GoFor'la iletişime geçerek proje yazma, uzman havuzundan destek talep etme gibi konularda yardım alabiliyor."

GoFor üyesi olmayan bazı gençlik örgütleri ise diğer ağ yapılarının getirdiği deneyimle GoFor'a da temkinli yaklaşıyor:

"Bu konuda çok büyük soru işaretlerimiz yok ama dediğim gibi, zaman ve süreç gerekiyor. Bu alanda çalışırken herkese ulaşamıyoruz ya da herkesle aynı ortamda bulunamıyoruz. Örneğin, daha önce bir ağ vardı. Türkiye çapında 100'den fazla dernek üyesi olmasına rağmen beklenen etkiyi yaratamadı. Aksine, sürekli anlaşmazlıklar yaşandı. Bazen çok kalabalık olmak işleri daha da zorlaştırıyor ve olumsuz etkiliyor."

GoFor'un gençlik alanıyla ilgili yaptığı araştırmalar alandaki veri açığını kapatmaya etkili bir katkı sağlıyor. Bu nedenle örgütler, çalışma alanları ve çalıştıkları gençlerin ihtiyaçlarına özel daha detaylı araştırmalar talep ediyor.

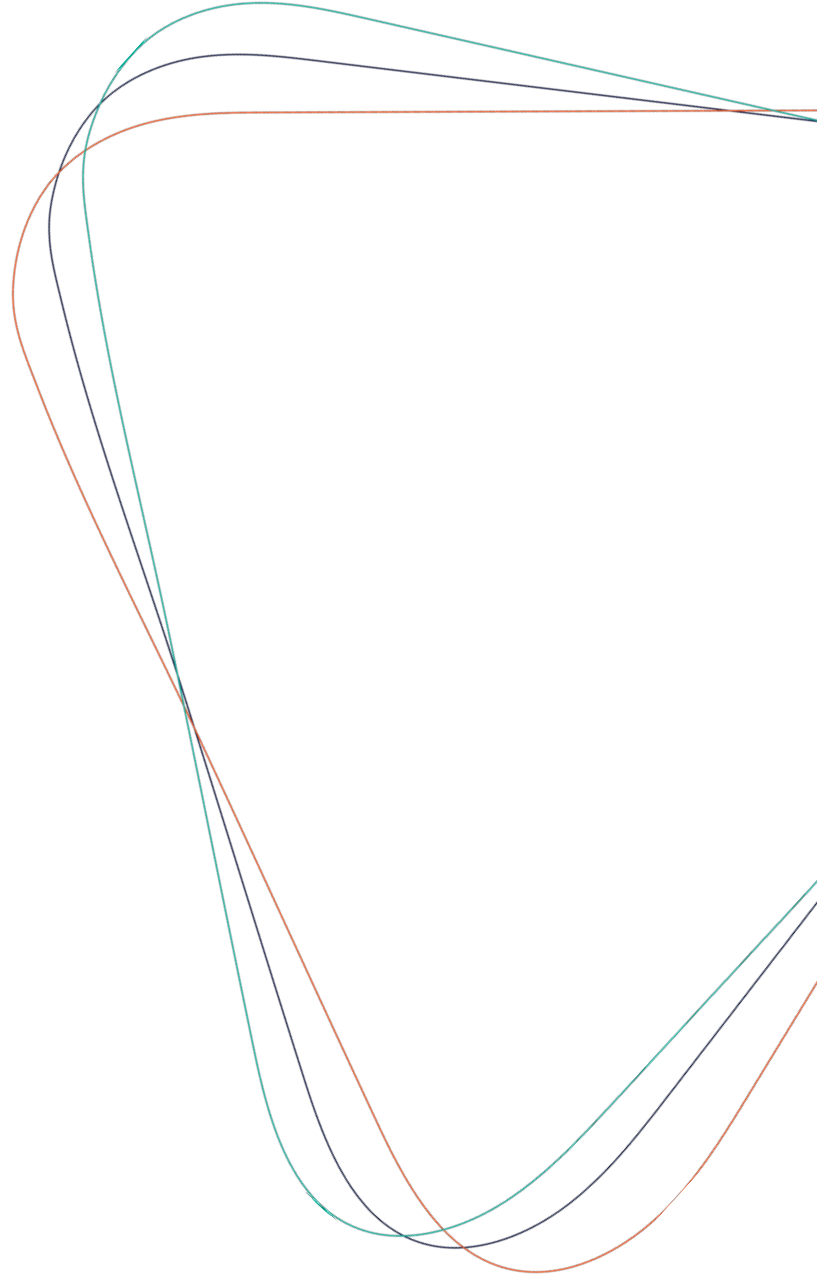
"Türkiye'de gençlerin ciddi bir vize sorunu var ve bununla ilgili en büyük ihtiyacımız kapsamlı bir araştırma. Kaç genç vize başvurusu yapıyor, ret oranları ne kadar, hangi belgeler talep ediliyor, gençler en çok hangi noktalarda zorluk çekiyor ve en çok nelerden şikâyetçi? Bu sorulara cevap bulabilmek için güvenilir verilere ihtiyacımız var."

GoFor olarak bu konuya özel bir önem veriyoruz çünkü seyahat özgürlüğü meselesi şu anda öncelikli gündemimiz. Verisiz savunuculuk olmaz; bilimsel bir çalışma olmadan yalnızca afaki konuşmakla ilerleyemeyiz. Bu nedenle, Gençlerin Politik Tercihleri Araştırması gibi kapsamlı bir araştırmayla devam etmeyi planlıyoruz. Seyahat özgürlüğü konusunda Türkiye'de gençlerin mevcut durumunu ölçmemiz gerekiyor"

GoFor'un 2022 yılında GoFor Youth projesiyle 19 üye örgütüne sağladığı aynı destek, başka kurumlarca desteklenmeyen projelerin uygulanmasına fırsat vermişti. Aynı zamanda program mentörlük desteği ve finansal yönetim desteği ile örgüt kapasitelerini artırmaya çoklu bir katkı sağlamıştı. Fon veren kurumların göz ardı ettiği gençlik alanındaki ihtiyacı GoFor'un karşılamasına dair yüksek bir talep var.

"Herkesin bir hayali varsa, benim de isteğim GoFor'un kendi üyelerine özel destekler sağlayabilmesi. Örneğin, bir derneğin ofis ihtiyacı varsa, bunu destekleyebilmesi güzel olurdu. Bu sadece bir öneri ama bunun maddi kaynağını yaratmak GoFor'un yapısıyla ilgili bir mesele. Yılda bir ya da iki kez, belirli bir bütçenin altında kalan derneklere aynı destekler sağlayabilir. Ayrıca, üyelerine özel başvuru süreçlerinde rehberlik ve yönlendirme yapması da faydalı olabilir. Tabii diğer derneklerin durumunu bilmediğim için bu ne kadar uygulanabilir, emin değilim."

"Toplantı ve eğitimlerin sıklaştırılması da iyi olabilir ama bunların hepsi bütçeyle bağlantılı. Belki mikro hibeler yaratabilirse, bu çok değerli olur. Sürekli 'Gençlik hakkın' deniyor ama örneğin, biz gençlik haklarıyla ilgili bir çalışma yapmak istediğimizde, GoFor'a küçük bütçeli bir proje için başvurabilirsek harika olurdu. Büyük bütçelere gerek yok, eş finansmanın büyük kısmını dernekler karşılar ama bizim karşılayamadığımız küçük bütçeleri GoFor destekleyebilirse, bu gerçekten büyük bir katkı sağlar."

Sonuç

Daralan sivil alan, derinleşen ekonomik kriz ve artan gençlik hakkı ihlalleri arkaplanında gerçekleştirilen Türkiye'deki Gençlik Örgütlerinin İhtiyaç Analizi Araştırması, gençlik alanının durumu ve ihtiyaçlarını ortaya koymayı amaçladı. Bu bağlamda öne çıkan bulgular şöyle:

Örgütlerin genel profili ve kaynaklar

- Gençlik örgütlerinin büyük çoğunluğunun 2018 yılından sonra kurulduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu alanda önemli bir dinamizmin ve hızlı bir değişim sürecinin yaşandığı görülüyor. Gençlik örgütlerinin nispeten yeni oluşumlar olması, gençlerin örgütlenmeye dair motivasyonunu gösterse de finansal sürdürülebilirliklerini sağlamaları, kurumsal yapılarını güçlendirmeleri ve insan kaynağı kapasitelerini artırmaları açısından hem bir fırsat hem de bir zorluk sunuyor.
- Gençlik örgütlerinin yüzde 59'unun profesyonel çalışanı, yüzde 28'inin ise fiziksel bir ofisi bulunmuyor. Etkili bir gençlik çalışması yürütmek için sivil alanda gençlik çalışanlarının geliştirilmesi önem taşıyor. Önceki ihtiyaç analizleriyle karşılaştırıldığında profesyonel çalışanı olmayan örgütlerdeki artış dikkat çekiyor. Öte yandan, farklı gençlik gruplarından gençlerin bir araya gelmesine olanak tanıyan fiziksel alanların sağlanması, gençlik çalışmasının temel gerekliliklerinden biri. Bu iki göstergede ekonomik krizin etkileri gençlik alanında derinden hissediliyor.
- Gençlik örgütlerinin yarısının öz kaynaklarıyla ya da fon kaynaklarıyla devam eden projesi bulunmuyor. Bu örgütler desteksiz bırakıldıklarında muhtemelen örgütlenme haklarını da kullanamamış olacaklar.
- Gençlik örgütlerinin son iki yılda faydalandığı fon kaynaklarına baktığımızda sırasıyla üye aidatları, Avrupa Birliği destekli hibe programları ve bireysel bağışlar öne çıkıyor. Önceki araştırmalarla kıyaslandığında üye aidatları ve bireysel bağışların oranının arttığı gözlemleniyor. Bunun yanı sıra, son 2 yılda Erasmus+ programından faydalanan örgütlerin azaldığı görülüyor. Erasmus+ bütçesindeki kesintiler, akreditasyon sürecinin zorlaşması ve Ulusal Ajans'la yaşanan olumsuz deneyimler, bu azalmada etkili olmuş gözüküyor. Öte yandan, bakanlıklar, kalkınma ajansları vb. kamu kurumlarının sağladığı proje ve hibe desteklerinden gençlik örgütlerinin yalnızca yüzde 18'i faydalanabiliyor.
- Gençlik örgütlerinin yüzde 66'sı öğrencilere gençlere yönelik faaliyet yürütüyor. Bunu yüzde 39 ile genç kadınlar takip ediyor. Örgütlerin yüzde 65'i gençlere erişim konusunda zorluk yaşadığını belirtiyor. Özellikle ne eğitimde ne istihdamda olan gençlere ve kırsal alanda yaşayan gençlere erişimde katmanlı sorunlarla karşılaşılıyor. Gençlere erişimde yaşanan zorluğun temel nedeni olarak ekonomik nedenler öne çıkıyor.

Yerel yönetimle ilişkiler

- Gençlik örgütlerinin yüzde 59'u yerel yönetimlerle olan ilişkilerini tanımsız ve aksak olarak nitelendiriyor. Bu ilişkiler, çoğu zaman belediye mekanlarını kullanmayla kısıtlı kalıyor. Siyasi kutuplaşma, kayyum politikaları ve Kamuda Tasarruf Paketi uygulamaları, gençlik örgütleri ile yerel yönetimler arasındaki bu sınırlı ilişkiyi dahi zorlaştırıyor.
- Bürokratik işlemlerin zorluğu, yerel yönetimlerde görev alan gençlik çalışanlarının kapasite eksikliği ve karar alıcıların gençliğe bakışı, gençlik örgütlerinin yerel yönetimlerde politika yapım ve yürütme süreçlerinde en çok karşılaştığı zorluklar olarak öne çıkıyor. İlgili prosedürlerin gençleri içermesi ve anlaşılır bir dilde aktarılması, belediyedeki karar alıcıların ve gençlik çalışanlarının gençlik çalışması konusunda

kapasitelerinin geliştirilmesi, yerel yönetimlere gençlik katılımını artırmak için önemli olanaklar sunuyor.

- Gençlik örgütleri, yerel yönetimlerde bulunan Kent Konseyleri'ne aktif katılım sağlayamadıklarını belirtiyor. Kent konseylerinin aktif olmaması, kapsayıcı, katılımcı ve genç dostu olmaması bunun nedenlerinden. Gençlik örgütleri ayrıca Kent Konseyi'nin işlevini yerine getirmedeğini, bu nedenle dahil olmakta çekimser olduklarını belirtiyor.

Türkiye gündemi

- Gençlik örgütleri, son iki yılda Türkiye'de yaşanan gelişmeler ışığında gençlik hakları arasından sırasıyla en çok ifade özgürlüğü, barınma hakkı ve örgütlenme özgürlüğünün kısıtlandığını düşünüyor. Sivil toplum örgütlerinin terörle ilişkilendirilmesine yönelik söylemler ve örgütlenmenin kriminalize edilmesi, gençlik alanında etkisini sürdürüyor. Örgütlerin bir kısmı otosansür uygulamak zorunda kaldıklarını belirtiyor.
- Sivil toplum alanındaki çalışmaları etkileyen toplumsal olaylar sorulduğunda siyasi kutuplaşma, sivil toplum alanına yönelik baskılayıcı düzenlemeler, genç işsizliği ve güvencesiz çalışmalar öne çıkıyor. Bu kapsamda gençlerin çalışmalarına katılmaktan çekindiği/geri durdurduğunu belirten örgütlerin oranı yüzde 56.
- Gençlik örgütlerinin yüzde 99'u ekonomik krizin derinleşmesinin, yüzde 74'ü etki ajanı düzenlemesinin, yüzde 73'ü belediyelere kayyum atanmasının, yüzde 72'si kamuda tasarruf paketinin, yüzde 54'ü ise anayasa değişikliği sürecinin çalışmalarını olumsuz ya da kısmen olumsuz etkileyeceğini belirtiyor.

İhtiyaçlar

- Gençlik örgütleri öncelikli olarak gönüllü yönetimi, finansal yönetim ve beceriler, kurum stratejisi geliştirme alanlarında kapasitelerini güçlendirme ihtiyaçları olduğunu belirtiyor.
- Savunuculuk faaliyetlerine yönelik ise veri üretme ve veri analizi, lobicilik faaliyetleri, kampanya tasarlama ve yürütmeye ilişkin ihtiyaçlar öne çıkıyor.
- Gençlik örgütlerinin fon ve kaynak geliştirmeye en çok ihtiyaç duyduğu alanlar etkinlik organizasyonu, ofis giderleri ve profesyonel çalışan giderleri.
- Gençlik örgütleri, fon veren kuruluşlardan öncelikli olarak kurumsal desteklerin artırılması, gençlik alanına daha çok fon sağlanması ve proje süreçlerinde esneklik sağlanmasını talep ediyor.
- Fon veren kuruluşların kurumsal deneyim araması, başvuru prosedürlerinin detaylı olması, fon veren kuruluşların şeffaf olmaması gibi sorunlar fonlara başvuru süreçlerinde gençlik örgütlerinin karşısına çıkan temel zorluklar.

GoFor'la ilişkiler

- Gençlik örgütleri fon veren kurumlardan alamadıkları desteği GoFor'dan bekliyor. Kapasite gelişimi ve temsiliyet beklentisinin yanısıra örgütler GoFor'dan hibe ve finansal destek beklentisinde.
- GoFor'un Ulusal Gençlik Konseyi olma iddiası, yerel, ulusal ve uluslararası alanda yaptığı savunuculuk çalışmaları gençlik örgütleri tarafından fark ediliyor ve örgütlerin çalışmalarında olumlu bir referans noktası oluşturuyor.

Sonuç olarak

Gençlik örgütleri kendilerine eşit fırsat verilmediğini düşünüyor. Finansal kapasite eksikliği, profesyonel çalışan edinmeyi zorlaştırırken bu iki etmen birleşerek kurumun çalışmalarını yürütme kapasitesini azaltıyor. Öte yandan, çalışma portföyünü bu nedenle güçlendiremeyen kurumlar, fon ve hibe başvurularında geride kalıyor. Gençlik örgütlerinin içinden çıkamadığı bu döngüyü kırmak için yeni müdahale araçları gerekiyor.

Gençlik örgütleri, kamu kaynaklarından yararlanamıyor. Kamu kaynaklarının sivil toplumda eşit ve adil dağılımı, gençlik alanının sürdürülebilirliği ve gelişmesi için acil bir talep olarak öne çıkıyor.

Gençlik örgütü temsilcileri, gençlere ve gençlik örgütlerine güvenilmesi gerektiğini düşünüyor. Ekonomik kriz, antidemokratik uygulamaların artışı, güvensiz ortam, artan kutuplaşma ve bunların yansıması olan barınma krizi, zihin sağlığı alarmı, vize problemlerine rağmen gençler yeni örgütlenme yapıları oluşturmaya devam ediyor. Ancak, gençlerin bu dayanıklı ve ısrarlı tutumunu destekleyen koşullar fon veren kurumlar ve yerel yönetimler tarafından yeterince oluşturulmuyor. Fon veren kurumlar önceden iş birliği yaptıkları ya da alanda deneyimi sene bazında daha fazla görünen örgütlere yatırım yapmayı kısa vadede daha etkili buluyor.

Gençlik örgütleri fon veren kurumlardan başka taleplerde de bulunuyor, kendilerinden beklenen şeffaflığın bu kurumlarca da adaletli şekilde yerine getirilmesini talep ediyorlar. Değerlendirme kriterleri, reddedilme ve onay süreçlerinin şeffaf olmasını istiyorlar. Ekonomik kriz, genç yoksulluğunu derinleştirirken, genç emeğine yönelik çalışmalara duyulan ihtiyacı da artırıyor. Özellikle ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin toplumsal katılımını ve bireysel gelişimini engelleyen faktörlerin tespiti, bu alana yönelik etkili politikaların ve gençlik çalışmalarının hızla hayata geçirilmesini gerektiriyor.

Siyasi kutuplaşma ve demokratik değerlerin zayıflaması, gençlik alanının sürdürülebilirliği için ciddi bir risk teşkil ediyor. Ancak gençlik çalışmasının farklı toplumsal gruplardan ve çeşitli politik görüşlerden gençleri bir araya getirerek eşitlik, adalet ve barış temelinde bir gelecek inşa etme vizyonu, bu zorlu ortamda önemini korumaya devam ediyor.

